

Διερεύνηση των προοπτικών ανάπτυξης της διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας σε επίπεδο πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων στη Μακεδονία και Θράκη

✎ Κωνσταντίνος Τζάνας

Οι προοπτικές ανάπτυξης της διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας σε επίπεδο πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων στη Μακεδονία και Θράκη παρουσιάζουν μεγάλη δυσκολία, ειδικότερα αυτήν την εποχή. Ανεξάρτητα με το αβέβαιο οικονομικό και πολιτικό παγκόσμιο και τοπικό περιβάλλον, τα οποία είναι επιβαρυντικά στοιχεία, οι όμορες περιφέρειες των κρατών με την Β. Ελλάδα συνιστούν ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού των όμορων κρατών με κυρίως ορεινή μορφολογία, χαμηλότερο οικονομικό επίπεδο σε σχέση με το αντίστοιχο της Βόρειας Ελλάδας και μέχρι στιγμής αναποτελεσματικό σε επίπεδο διασυνοριακών και εν μέρει διακρατικών συνεργασιών και συνεργειών. Η ύπαρξη μη οργανωμένων φορέων για συνέργειες με τα κράτη, αποτελούν μεγάλα εμπόδια για τη δυνατότητα συνεργασιών σε διασυνοριακό επίπεδο. Η προσπάθεια για συνέργειες πρέπει επεκταθεί πέρα από το διακρατικό που μέχρι τώρα υφίσταται, σε διασυνοριακό επίπεδο.

IME ΓΣΕΒΕΕ

Διασυνοριακή επιχειρηματική συνεργασία

Έτος Ίδρυσης 2006

IME ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

ΕΡΕΥΝΕΣ & ΜΕΛΕΤΕΣ

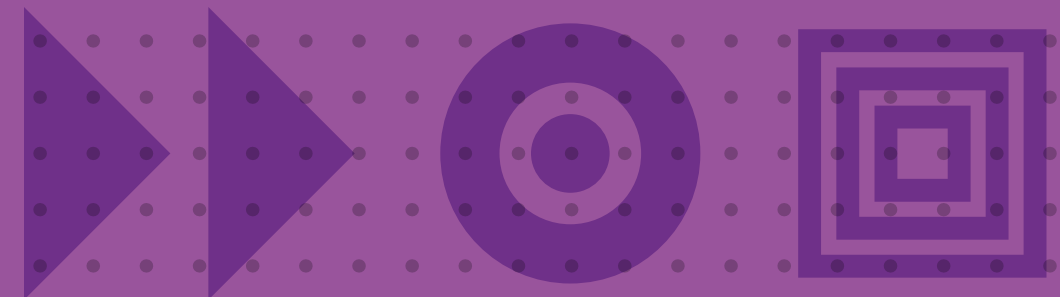

Θεσμική, ερευνητική και επιχειρησιακή
ενδυνάμωση της ΓΣΕΒΕΕ

Διερεύνηση των προοπτικών ανάπτυξης της διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας σε επίπεδο πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων στη Μακεδονία και Θράκη

✎ Κωνσταντίνος Τζάνας
Στατιστικός, MSc
Data Analyst

ΑΘΗΝΑ 2022

ISBN 978-618-5653-15-6

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πράξη: «Θεσμική, ερευνητική
και επιχειρησιακή ενδυνάμωση
της ΓΣΕΒΕΕ, ΟΠΣ 5001290»

Τίτλος:

Διερεύνηση των προοπτικών ανάπτυξης της διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας σε επίπεδο πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων στη Μακεδονία και Θράκη

Τύπος δημοσίευσης:

Έρευνες & Μελέτες ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Χρονολογία δημοσίευσης:

Σεπτέμβριος 2022

Συγγραφέας:

Κωνσταντίνος Τζάνας

Στατιστικός, MSc

Data Analyst

Επιμέλεια:

Αμαλία Μπιτζίδου

Σχεδιασμός και σελιδοποίηση:

Χρήστος Τσολερίδης (Oxhouse Design Studio)

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων

Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών

Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας

Αριστοτέλους 46, 104 33 Αθήνα

Τηλ: 210 8846852, Φαξ: 210 884653

Email: info@imegsevee.gr

www.imegsevee.gr

Οι γνώμες που διατυπώνονται και τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται στην παρούσα μελέτη δεσμεύουν μόνο τους συντάκτες της και δεν αντικατοπτρίζουν κατ' ανάγκη τις επίσημες απόψεις του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ και της ΓΣΕΒΕΕ.

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Θεσμική, ερευνητική και επιχειρησιακή ενδυνάμωση της ΓΣΕΒΕΕ» με κωδικό ΟΠΣ 5001290. Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014–2020».

ISBN 978-618-5653-15-6

© ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πράξη: «Θεσμική, ερευνητική και επιχειρησιακή ενδυνάμωση της ΓΣΕΒΕΕ, ΟΠΣ 5001290»

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο **Κωνσταντίνος Τζάνας** είναι Στατιστικός Αναλυτής δεδομένων (Big data analyst) με μεταπτυχιακό MSc στο αντικείμενο (Toronto – 1986) και με πρώτο πτυχίο στην Φυσική (ΑΠΘ – 1977). Από το 1986 δραστηριοποιείται στον σχεδιασμό, υλοποίηση συλλογής και ανάλυσης δεδομένων σε πληθώρα (πάνω από 100) μελετών, αξιολογήσεων και έργων για Αναπτυξιακές εταιρείες, Ομοσπονδίες, Συνδέσμους και Δημόσιο τομέα όπως Δήμους, Περιφέρειες και Υπουργείο Εργασίας (πχ ΕΚΤ). Υπήρξε εξωτερικός συνεργάτης της ΓΣΕΒΕΕ για την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης και προγραμμάτων χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ (πχ EQUAL). Έχει συνεισφέρει ή/και συμμετάσχει με στατιστικές επεξεργασίες σε πάνω από 350 δημοσιεύσεις, διατριβές και εργασίες σε επαγγελματικούς χώρους όπως πχ των Επιστημών της Υγείας, της Εκπαίδευσης, των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Από το 2014 μέχρι το 2019 απασχολήθηκε σαν Σύμβουλος επί Κοινωνικών Θεμάτων (Social Advisor) πλήρους απασχόλησης στο έργο του αγωγού του φυσικού αερίου TAP (από Κήπους μέχρι Ιεροπηγή) διαχειριζόμενος δεδομένα για πάνω από 15.000 επηρεαζόμενα νοικοκυριά για όλο το μήκος του αγωγού (550 χιλ.) και προτείνοντας, επιβλέποντας και αξιολογώντας τοπικά δράσεις για την ανάταξη του βιοτικού τους επιπέδου. Από 2021 – 2023 είναι υπεύθυνος έργου του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς εργασίας (αντένα του πρώην ΕΙΕΑΔ) για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας καθώς και ειδικός σύμβουλος του Δήμου Νέας Προποντίδας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Βιογραφικό Συγγραφέα	2
Περιεχόμενα	3
1. Εισαγωγή	4
2. Περιγραφή παραγωγικού και οικονομικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης	8
3. Υφιστάμενες εμπορικές διασυνορικές και κεφαλαιακές συναλλαγές της περιοχής μελέτης	12
4. Υφιστάμενα εμπορικά δίκτυα – Logistics	14
5. Στρατηγικά σχέδια των τριών περιφερειών (RIS3) για επιχειρηματικότητα, ανάπτυξη και καινοτομία	16
6. Σύγχρονες μορφές και εργαλεία στήριξης της διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας των πολύ μικρών επιχειρήσεων	19
Α. Διασυνοριακή και διακρατική συνεργασία	19
Β. Υποστήριξη των υπό ένταξη γειτονικών χωρών	29
Γ. Ενίσχυση της Καινοτομίας	30
Δ. Ελλάδα 2.0 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	34
7. Ποσοτικές αναλύσεις τάσεων	36
8. Ποιοτική ανάλυση ευρημάτων των ΠΜΕ στη Μακεδονία-Θράκη σε σχέση με την ικανότητα να επιχειρούν σε διασυνοριακό επίπεδο	38
9. Προτεινόμενες μορφές και αντικείμενα διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας σε επίπεδο πολύ μικρών επιχειρήσεων	46
10. Συμπεράσματα	48
Παράρτημα	50

1.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο σκοπός της μελέτης/εμπειρογνωμοσύνης αφορά στη διερεύνηση των προοπτικών ανάπτυξης της διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας σε επίπεδο πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων στη Μακεδονία και Θράκη. Οι στόχοι είναι να διερευνηθεί και ενδεχομένως να ποσοτικοποιηθεί ο βαθμός δυναμικής και ετοιμότητας των ως άνω επιχειρήσεων για την πραγμάτωση τέτοιου είδους συνεργασιών, συνεργειών, μεταφοράς τεχνογνωσίας, προώθησης/εφαρμογής καινοτομιών, καθώς και ο εντοπισμός προβλημάτων και προτάσεις ενεργειών/ υιοθέτησης πολιτικών για τη βελτιστοποίηση αφ' ενός μεν της συνεργασίας αφ' ετέρου δε την αύξηση των οικονομικών εισροών και κατ' επέκταση την αύξηση του τζίρου και του περιφερειακού ΑΕΠ και την εν δυνάμει δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

1.2 ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΥΠΟ ΜΕΛΕΤΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ

Η κατάταξη των επιχειρήσεων, ως γνωστόν, γίνεται αναφορικά με τον αριθμό των απασχολούμενων με αορίστου ή ορισμένου χρόνου εργασίας, είτε με τα όρια του συνόλου του ισολογισμού, είτε εκείνα του κύκλου εργασιών. Η παρούσα μελέτη αναφέρεται μόνο στις πάρα πολύ μικρές και στις πολύ μικρές επιχειρήσεις.

- ✦ **Πάρα πολύ μικρές επιχειρήσεις** ορίζονται οι επιχειρήσεις εκείνες που απασχολούν λιγότερους από 5 εργαζομένους, μη λαμβανομένου υπόψη του επιχειρηματία/επαγγελματία.
- ✦ **Πολύ μικρές επιχειρήσεις** ορίζονται οι επιχειρήσεις εκείνες που απασχολούν από 6 μέχρι 10 εργαζομένους και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το ετήσιο σύνολο ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2.000.000 €.
- ✦ Σημείωση: Λόγω του γεγονότος ότι είναι δύσκολο έως αδύνατο να υπάρξουν στοιχεία περί ισολογισμού (η πλειονότητα είναι ατομικές, ΟΕ, ΕΕ μη υποχρεούμενες σε δημοσίευση ισολογισμών) σε επίπεδο επιχείρησης ώστε να ενταχθεί αυτή σε μια από τις 2 κατηγορίες, στη μελέτη για κατάταξη (όπου είναι δυνατόν) λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός εργαζομένων.
- ✦ **Διασυνοριακότητα** στην παρούσα μελέτη νοούνται μόνο οι εφαιπτόμενες περιφέρειες των όμορων κρατών στα θεσμοθετημένα σύνορα με τη Βόρεια Ελλάδα.

1.3 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η περιοχή μελέτης περιλαμβάνει τις τρεις Περιφέρειες της Β. Ελλάδας, ήτοι Δυτικής Μακεδονίας, Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης με 16 Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ) στο σύνολο. Αναλυτικότερα:

- **Στην Ανατολική Μακεδονία-Θράκη** εντάσσονται 5, ήτοι Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης, Καβάλας και Δράμας.
- **Στην Κεντρική Μακεδονία** οι εξής 7 ΠΕ, Σερρών, Κιλκίς, Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής, Πιερίας, Ημαθίας και Πέλλας.
- **Η Δυτική Μακεδονία** περιλαμβάνει 4 ΠΕ, Φλώρινας, Καστοριάς, Κοζάνης και Γρεβενών.

Αναφορικά με τις διασυνοριακές περιφέρειες (Πίνακας 1) των όμορων κρατών θα εξετασθούν, θα διερευνηθούν και θα παρουσιαστούν δεδομένα από δευτερογενείς πηγές με την προϋπόθεση ότι θα ανευρεθούν δεδομένα (αν υπάρχουν) για τις εξής περιφέρειες.

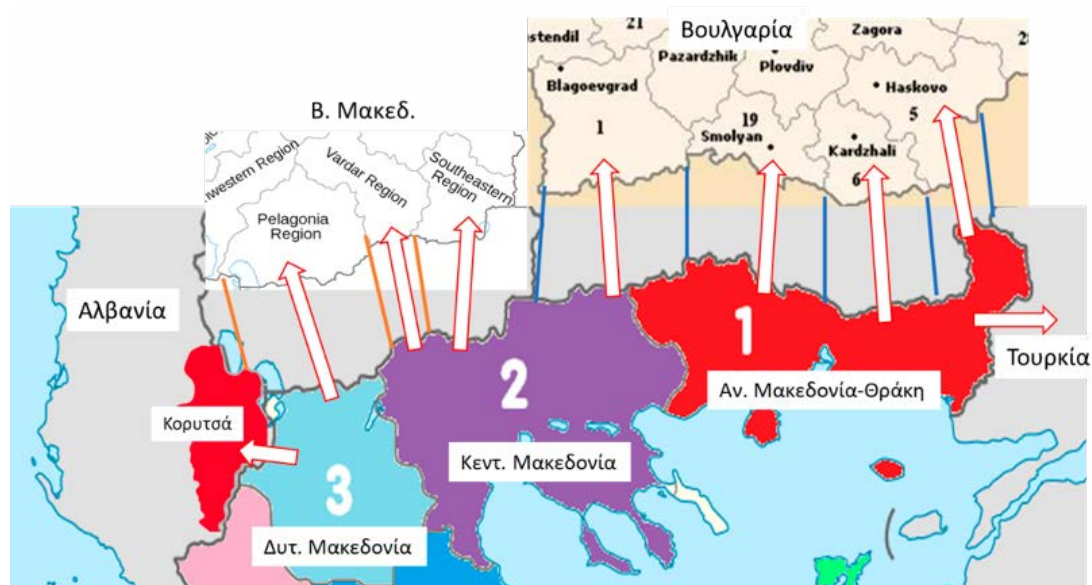
Πίνακας 1 Εκτιμώμενες καταναλώσεις ΠΘ στις τρεις πόλεις της ΠΔΕ

Χώρα	Περιφέρεια
Αλβανία	Κορυτσάς
Β. Μακεδονία	1. Πελαγονίας, 2. Βαρδάρη, 3. N/A περιοχή (Δοϊράνη)
Βουλγαρία	1. Μπλαγκόεβγκραντ, 2. Σμόλιαν, 3. Κάρτζαλι 4. Χάρκοβο
Τουρκία	Αδριανούπολης (και περιοχή Κεσσάνης)

Η γειτνίαση των περιφερειών της ελληνικής πλευράς με τις αντίστοιχες περιφέρειες των όμορων κρατών της μελέτης, παρουσιάζονται στον παρακάτω χάρτη - διάγραμμα, με τα αντίστοιχα βέλη να υποδεικνύουν τις Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ) προς τις αντίστοιχες των κρατών.

Αναφορικά με τις ΠΕ, από τη Δυτική Μακεδονία είναι η Καστοριά με την Κορυτσά στην Αλβανία και Φλώρινας με Κορυτσά και Πελαγονία της Βορ. Μακεδονίας. Για την Κεντρική Μακεδονία οι ΠΕ Πέλλας, Κιλκίς με Πελαγονία, Βαρδάρη και Νοτιοδυτική περιοχή της Βορ. Μακεδονίας και Σερρών κυρίως με Μπλαγκόεβγκραντ της Βουλγαρίας. Για την Ανατ. Μακεδονία-Θράκη όλες οι 4 ΠΕ (Δράμας, Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου πλην της Καβάλας) είναι όμορες με τις υπόλοιπες 3 της Βουλγαρίας, ενώ μόνο ο Έβρος έχει σύνορα με της Αδριανούπολης της Τουρκίας.

Διάγραμμα 1 Γειτνίαση των περιφερειών της μελέτης

1.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Τα αποτελέσματα του παραδοτέου προέρχονται από δευτερογενείς πηγές. Η δευτερογενής έρευνα περιλαμβάνει ερευνητικό υλικό που δημοσιεύεται από τρίτους φορείς σχετικούς με το αντικείμενο της μελέτης, ερευνητικές εκθέσεις και παρόμοιες μελέτες – καταγραφές από κυβερνητικές και μη κυβερνητικές υπηρεσίες.

Τα βήματα που ακολουθήθηκαν είναι:

- i. Αναλυτικός προσδιορισμός των υπό εξέταση παραμέτρων – παραγόντων.
- ii. Αναζήτηση πηγών σχετικών με τους σκοπούς της έρευνας – συλλογή τους
- iii. Αναλυτική επισκόπηση των ευρημάτων των πηγών
- iv. Απόρριψη μη σχετικών με την έρευνα πηγών – δεδομένων – ευρημάτων
- v. Αξιολόγηση παρατιθέμενων ευρημάτων – συμπερασμάτων από τις εναπομείνουσες πηγές – Αξιοποίηση αυτών

1.5 ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΑΠΟ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

Η αναζήτηση πηγών πληροφόρησης αξιοποίησε προσεγγίσεις

1. Μέσω διαδικτυακής αναζήτησης
2. Αναζήτησης μελετών σε φορείς
3. Για τα ποιοτικά στοιχεία λήφθηκαν υπόψη οι όσο πιο πρόσφατες πηγές δεδομένων. Για τα ποσοτικά μεγέθη και δείκτες (όπου και εφόσον υπάρχουν) και τον προσδιορισμό στατιστικών τάσεων, ο αντίστοιχος χρόνος είναι σε βάθος 10ετίας.

1.6 ΠΗΓΕΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ

A. Μελέτες από

- Προγράμματα Interreg με τις όμορες περιφέρειες
- Κεντρική Ένωσή Επιμελητηρίων Ελλάδας, αλλά και καταγραφείσα εμπειρία-αποτελέσματα τοπικών Επιμελητηρίων
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Δυτικής, Κεντρικής Μακεδονίας-Θράκης
- Περιφέρειες Δυτικής, Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (π.χ. εκθέσεις για RIS3)
- Ενδεχόμενες Εκθέσεις/Αναφορές Εμπορικών Ακολούθων πρεσβειών
- Μηχανισμό Διερεύνησης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
- Έρευνες αντίστοιχων επαγγελματικών φορέων
- Ενδεχόμενες πανεπιστημιακές εργασίες, δημοσιευμένες στο διαδίκτυο σχετικές με το αντικείμενο

B. Δημοσιεύσεις και άρθρα στον τοπικό έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο

Γ. Παρουσιάσεις αποτελεσμάτων σε παρεμφερείς με τους στόχους της μελέτης δημόσιες εκδηλώσεις

Δ. Ποσοτικά δεδομένα από ΕΛΣΤΑΤ, EUROSTAT και άλλες πηγές

1.7 ΤΡΟΠΟΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

- i. Ποιοτικής πληροφορίας μέσω ειδικού του λογισμικού
- ii. SWOT & PESTELI analysis
- iii. Ποσοτικής πληροφορίας μέσω των λογισμικών SPSS & EXCEL

2.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΠΑΜ-Θ) καταλαμβάνει το βορειοανατολικό ακραίο τμήμα της χώρας, συνορεύει ανατολικά με την Τουρκία, βόρεια με τη Βουλγαρία και δυτικά με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Η Περιφέρεια αποτελείται από τους εξής πέντε νομούς: Καβάλας, Δράμας, Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου. Μορφολογικά συμπεριλαμβάνει ένα πλούσιο φυσικό περιβάλλον με περιοχές ορεινές, ημιορεινές και πεδινές, με μεγάλο θαλάσσιο μέτωπο και αρκετές περιοχές φυσικού κάλλους (π.χ. Natura). Έχει συνολική έκταση 14.157 χιλ. στρέμματα και καλύπτει το 10,7% της συνολικής έκτασης της χώρας. Η ΠΑΜ-Θ έχει περίπου το 4,5% επιχειρήσεων σε εθνικό επίπεδο. Οι σημαντικότεροι κλάδοι αναφορικά με την τομεακή απασχόληση αναφέρονται στον πρωτογενή τομέα, ο οποίος εκτιμάται ότι είναι υπερδιπλάσιος από τον αντίστοιχο εθνικό. Όσον αφορά στον τομέα της μεταποίησης κυρίως προϊόντων πρωτογενούς τομέα, η ΠΑΜ-Θ εμφανίζει σημαντική δραστηριότητα. Εκτιμάται ότι θετική είναι και η προσπάθεια ανάταξης του τομέα των υπηρεσιών και ιδιαίτερα των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΜΚ) η περιοχή της Θεσσαλονίκης δεσπόζει οικονομικά και επιχειρηματικά στη Βόρεια Ελλάδα. Η ΠΚΜ είναι η μεγαλύτερη σε έκταση και η δεύτερη μεγαλύτερη σε πληθυσμό και οικονομική δραστηριότητα περιφέρεια της Ελλάδας, καταλαμβάνοντας τον βόρειο κεντρικό χώρο της και συνδυάζοντας στοιχεία κεντρικότητας με στοιχεία συνοριακού χαρακτήρα. Βασικό πλεονέκτημά της είναι η προνομιακή γεωγραφική θέση της, σε συνάρτηση με τη σημαντική Ελληνική επενδυτική δραστηριότητα που έχει αναπτυχθεί στον Βαλκανικό χώρο αλλά και την προσέλκυση νέων υψηλής τεχνολογίας επενδύσεων. Η ΠΚΜ έχει να επιδείξει ένα υψηλής ποιότητας και πολυποικίλο φυσικό περιβάλλον, που περιλαμβάνει αξιόλογους ορεινούς όγκους, άφθονους υδάτινους πόρους, υγροτόπους, παράκτιες και θαλάσσιες περιοχές. Το παραγωγικό σύστημά της εμφανίζει μεγάλη συγκέντρωση σε λίγους κλάδους της βιομηχανίας και της πρωτογενούς παραγωγής, κατά κανόνα έντασης εργασίας και κεφαλαίου, καθώς και σε υπηρεσίες εξυπηρέτησης των καταναλωτών και λιγότερο σε δυναμικές υπηρεσίες υποστήριξης των επιχειρήσεων ή σε εξαγωγικές υπηρεσίες (πλην του τουρισμού). Η κλαδική ανάπτυξη του Τουρισμού στην ΠΚΜ, την καθιστά ως μια από τις πλέον ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας.

Μορφολογικά, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας οι ορεινοί όγκοι κυριαρχούν και επηρεάζουν τη βάση της οικονομίας. Ο πρωτογενής τομέας με μεγάλη παραγωγή γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων είναι κυρίαρχος, ενώ ο τομέας παραγωγής ενέργειας είναι εξαιρετικά μειούμενος, όπως επίσης και η εκτροφή γουνοφόρων ζώων. Καλλιεργούνται μεγάλες εκτάσεις γης με ποικιλία παραγόμενων προϊόντων. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι το ιδιαίτερο μικροκλίμα και η εδαφολογική της ποικιλομορφία (λίμνες, βουνά και

πεδιάδες). Σημαντικό είναι να αναφερθεί και η αξιοποίηση του δασικού όγκου από την υλοτομία. Η κτηνοτροφία είναι επίσης ένας από τους οικονομικούς πυλώνες. Στο πλούσιο λιμναίο οικοσύστημα παρατηρείται και η αλιεία, μεγέθη της οποίας είναι αξιοσέβαστα για τη συντήρηση του νοικοκυριού. Παράλληλη δράση ασκείται στον τριτογενή τομέα και από ιδιωτικές πρωτοβουλίες, εμπορικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, μεταφορών και τουρισμού.

Για τις όμορες και διασυνοριακές περιφέρειες των κρατών και ειδικότερα για την Κορυτσά, Πελαγονία, Βαρδάρης, Νοτιοανατολική περιφέρεια (πίνακας 2) παρατηρούνται περίπου οι ίδιες μορφολογικές και παραγωγικές συνθήκες. Οι όμορες περιφέρειες της Βουλγαρίας είναι κυρίαρχα ορεινές με διαφοροποιημένη την παραγωγική διαδικασία σε σχέση με την ΑΜ-Θ.

Η κατανομή του πληθυσμού ανά όμορη περιφέρεια και κράτος παρουσιάζεται στον πίνακα 2. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο υπολογισθείς πληθυσμός είναι μια τάξη μεγέθους και εκτίμηση του υφιστάμενου. Ο δε λόγος που παρατίθεται αφορά στην αδρή εκτίμηση του ποσοτικού μεγέθους των εν δυνάμει καταναλωτών ανά όμορη περιφέρεια. Παρατηρείται ότι για μεν την Αλβανία και Βορ. Μακεδονία ο πληθυσμός τους είναι της τάξης του 10%, πολύ μικρός για τις όμορες της Βουλγαρίας, ενώ η Αδριανούπολη έχει περίπου το 25% του πληθυσμού της ευρωπαϊκής Τουρκίας.

Πίνακας 2 Κατανομή του πληθυσμού ανά όμορη περιφέρεια

Κράτος	Όμορη Περιφέρεια	Πληθυσμός	% στον πληθυσμό	Έτος εκτίμησης	Πηγή
Αλβανία	Κορυτσά	209.000	10,0%	2019	INSTAT Albania
Β. Μακεδονία (567.535)*	Πελαγονία	240.000	11,5%	2020	wikipedia
	Βαρδάρης	154.535	7,4%	2020	wikipedia
	Νοτιοανατολική	173.000	8,3%	2020	wikipedia
Βουλγαρία (794.796)*	Σμολυαν	105.421	1,5%	2019	eurostat
	Μπλαγκοεβγκραντ	305.123	4,4%	2019	eurostat
	Καρτζιαλι	150.837	2,2%	2016	NSI Bulgaria
	Χασκοβο	233.415	3,4%	2016	NSI Bulgaria
Τουρκία	Αδριανούπολη	185.400	24,5% #	2020	wikipedia
Σύνολο →		1.756.731			

Παρατηρήσεις:

*συνολικός πληθυσμός όμορων περιφερειών

#ποσοστό στις περιφέρειες της ευρωπαϊκής Τουρκίας (με Ραιδεστό και 40 Εκκλησιές - 755.760)

μη συμπεριλαμβανομένης της Κωνσταντινούπολης (15,5 εκατ.)

Συνολικά οι όμορες περιφέρειες αντιπροσωπεύουν περίπου το 14% των 4 κρατών.

Ένας άλλος παράγοντας που βρέθηκε ότι υπάρχει υστέρηση και έλλειψη για την υποστήριξη των μικρών επιχειρήσεων όπως διαπιστώθηκε από τον Μηχανισμό διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας της Περιφέρειας Κεντ. Μακεδονίας και για την Κεντρική Μακεδονία, αναφέρεται στις οριζόντιες δεξιότητες που ζητούν οι εργοδότες από του εργαζομένους σε μια επιχείρηση.

Μέρος των ευρημάτων παρουσιάζονται με τη μορφή «νέφους λέξεων» στο διάγραμμα για τους 7 δυναμικούς τομείς της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας που προέκυψαν από την RIS3. Όσο πιο μεγάλη είναι η γραμματοσειρά, τόσο πιο μεγάλη είναι η ζητούμενη δεξιότητα. Εκτιμάται ότι, ανεξάρτητα περιφέρειας και τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας, οι ανάγκες είναι ίδιες.

Διάγραμμα 2 Ζητούμενες δεξιότητες σε 7 τομείς

1-ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΗ

γλώσσες σωματικές χειρωνακτικές
 χειρισμό ειδικού εξοπλισμού κοινωνικές
 σκέψης αυτοδιαχείρισης
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ
 εργασία μευπολογιστές ζωής
 δημιουργικότητα συνεργασία
 χειρισμό μηχανημάτων

2-ΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

χειρισμό ειδικού εξοπλισμού σκέψης
εργασία μευπολογιστές
 αυτοδιαχείρισης
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ συνεργασία
 κοινωνικές χειρισμό μηχανημάτων
 γλώσσες πληροφόρησης δημιουργικότητα
 σωματικές χειρωνακτικές

5-ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ

αυτοδιαχείρισης χειρισμό ειδικού εξοπλισμού
 κοινωνικές
 διασκέυς ζωής **ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ**
 σκέψης γλώσσες διακίνηση χειρισμό
 πληροφόρησης
 σωματικές χειρωνακτικές
εργασία μευπολογιστές
 δημιουργικότητα συνεργασία
 χειρισμό μηχανημάτων

6-ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

συνεργασία
 χειρισμό ειδικού εξοπλισμού δημιουργικότητα
 κοινωνικές γλώσσες σκέψης
εργασία μευπολογιστές
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ
 πληροφόρησης
 χειρισμό μηχανημάτων αυτοδιαχείρισης
 σωματικές χειρωνακτικές

Πηγή: <https://pmdaae-pkm.gr/>

3-ΕΝΕΡΓΕΙΑ

πληροφόρηση αυτοδιαχείρισης
δημιουργικότητα
ζωής επικοινωνιακές σκέψης

εργασίαμευπολογιστές

συνεργασία γλώσσες κοινωνικές
χειρισμόςμηχανημάτων
χειρισμόςειδικούεξοπλισμού

4-ΕΝΔΥΣΗ

χαιρισμόςμηχανημάτων πληροφόρηση
αυτοδιαχείρισης δημιουργικότητα

κοινωνικές γλώσσες

εργασίαμευπολογιστές

επικοινωνιακές

συνεργασία χειρισμόςειδικούεξοπλισμού
σηματικέςχωρωνακτικές σκέψης

7-ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

συνεργασία δημιουργικότητα
χειρισμόςμηχανημάτων επικοινωνιακές

γλώσσες παροχήφροντίδας
πληροφόρηση

εργασίαμευπολογιστές

κοινωνικές σκέψης αυτοδιαχείρισης

3.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΤΑΣΕΙΣ

Οι υφιστάμενες εμπορικές και κεφαλαιακές συναλλαγές παρουσιάζονται σε επίπεδο κρατών για εξαγωγές και εισαγωγές, ισοζύγια ανά έτος και άλλα κεφαλαιακά στοιχεία ανά χώρα (αξίες σε εκατομμύρια ευρώ). Επισημαίνεται ότι για ορισμένες χώρες δεν ευρέθησαν στοιχεία για ορισμένα έτη.

ΕΛΛΑΔΑ – ΑΛΒΑΝΙΑ

Παρόλο που η μεταβολή (3,36%) των εισαγωγών είναι θετική υπέρ της Αλβανίας, σε αξίες οι εξαγωγές είναι 4πλάσιες με θετικό εμπορικό ισοζύγιο για την Ελλάδα στα 2 έτη.

	2019	2020	% μεταβολή
Εξαγωγές αγαθών	420,17 εκ.	446,64 εκ.	0.21%
Εισαγωγές αγαθών	105,91 εκ.	108,36 εκ.	3.36%
Εμπορικό ισοζύγιο	314,26 εκ.	338,27 εκ.	0.75%

Πηγή: INSTAT

- ✚ Οι άμεσες Ελληνικές επενδύσεις στη χώρα το 2019 ανήλθαν στα 545,5 εκατ. € ενώ το 2020 σε 221,4 εκατ. € (πτώση κάτω του 50% κυρίως λόγω της πανδημίας). Το ίδιο φαινόμενο παρατηρήθηκε και για τις αφίξεις από 944.489 άτομα το 2019 σε 266.189 το 2020 (-71%)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

ΕΛΛΑΔΑ – ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (αξίες σε εκατ. €)

Παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση του ισοζυγίου στα τελευταία έτη, με τις εξαγωγές να είναι στα τελευταία έτη ως μέγεθος μεγαλύτερες από ζπλάσιες.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	μετ.% 2018-2019
Εξαγωγές αγαθών	502,2	450,9	450,5	546,1	650,6	683,7	5,1
Εισαγωγές αγαθών	170,7	150,1	148,9	180,0	190,5	172,8	-9,3
Εμπορικό ισοζύγιο	331,5	300,8	301,6	366,1	460,1	510,9	11,0

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Βόρειας Μακεδονίας

✈ Οι άμεσες Ελληνικές επενδύσεις στη χώρα το 2019 ανήλθαν στα 545,5 εκατ. € ενώ το 2020 σε 221,4 εκατ. € (πτώση κάτω του 50% κυρίως λόγω της πανδημίας). Το ίδιο φαινόμενο παρατηρήθηκε και για τις αφίξεις από 944.489 άτομα το 2019 σε 266.189 το 2020 (-71%)

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βόρειας Μακεδονίας

ΕΛΛΑΔΑ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Οι εισαγωγές από τη Βουλγαρία είναι μεγαλύτερες σε αξία από τις εξαγωγές και γενικώς άνω του 1,5 δισεκ. € στην τελευταία 5ετία με μεταβολή του ποσοστού του εμπορικού ισοζυγίου της τάξης του - 40% για τα έτη 2019 - 2020, αναδεικνύοντας τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο τα τελευταία χρόνια μεταξύ των όμορων χωρών, με τάση μείωσης του ισοζυγίου.

	2016	2017	2018	2019	2020	μετ.% 2020/2019
Εξαγωγές αγαθών	1312,1	1396,0	1487,7	1639,7	1542,4	-5,9
Εισαγωγές αγαθών	1609,1	1736,7	1881,5	1993,5	1741,0	-12,7
Εμπορικό ισοζύγιο	-296	-340,7	-393,8	-353,7	-198,6	-43,9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

ΕΛΛΑΔΑ – ΤΟΥΡΚΙΑ

Αναφορικά με την Τουρκία, ενώ το ισοζύγιο ήταν θετικό για τα τρία έτη 2017 - 2019, στο έτος 2020 εκτινάχθηκε στα -213 εκατ. €

	2017	2018	2019	2020	μετ.% 2020/2019
Εξαγωγές αγαθών	1,952	2,035	1,974	1,338	-32,2
Εισαγωγές αγαθών	1,429	1,848	1,943	1,551	-20,2
Εμπορικό ισοζύγιο	523	187	31	-213	-787,1

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Άγκυρας

4.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ – LOGISTICS

Στην ΠΕ Εβρου λειτουργούν 6 τελωνεία: των Κήπων, Καστανιών, Πυθίου (σιδηροδρομικά) για την Τουρκία και τα τελωνεία Δικαίων, Ορμενίου και Κυπρίνου για τη Βουλγαρία

Η Εγνατία Οδός, συνδέεται με κάθετους άξονες, οι οποίοι, σαν τμήματα των Πανευρωπαϊκών Διαδρόμων, εξασφαλίζουν τη σύνδεση της Ελλάδας με τις Βαλκανικές χώρες και την Τουρκία. Οι διασυνοριακές οδικές πύλες οδηγούν από την Εγνατία Οδό προς τα σύνορα με την Αλβανία (προς Τίρανα), τη Βόρεια Μακεδονία προς Σκόπια, τη νότια Βουλγαρία με 3 προσβάσεις από προμαχώνα, Εχίνο και Νυμφαία, και προς Τουρκία.

Άξονας

1. Ιεροπηγή – Κρυσταλλοπηγή προς Αλβανία
2. Φλώρινα – Νίκη προς Αλβανία
3. Θεσσαλονίκη – Ειδομένη (Ευζώνων) προς Βορ. Μακεδονία
4. Κιλκίς – Δοϊράνη προς Βορ. Μακεδονία
5. Θεσσαλονίκη – Σέρρες – Προμαχώνας προς Βουλγαρία
6. Εξοχή-Κάτω Νευροκόπι προς Βουλγαρία
7. Ξάνθη – Εχίνος προς Βουλγαρία
8. Κομοτηνή – Νυμφαία προς Βουλγαρία
9. Ορμένιο προς Βουλγαρία
10. Καστανιές προς Τουρκία
11. Κήποι προς Τουρκία

Διάγραμμα 3 Διασυνοριακές οδικές πύλες

Πηγή: Εγνατία οδός Α.Ε.

Τέσσερις κύριες πύλες εισόδου-εξόδου (διάγραμμα 4) προς τα όμορα κράτη (πλην Αλβανίας) με σιδηροδρομικό δίκτυο εξυπηρετούν τις εμπορευματικές και επιβατικές μεταφορές.

1. Εύζωνοι
2. Προμαχώνας
3. Πύθιο
4. Ορμένιο

Διάγραμμα 4 Σιδηροδρομικό δίκτυο

Πηγή: ΟΣΕ

Δεν υπάρχει η αεροπορική και η θαλάσσια άμεση διασύνδεση.

Ο κύριος όγκος των οδικών μεταφορών διακινείται κυρίως με τροχοφόρα μεταφορικά μέσα από την ΠΕ Θεσσαλονίκης. Η μεγαλύτερη διακίνηση εμπορευμάτων - αγαθών γίνεται από την ΠΕ Θεσσαλονίκης λόγω κυρίως ύπαρξης του λιμανιού στη Θεσσαλονίκη, συγκέντρωσης πολλών εταιρειών Logistics, υπηρεσιών 3PL (3rd party logistics), αποθηκευτικών χώρων και φορέων που εκπροσωπούν επαγγελματικούς κλάδους.

Για τα ενεργειακά δίκτυα πρέπει να αναφερθεί η διαμπερής διέλευση του αγωγού του φυσικού αερίου TAP (Trans Adriatic pipeline) προς Αλβανία. Υπό κατασκευή κλάδος προς Βουλγαρία (ICGB) περαιώνεται και τίθεται από το φθινόπωρο σε λειτουργία (σύμφωνα με τις εξαγγελίες). Επίσης, έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες για τον συνδετικό άξονα προς Βορ. Μακεδονία και σε συνεργασία με τον υφιστάμενο 2ο αγωγό της ΔΕΣΦΑ (είναι ακόμη σε επίπεδο ΜΟΥ).

Δίκτυα διασύνδεσης για ηλεκτρική ενέργεια υπάρχουν με όλα τα κράτη μέσω των οποίων γίνεται εισαγωγή ή/και εξαγωγή ηλεκτρικού ρεύματος.

5.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ (RIS3) ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Η Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη – Ευφυή Εξειδίκευση (Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation – RIS3) είναι μια προσπάθεια οικονομικού μετασχηματισμού, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες κάθε περιφέρειας, η οποία:

- ✎ **επικεντρώνει** την υποστήριξη και τις επενδύσεις σε εθνικές και περιφερειακές προτεραιότητες, προκλήσεις και ανάγκες για μια ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση,
- ✎ **κτίζει** πάνω στα συγκριτικά πλεονεκτήματα και δυνατά σημεία των περιφερειών και το δυναμικό για αριστεία,
- ✎ **υποστηρίζει** την καινοτομία τη βασισμένη στη πράξη και την τεχνολογική καινοτομία και στοχεύει στην τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων,
- ✎ **ενθαρρύνει** την καινοτομία και τον πειραματισμό και διασφαλίζει την πλήρη συμμετοχή των εταιρικών σχημάτων,
- ✎ **βασίζεται** σε τεκμήρια και εμπειρίες ένα στέρεο σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Στα πλαίσια αυτά κάθε περιφέρεια εκπόνησε το αντίστοιχο στρατηγικό της σχέδιο. Το κάθε σχέδιο είναι ένα πολυσέλιδο κείμενο, το οποίο μπορεί να ανακτηθεί από τις ιστοσελίδες των περιφερειών.

Για την παρούσα μελέτη αξιολογήθηκαν για τις τρεις περιφέρειες τα αντίστοιχα κείμενα και η σχετικά εκτεταμένη παράθεση (10 – 14 σελίδες) του κύριου όγκου τους αναφορικά με τις στρατηγικές, κύριοι άξονες και δράσεις παρουσιάζονται στο παράρτημα. Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται οι προβλεπόμενες στρατηγικές και σχέδια για τις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις καθώς και για συλλογικούς φορείς. Η καταγραφή είναι ενδεικτική και προσωπική προσέγγιση του αναδόχου. Ενδεχομένως να υπάρχουν και άλλες δράσεις που προβλέφθηκαν. Η περισσότερο αναλυτική προσέγγιση είναι εφικτή από τον αναγνώστη συμβουλευόμενος το παράρτημα.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

Γενική στρατηγική/ενδεικτικές πολιτικές

- ✎ Στοχευμένη προσφορά γνώσης, ενίσχυση της απορρόφησης γνώσης και διέγερση του επιχειρηματικού δυναμισμού με στόχους, μεταξύ άλλων:
- ✎ Παροχή κινήτρων προς τις επιχειρήσεις για βελτίωση των δεξιοτήτων του προσωπικού τους
- ✎ Προαγωγή των επιχειρηματικών επενδύσεων σε E&A, αυτοδύναμα ή σε συνεργασία με φορείς παραγωγής γνώσης
- ✎ Ανάδειξη της υφέρπουσας ζήτησης για καινοτομία, π.χ. μέσω κουπονιών

- καινοτομίας
- ✦ Ανάπτυξη κοινών δομών πειραματισμού του ερευνητικού και του παραγωγικού τομέα
- ✦ Υποστήριξη της εκμετάλλευσης ερευνητικών αποτελεσμάτων με δημιουργία τεχνοβλαστών
- ✦ Υποστήριξη της καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας
- ✦ Υποστήριξη συνεργατικών σχημάτων επιχειρήσεων με δυναμικό καινοτομίας κατά μήκος αλυσίδων αξίας
- ✦ Διασύνδεση των δομών υποστήριξης επιχειρήσεων (π.χ. επιμελητήρια, αναπτυξιακές εταιρείες) και εξωστρέφειας με εμπειρότερες εθνικές δομές

Θεματικά πεδία που ενδιαφέρουν

Οριζόντιες Δράσεις

- ✦ αξιοποίηση υπάρχουσας γνώσης με στόχο την άμεση δημιουργία αξίας, οικονομικού αποτελέσματος και νέων θέσεων εργασίας,
- ✦ παραγωγή νέας γνώσης σε επιλεγμένους τομείς της οικονομίας και σε τομείς οριζόντιας υποστήριξης της Περιφέρειας,
- ✦ δικτύωση φορέων, διάχυση και αποτελεσματική αξιοποίηση της παραγόμενης γνώσης από την οικονομία της Περιφέρειας και από τη διεθνή οικονομία και δημιουργία κατάλληλου οικοσυστήματος καινοτομίας,
- ✦ υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας, εξωστρέφειας, διεθνοποίησης των επιχειρηματικών προσπαθειών και της σύνδεσης των καινοτομικών προσπαθειών της Περιφέρειας με τα παγκόσμια δίκτυα αγορών,
- ✦ διατήρηση και ενδυνάμωση του Ανθρώπινου Κεφαλαίου της Περιφέρειας που διαθέτει και μπορεί να αναπτύξει καινοτομικά χαρακτηριστικά.

Κάθετες Δράσεις

- ✦ μετασχηματισμός του αγροδιατροφικού συμπλέγματος και
- ✦ μεγέθυνση και εμπέδωση των αναδυόμενων κλάδων της περιφερειακής οικονομίας.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Γενική στρατηγική/ενδεικτικές πολιτικές

Οι οραματικές επιδιώξεις οι πολιτικές της Περιφέρειας η Γενική Στρατηγική RIS3 παρουσιάζονται πάρα πολύ αναλυτικά στον Πίνακα 1: Συσχετισμός Δυνάμεων, Ευκαιριών και Οράματος και Στρατηγικές Αξιοποίησης του παρατηρήματος για την Περιφέρεια.

Ειδικές Στρατηγικές ενδιαφέροντος

- ΕΣ3** Έμφαση στους στρατηγικούς κλάδους εξειδίκευσης, αξιοποίηση των Βασικών Τεχνολογιών Γενικής Εφαρμογής (Key Enabling Technologies/KETs) και ανάπτυξη στρατηγικής εξωστρέφειας
- ΕΣ4** Δημιουργία και Πιστοποίηση ολοκληρωμένου συστήματος υποστήριξης στην Αλυσίδα καινοτομίας
- ΕΣ5** Δημιουργία Στρατηγικής πλατφόρμας με τη συμμετοχή χρηματοδοτικών φορέων και με στόχο την ομαλή χρηματοδότηση καινοτομικών δράσεων και δημιουργία κουλτούρας συνεργασιών με τον ιδιωτικό τομέα, προσπάθεια μόχλευσης ιδιωτικών πόρων

Κλάδοι εστίασης ενδιαφέροντος

1. Αγροδιατροφικός Τομέας
2. Τομέας Υλικών
3. Τομέας Κλωστοϋφαντουργίας και Ένδυσης
4. Τομέας Τουρισμού
5. Τεχνολογίες Πληροφορικής Και Επικοινωνιών
6. Τεχνολογίες Ενέργειας και Περιβάλλοντος
7. Τεχνολογίες Μεταφορών και Εφοδιαστικής Αλυσίδας

Θεματικά πεδία που ενδιαφέρουν

Θεματικό Πεδίο II: Πιο αποτελεσματική υλοποίηση των έργων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας

Στόχος 1 Δημιουργία και εφαρμογή των περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων, σε συνεργασία με τους επιχειρηματίες.

Θεματικό Πεδίο III: Ενίσχυση των προσόντων των επιχειρηματιών, των γνώσεων και των δεξιοτήτων στον τομέα της σύγχρονης εταιρικής διαχείρισης και ανάπτυξης

Στόχος 1 Ενίσχυση των μη τεχνικών δεξιοτήτων (soft skills) μεταξύ των εκπροσώπων των ΜΜΕ που είναι χρήσιμα για τον σχεδιασμό των μακροπρόθεσμων εταιρικών στρατηγικών ανάπτυξης.

Θεματικό Πεδίο V: Προώθηση της έννοιας συνεργατικών σχηματισμών (clusters)

Στόχος 1 Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων και της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με την αγορά, ως εργαλείο για τη δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των εξωτερικών φορέων και την αύξηση του δυναμικού της αγοράς των επιχειρήσεων.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Κλάδοι που ενδιαφέρουν την περιφέρεια συναφείς με τα μέλη της ΓΣΕΒΕΕ

1. **Τ-Κ.Π1 Αγροδιατροφή**
(Μεταποίηση-τυποποίηση χαρακτηριστικών αγροτικών προϊόντων, Τρόφιμα, Ποτά)
2. **Τ-Κ.Π2 Περιβάλλον**
(Ενέργεια/ΑΠΕ-Τηλεθερμάνσεις, Μεταλλικές κατασκευές, Ολοκληρωμένη Διαχείριση Απορριμμάτων)
3. **Τ-Κ.Π3 Εκτροφή γουνοφόρων ζώων – δερμάτινα προϊόντα**
4. **Τ-Κ.Π4 Τουρισμός**

6.

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τα κυριότερα εργαλεία στήριξης της διασυνοριακής επιχειρηματικότητας των πολύ μικρών επιχειρήσεων στις περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης αφορούν ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία τα οποία είναι προσανατολισμένα κυρίως σε τρεις κατευθύνσεις:

1. στη διασυνοριακή και διακρατική συνεργασία και ανταλλαγή καλών πρακτικών (π.χ. Interreg),
2. στην υποστήριξη των υπό ένταξη γειτονικών χωρών (Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία και Τουρκία),
3. και στην ενίσχυση της καινοτομίας, της βιώσιμης ανάπτυξης, της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται συνοπτικά οι σημαντικότερες ευρωπαϊκές στρατηγικές όπως και ενδεικτικά χρηματοδοτικά εργαλεία με έμφαση στις ευκαιρίες που αυτά παρουσιάζουν για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις εκατέρωθεν των βορείων συνόρων της χώρας στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 που μόλις άρχισε να υλοποιείται.

Τέλος, παρουσιάζονται και άξονες του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0 οι οποίοι είναι συναφείς με τις δραστηριότητες χρηματοδότησης των ΜμΕ.

A. ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

6.1 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ (INTERREG)

Τα προγράμματα Interreg αποτελούν από τα σημαντικότερα εργαλεία της ΕΕ για την υποστήριξη της διασυνοριακής συνεργασίας. Τα Interreg στοχεύουν στην αντιμετώπιση κοινών διασυνοριακών και διακρατικών προκλήσεων και την εύρεση κοινών εφαρμόσιμων λύσεων σε τομείς όπως

- η υγεία,
- το περιβάλλον,
- η έρευνα,
- η εκπαίδευση (κυρίως κατάρτιση),
- οι μεταφορές και
- η βιώσιμη ενέργεια.

Επιπλέον, τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στην υποστήριξη της διακρατικής συνέργειας μέσα από κοινά εταιρικά σχήματα αλλά και στην καθιέρωση

συνεργασιών βάσει της ισορροπημένης οικονομικής, κοινωνικής και χωρικής ανάπτυξης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στην Ελλάδα, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης που εδράζεται στη Θεσσαλονίκη, ήταν υπεύθυνη -κατά την προγραμματική περίοδο 2013-2020 για τη διαχείριση έξι διασυνοριακών και διακρατικών προγραμμάτων και λειτούργησε ως Εθνική Αρχή για ακόμα έξι προγράμματα στα οποία συμμετείχε η Ελλάδα.

Αρκετά από τα προγράμματα αυτά τα οποία συντονίζει ή στα οποία συμμετέχει η Ελλάδα και βρίσκονται στη φάση σχεδιασμού για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2021-2027) ή που μόλις ξεκίνησαν τη λειτουργία τους, αφορούν τη συνεργασία σε κρατικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο μεταξύ περιοχών την Μακεδονίας και της Θράκης από τη μία και των περιοχών με τις οποίες συνορεύουν στις γείτονες χώρες (Αλβανία, Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας, Βουλγαρίας και Τουρκία). Παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά οι κύριοι τομείς/θεματικές ενασχόλησης και οι δράσεις χρηματοδότησης που καλύπτουν βάσει των πληροφοριών που έχουν δημοσιοποιηθεί από τις εκάστοτε συντονιστικές επιτροπές.

6.2 INTERREG EURO-MED

Το πρόγραμμα Interreg Euro-MED υποστηρίζει τη συνεργασία κατά μήκος των μεσογειακών συνόρων χρηματοδοτώντας προγράμματα που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από φορείς δημόσιας διοίκησης, πανεπιστήμια και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Στο πρόγραμμα μπορούν να συμμετέχουν 69 περιοχές από 14 χώρες που βρίσκονται στις βόρειες ακτές της Μεσογείου (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, της Βουλγαρίας, της Β. Μακεδονίας και της Αλβανίας. Κοινό στόχο για την περίοδο 2021-2027 αποτελεί η επιδίωξη μιας κλιματικά ουδέτερης και αναθετικής κοινωνίας προς όφελος των πολιτών. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος που ανέρχεται στα 249 εκατ. € θα δοθεί σε δράσεις που θα βοηθήσουν την έξυπνη και πράσινη ανάπτυξη και τη βελτίωση της διοίκησης των διαφόρων φορέων της περιοχής αναφοράς.

Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού, το πρόγραμμα Interreg Euro-MED διαρθρώνεται σε 4 συμπληρωματικούς άξονες όπου όλοι τους έχουν ως κεντρικό άξονα το περιβάλλον, στοχεύοντας τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και τη διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης στην περιοχή της Μεσογείου. Οι 4 αυτές στοχεύσεις είναι:

1. Ενίσχυση της καινοτόμου και βιώσιμης οικονομίας (Strengthening an innovative sustainable economy)

Αυτή η δράση στοχεύει στην υποστήριξη δημόσιων και ιδιωτικών φορέων για να μπορούν υλοποιούν και να συντονίζουν περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας ώστε να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων επιταχύνοντας τη μετάβαση σε μια κυκλική και βιώσιμη οικονομία.

2. Προστασία, αποκατάσταση και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος και της φυσικής κληρονομιάς (Protecting, restoring and valorising the natural environment and heritage)

Οι δράσεις κάτω από αυτή την αποστολή θα βοηθήσουν τον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής, τη θέσπιση σχετικών με την κλιματική αλλαγή προσαρμοστικών μέτρων, την ενθάρρυνση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πηγών και την αποκατάσταση των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων.

6.3 ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΖΩΝΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ (PROMOTING GREEN LIVING AREAS)

Τα προγράμματα που θα χρηματοδοτηθούν υπό αυτή την αποστολή θα αντιμετωπίζουν το ζήτημα της βιώσιμης ανάπτυξης και διαχείρισης των κατοικημένων περιοχών και κυρίως την ελαχιστοποίηση του αντίκτυπου που έχουν στη Μεσόγειο και το παγκόσμιο κλιματικό σύστημα με έμφαση στη μόλυνση του αέρα, την ενέργεια και την κινητικότητα.

3. Ενίσχυση του βιώσιμου τουρισμού (Enhancing sustainable tourism)

Προγράμματα που απευθύνονται στην ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού ως διαθεματικό ζήτημα: προώθηση της ενσωμάτωσης του τουρισμού στην κυκλική οικονομία, χρήση καινοτόμων τεχνολογιών και προώθηση της διατήρησης των φυσικών πηγών και της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Το πρώτο κάλεσμα του Interreg Euro-Med για την υποβολή προτάσεων πάνω στη βελτιστοποίηση της συνεργασίας στη διακυβέρνηση στη Μεσόγειο κλείνει την 01/06/2022 ενώ αναμένονται καλέσματα και για τους υπόλοιπους άξονες του προγράμματος (Πηγή: <https://interreg-euro-med.eu/en>)

6.4 INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Το Πρόγραμμα Συνεργασίας Ελλάδα-Βουλγαρία 2021–2027 το οποίο υλοποιείται σε 7 Περιφερειακές Ενότητες της Ελλάδας στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη και στην Κεντρική Μακεδονία (Έβρος, Ξάνθη, Ροδόπη, Δράμα, Καβάλα, Σέρρες και Θεσσαλονίκη) και σε 4 περιοχές της Νοτιοδυτικής και Νοτιοκεντρικής Βουλγαρίας (Blagoevgrad, Haskovo, Smolyan και Kardzhali) που συνορεύουν εκατέρωθεν των ελληνοβουλγαρικών συνόρων στοχεύει στα εξής:¹

Προτεραιότητα 1:

Μια πιο πράσινη κι ανθεκτική διασυνοριακή περιοχή μεταξύ Ελλάδας-Βουλγαρίας

- A. Προσαρμοστικότητα στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη φυσικών καταστροφών και ανθεκτικότητα λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στη λογική των οικοσυστημάτων (2. iv)
- Η δράση δίνει έμφαση στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών μέσω αξιοποίησης αποτελεσμάτων των προγραμμάτων της περιόδου 2014–2020 που σχετίζονταν με την αντιμετώπιση πλημμυρών.
- B. Μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία που αξιοποιεί αποδοτικά τους διαθέσιμους πόρους (2. vi))
- Η θεματική θα υλοποιηθεί μέσω δύο υπο-δράσεων. Η πρώτη εξ αυτών αφορά την απευθείας υποστήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων ώστε να μπορέσουν να μεταβούν σε επιχειρησιακά μοντέλα με βάση την κυκλικότητα και την φιλικότητα προς το περιβάλλον. Η υπο-δράση αυτή στοχεύει κυρίως στην υποστήριξη των πολύ μικρών και μικρών

1. Σε κάθε στόχο, αναφέρεται ο αραβικός αριθμός του πολιτικού σκοπού (Policy Objective) και με λατινική αρίθμηση του ειδικού σκοπού (Special Objective) του κεντρικού προγράμματος Interreg Europe που η κάθε δράση εξυπηρετεί. Στον παρακάτω σύνδεσμο υπάρχει δυνατότητα να βρεθεί ο οδηγός προγράμματος του Interreg Europe για την προγραμματική περίοδο 2021–2027.
https://www.interregeurope.eu/sites/default/files/2022-02/Interreg_Europe_-_Programme_manual__draft_.pdf

επιχειρήσεων -οι οποίες έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία- για την επένδυση σε υποδομές μικρής κλίμακας, ανακαινίσεις, αγορά εξοπλισμού, αναβαθμίσεις και ψηφιακές εφαρμογές που θα βοηθήσουν στην:

- i. Αποδοτική αξιοποίηση πόρων (συμπεριλαμβανομένης της ενέργειας και των υδάτινων πόρων)
- ii. Ελαχιστοποίηση των αποβλήτων από την παραγωγική διαδικασία
- iii. Έξυπνη παρακολούθηση υλικών, ενέργειας και ροών αποβλήτων (βελτιστοποίηση απόδοσης)
- iv. Επαναχρησιμοποίηση πόρων και παραπροϊόντων εντός της επιχείρησης ή από τρίτα μέρη (δευτερογενή υλικά)
- v. Ανάπτυξη κυκλικών επιχειρηματικών μοντέλων με απώτερο στόχο την εγκαθίδρυση τοπικών/περιφερειακών κλειστών αλυσίδων προστιθέμενης αξίας μέσω εφαρμογής συστημάτων συνεργασίας B2B, B2C και C2C.

Γ. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των αστικών περιοχών, και μείωση όλων των ειδών μόλυνσης (2. vii)

Η δράση αυτή θα υλοποιηθεί μέσω ενός ανοιχτού καλέσματος για την υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης και αφορά κυρίως δημόσιες αρχές (τοπικές, περιφερειακές, εθνικές), οργανισμούς διαχείρισης περιοχών Natura 2000 και άλλων προστατευμένων περιοχών όπως και ερευνητικούς φορείς. Η δράση στοχεύει στην παρακολούθηση, τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη πράσινων υποδομών και εργαλείων για την ενίσχυση της ποιότητας ζωής και της λειτουργίας των διασυνοριακών περιοχών ως οικολογικών διαδρόμων.

Προτεραιότητα 2:

**Μια πιο προσβάσιμη διασυνοριακή περιοχή μεταξύ Ελλάδας-Βουλγαρίας
Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης,
εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας (3.ii)**

Η δράση αφορά στη βελτίωση της κινητικότητας και της ταξιδιωτικής ασφάλειας στο δευτερεύον οδικό δίκτυο στις διασυνοριακές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών εκμοντερνισμού του διασυνοριακού σιδηροδρομικού δικτύου. Η δράση θα έχει αποκλειστικούς αποδέκτες την Εγνατία Οδό ΑΕ και την ΕΡΓΟΣΕ.

Προτεραιότητα 3:

Μια συμπεριληπτική διασυνοριακή περιοχή μεταξύ Ελλάδας-Βουλγαρίας

A. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε συμπεριληπτικές και ποιοτικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες, εκπαιδεύσεις και δια βίου μάθηση μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της ανθεκτικότητας στην απομακρυσμένη και διαδικτυακή εκπαίδευση (4. ii).

Η δράση στοχεύει μέσω ανοιχτού καλέσματος στην υποστήριξη της σύνδεσης επιχειρήσεων και εκπαίδευσης μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων μεταξύ των οποίων προκρίνονται και οι εξής:

- vi. Ψηφιακή υποστήριξη σε πολύ μικρές, οικογενειακές και νεοφυείς επιχειρήσεις
- vii. Συνδεδεμένα προγράμματα κατάρτισης σε θεματικές κοινού ενδιαφέροντος
- viii. Ανάπτυξη και πιλοτική εφαρμογή εργαλείων για την αναβάθμιση και την επανακατάρτιση συγκεκριμένων ομάδων σε θέματα ψηφιακής και πράσινης οικονομίας
- ix. Ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα και καταρτίσεις (και για ανάπηρους)

- B. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ενσωμάτωση και καινοτομία (4. iv)
- Η δράση στοχεύει στις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και τις ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. στους τομείς του πολιτισμού και του τουρισμού. Η υποδράση αυτή στοχεύει κυρίως στην υποστήριξη των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων -οι οποίες έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία- για την επένδυση σε υποδομές μικρής κλίμακας, ανακαινίσεις, αγορά εξοπλισμού, αναβαθμίσεις και ψηφιακές εφαρμογές που θα βοηθήσουν στην:
- i. Αναβάθμιση της συμπεριληπτικότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών
 - ii. Δημιουργία/Παροχή καινοτόμων και πιο ποιοτικών τουριστικών υπηρεσιών
 - iii. Υλοποίηση δραστηριοτήτων επιχειρηματικών σχεδίων για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
 - iv. Διασυννοριακή δικτύωση και ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ επιχειρήσεων
 - v. Προώθηση της χρήσης τοπικών (παραγόμενων στη διασυννοριακή περιοχή) προϊόντων στην τουριστική εφοδιαστική αλυσίδα και δικτύωση των τοπικών παραγωγών με τουριστικές επιχειρήσεις

Κατανομή κονδυλίων για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο:

Fund	ΕΠΤΑ / Σύνολο ²	Λεπτομερώς το τελικό προσχέδιο του νέου προγράμματος Interreg Ελλάδα-Βουλγαρία μπορεί να ανευρεθεί στην πηγή: http://www.greece-bulgaria.eu/gallery/Files/2021-2027/GR-BG-PD_v-6_3_finaldraft_28_03_2022.pdf
2021	6.044.665€	
2022	8.059.553€	
2023	9.402.812€	
2024	9.738.627€	
2025	10.746.073€	
2026	11.417.700€	
2027	11.753.515€	
Total	67.162.945€	

2. ΕΠΤΑ (Ευρωπαϊκό Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης - Στόχος Εδαφικής Συνεργασίας)

6.5 INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΑΛΒΑΝΙΑ

Το πρόγραμμα Interreg Ελλάδα-Αλβανία 2021-2027 στοχεύει στην προώθηση της ολοκληρωμένης περιφερειακής ανάπτυξης. Η στρατηγική του προγράμματος, το οποίο υλοποιείται στην Ελλάδα στις Περιφέρειες Ηπείρου, Ιονίων Νήσων και Δυτικής Μακεδονίας και στην Αλβανία στις Περιφέρειες Korçe, Gjirokastër, Vlorë, Berat και Fier, δίνει έμφαση στη γεφύρωση του χάσματος των περιφερειακών, κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων στη διασυνοριακή περιοχή και στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η Στρατηγική του Προγράμματος Interreg Ελλάδα-Αλβανία 2021-2027 ανταποκρίνεται σε τρεις από τους στόχους πολιτικής της πολιτικής συνοχής του κεντρικού προγράμματος Interreg. Αυτοί είναι:

Στόχος Πολιτικής 2

Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα με την προώθηση της μετάβασης στην καθαρή και δίκαιη ενέργεια, τις πράσινες και γαλάζιες επενδύσεις, την κυκλική οικονομία, την προσαρμογή του κλίματος και την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων.

Στόχος Πολιτικής 3

Μια πιο συνδεδεμένη Ευρώπη, με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα.

Στόχος Πολιτικής 4

Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη που εφαρμόζει τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Το πρόγραμμα αναπτύσσεται κατά μήκος τριών (3) αξόνων προτεραιότητας (οι οποίοι αντιστοιχούν στους τρεις παραπάνω στόχους πολιτικής):

Άξονας Προτεραιότητας 1: Υποστήριξη της μετάβασης σε πιο πράσινες και πιο ανθεκτικές διασυνοριακές περιφέρειες

Ειδικός Στόχος (ΕΣ) 1.1	Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, πράσινες υποδομές στο αστικό περιβάλλον και μείωση της ρύπανσης – δεν απευθύνεται άμεσα σε επιχειρήσεις
ΕΣ 1.2	Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων, προαγωγή της ανθεκτικότητας λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις βασισμένες σε οικοσυστήματα – δεν απευθύνεται άμεσα σε επιχειρήσεις
ΕΣ 1.3	Προώθηση της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού – δεν απευθύνεται άμεσα σε επιχειρήσεις
ΕΣ 1.4	Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων – ενδεχόμενη εμπλοκή μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Άξονας Προτεραιότητας 2: Βελτίωση της προσβασιμότητας στη διασυνοριακή περιοχή

Ειδικός Στόχος (ΕΣ) 2.1

Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένης της βελτιωμένης πρόσβασης στο διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών και τη διασυνοριακή κινητικότητα. Ενδεικτικές προτεινόμενες δράσεις:

- i. Αναγνώριση των κενών στις οδικές και σιδηροδρομικές υποδομές: μελέτες, στρατηγική, κοινές λύσεις.
- ii. Σχεδιασμός, κατασκευή και αποκατάσταση των συνοριακών περασμάτων και του οδικού δικτύου.
- iii. Βελτίωση κι επέκταση του οδικού δικτύου: μελέτες σχετικά με την κατανόηση των ροών επιβατών και εμπορευμάτων.
- iv. Μελέτες, εξοπλισμός και ψηφιακές λύσεις για την αύξηση της προβλεψιμότητας, της εμπιστοσύνης και της αποδοτικότητας των διαθέσιμων μεταφορών (οδικές, πλωτές, σιδηροδρομικές) στη διασυνοριακή περιοχή.
- v. Ανάπτυξη διασυνοριακής πλατφόρμας πληροφόρησης για τις θαλάσσιες και οδικές μεταφορές, την υπέρβαση εμποδίων σχετικών με την εφοδιαστική αλυσίδα και την ενίσχυση της πολυτροπικότητας.
- vi. Βελτίωση της ακτοπλοϊκής σύνδεσης μεταξύ νησιωτικών κοινοτήτων και παραμεθόριων περιοχών.

Άξονας Προτεραιότητας 3: Προώθηση της βιώσιμης διασυνοριακής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης

Ειδικός Στόχος (ΕΣ) 3.1

Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και καινοτομία – **ενδεχόμενη εμπλοκή της ΓΣΕΒΕΕ**

Λεπτομέρειες για το τελικό προσχέδιο του νέου προγράμματος Interreg Ελλάδα-Αλβανία στο:

https://greece-albania.eu/wp-content/uploads/2021/07/Interreg-IPA-III-CBC-Greece_Albania-2021-2027_first-draft-of-chapters_v11.pdf

Η ακριβής κατανομή κονδυλίων για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο δεν έχει οριστικοποιηθεί ακόμα.

6.6 INTERREG IPA-CBC ΕΛΛΑΔΑ – ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Το Πρόγραμμα Συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Βόρεια Μακεδονία 2021-2027 βρίσκεται στο στάδιο ολοκλήρωσης της δημόσιας διαβούλευσης επί της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Το εν λόγω πρόγραμμα χρηματοδοτείται από τον Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ) που αποτελεί το εργαλείο χρηματοδοτικής και τεχνικής στήριξης για τις περιοχές διεύρυνσης της ΕΕ από το 2007. Τα κονδύλια του ΜΠΒ ενισχύουν τις ικανότητες των δικαιούχων χωρών καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας προσχώρησης τους στην ΕΕ, προσβλέποντας σε προοδευτικές, θετικές εξελίξεις. Το Πρόγραμμα Interreg Ελλάδα-Βόρεια Μακεδονία αναπτύσσεται στους παρακάτω τρεις (3) άξονες προτεραιοτήτων και τους αντίστοιχους Ειδικούς Στόχους (ΕΣ).

Άξονας Προτεραιότητας 1: Μετάβαση σε οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα

Ειδικός Στόχος (ΕΣ) 1.1

Πρώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία και σε αποδοτική διαχείριση πόρων- απευθύνεται στη βιομηχανία, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις **και τους συνδέσμους αυτών**

- i. Σχεδιασμός ανθεκτικών προϊόντων που επισκευάζονται εύκολα και προωθούν την αναβάθμιση και την ανακύκλωση.
- ii. Υποστήριξη της βιομηχανικής συμβίωσης, καλύτερη ιχνηλασιμότητα των πόρων και ταίριασμα παραπροϊόντων και πλεονάσματος κατά μήκος των διαφόρων τομέων της βιομηχανίας.
- iii. Συνεργασίες κυκλικής οικονομίας για ανθεκτικές αλυσίδες προστιθέμενης αξίας.
- iv. Επενδύσεις σε αντίστροφες εφοδιαστικές αλυσίδες και ανακατασκευή με σκοπό μηδενικά απορρίμματα. Μέσω αυτών των επενδύσεων σε εταιρικά προγράμματα επιστροφής προϊόντων, ο παραγωγός αναλαμβάνει και την υποχρέωση απόθεσης τους.
- v. Δράσεις για την πρώθηση επενδύσεων στις κυριότερες αλυσίδες αξίας (πλαστικά, υφάσματα, ICT, δομικά υλικά).
- vi. Δράσεις για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή και τις περιβαλλοντικές ευκαιρίες της κυκλικής οικονομίας (κοινές πιλοτικές υποδομές με πληθώρα μικρών προγραμμάτων όπως φεστιβάλ κ.α.).

ΕΣ 1.2

Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, πράσινες υποδομές στο αστικό περιβάλλον και μείωση της ρύπανσης - **δεν απευθύνεται άμεσα σε επιχειρήσεις.**

Άξονας Προτεραιότητας 2: Στρατηγική εστίαση στην περιοχή των Πρεσπών

Ειδικός Στόχος (ΕΣ) 2.1

Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στο κλίμα, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένης της βελτιωμένης πρόσβασης στο διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών και τη διασυνοριακή κινητικότητα – **δεν απευθύνεται άμεσα σε επιχειρήσεις.**

Άξονας Προτεραιότητας 3: Υποστήριξη και αναβάθμιση των Κοινωνικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Υγείας

Ειδικός Στόχος (ΕΣ) 3.1

Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της ΠΦΥ και πρόωση της μετάβασης από την παροχή φροντίδας σε ιδρύματα στην παροχή φροντίδας στο σπίτι και την κοινότητα – **δεν απευθύνεται άμεσα σε επιχειρήσεις.**

ΕΣ 3.2

Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία. – **αφορά άλλους φορείς του δημοσίου (επιμελητήρια, φορείς κρατικής διοίκησης κ.α.).**

- i. Δράσεις υποστήριξης νέων και ανέργων, στοχεύοντας στην απόκτηση δεξιοτήτων και επαγγελματικών προσόντων στον τομέα του πολιτιστικού τουρισμού ως ενός από τους πιο γρήγορα αναπτυσσόμενους κλάδους της τουριστικής βιομηχανίας. Οι δράσεις θα έχουν τη μορφή μαθημάτων, εκπαιδεύσεων και ανταλλαγής σεμιναρίων για το πως να ιδρυθεί, να διοικηθεί και να προωθηθεί μια επιχείρηση στην τουριστική βιομηχανία.
- ii. Πρωτοβουλίες δικτύωσης που υποστηρίζουν τους μηχανισμούς απασχολησιμότητας στην παραμεθόριο με απώτερο στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στο πεδίο του τουρισμού.
- iii. Δράσεις που θα δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες μέσω επενδύσεων και συλλειτουργίας στον περιβαλλοντικό και τουριστικό τομέα, την υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφόρησης, οικο-καινοτομιών και προσέλευσης επιπρόσθετων επενδύσεων και ιδιωτικών χρηματοδοτήσεων στη διασυνοριακή περιοχή.
- iv. Δράσεις για την υποστήριξη φορέων και επιχειρήσεων στους τομείς του αθλητισμού, της ψυχαγωγίας, της φύσης και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε κοινές πιλοτικές υποδομές με πληθώρα άλλων μικρών προγραμμάτων (π.χ. φεστιβάλ φαγητού).
- v. Κοινές πιλοτικές υποδομές για την υποστήριξη ιδιωτικών και δημοσίων ωφελούμενων με σκοπό την προσβασιμότητα στον πολιτισμό και τις τουριστικές εκδηλώσεις (προς όφελος, π.χ. των ηλικιωμένων ή των ατόμων με αναπηρία).

ΕΣ 4.1 Καλύτερη διακυβέρνηση συνεργασίας – **αφορά άλλους φορείς του δημοσίου (επιμελητήρια, φορείς κρατικής διοίκησης κ.ά.).**

ΕΣ 4.2 Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία. – **αφορά άλλους φορείς του δημοσίου (επιμελητήρια, φορείς κρατικής διοίκησης κ.α.).**

- i. Ενίσχυση της συνεργασίας στα διασυνοριακά και διεθνικά εδάφη με την εγκαθίδρυση νέων ή την ανάπτυξη υπαρχόντων δομών συνεργατικής διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των κοινών διαδικασιών λήψης αποφάσεων και τα συντονισμένα σχέδια δράσεων όπως και μέσω της υποστήριξης διασυνοριακών δημόσιων υπηρεσιών.
- ii. Ανάπτυξη και υλοποίηση ολοκληρωμένων στρατηγικών για την παροχή υψηλής ποιότητας δημόσιων υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος (όπως υγεία, παιδεία, κοινωνικές υπηρεσίες) στις περιοχές με λειτουργικά εμπόδια.
- iii. Ανάπτυξη και υλοποίηση ολοκληρωμένων στρατηγικών για τον τουρισμό πέρα από τα σύνορα βασισμένο στην κληρονομιά και τις παραδόσεις των Βαλκανίων (δράση υπό κοινές πιλοτικές υποδομές με πληθώρα μικρών προγραμμάτων όπως φεστιβάλ, ανταλλαγές νέων κ.α.).
- iv. Ανάπτυξη έξυπνων ψηφιακών υπηρεσιών για το συντονισμό και την καλύτερη συνεργασία υπερνικώντας τα διοικητικά σύνορα (π.χ. στον τομέα της υγείας).

Κατανομή συνολικής χρηματοδότησης

Έτος	IPA III CBC (1)/ Total ³
2021	0 €
2022	1.865.500€
2023	2.665.000€
2024	6.662.500€
2025	6.662.500€
2026	4.797.000€
2027	3.997.500€
Total	26.650.000€

3. Interreg A, διασυνοριακή συνεργασία στα εξωτερικά σύνορα – Μηχανισμός Προ-ενταξιακής Βοήθειας (Instrument for Pre-Accession Assistance)

6.7 INTERREG BALKAN – MEDITERRANEAN (BALKANMED)

Το πρόγραμμα Interreg BalkanMed υπό τη χρηματοδότηση του ΕΠΤΑ για την περίοδο 2021–2027 βρίσκεται υπό διαμόρφωση και δεν υπάρχουν μέχρι σήμερα λεπτομερείς πληροφορίες για τις προδιαγραφές υλοποίησής του. Το εν λόγω χρηματοδοτικό εργαλείο αφορά τρεις (3) χώρες της ΕΕ (Βουλγαρία, Ελλάδα και Κύπρο) και δύο (2) υπό ένταξη χώρες (Αλβανία και Βόρεια Μακεδονία). Κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο (2014–2020) μέσω της υλοποίησης 43 προτάσεων πάνω σε δύο θεματικούς άξονες: Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία και Περιβάλλον, έλαβαν υποστήριξη 406 επιχειρήσεις. Το συνολικό ποσό ενίσχυσης κυμάνθηκε στα 39.727.654€. Για περισσότερες πληροφορίες και εξελίξεις μπορείτε να παρακολουθείτε τις αναρτήσεις στον σχετικό ιστότοπο του προγράμματος εδώ: http://www.interreg-balkanmed.eu/com/91_2021-2027-Programme

B. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΥΠΟ ΕΝΤΑΞΗ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

6.8 ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΕΝΤΑΞΙΑΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ (ΜΠΒ)

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ ή IPA στα Αγγλικά) είναι το εργαλείο με το οποίο από το 2007 η ΕΕ στηρίζει τις μεταρρυθμίσεις στην περιοχή διεύρυνσής της. Την περίοδο 2007–2013, ο ΜΠΒ είχε προϋπολογισμό 11.500.000.000€. Το επόμενο διάστημα (2014–2020) ο προϋπολογισμός του ΜΠΒ II κυμάνθηκε στα 12.800.000.000€, ενώ το νέο πολυετές πρόγραμμα 2021–27, ο προϋπολογισμός του ΜΠΒ III ανέρχεται σε 14.162.000.000€.

Στόχος του ΜΠΒ III είναι να στηρίξει τα προς ένταξη κράτη κατά τη διαδικασία έγκρισης μεταρρυθμίσεων σε πολιτικό, θεσμικό, νομικό, διοικητικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, οι οποίες απαιτούνται από μέρους τους ώστε να συμμορφωθούν με τις αξίες της ΕΕ και να ευθυγραμμιστούν σταδιακά με τους ενωσιακούς κανόνες, πρότυπα, πολιτικές και πρακτικές με απώτερο σκοπό την προσχώρηση σε αυτή.

Ο ΜΠΒ III παρουσιάζει μια στιβαρή προσέγγιση με γνώμονα την πολιτική, με στρατηγική και δυναμική αξιοποίηση της βοήθειας, θέτοντας τις θεμελιώδεις απαιτήσεις για την προσχώρηση στην ΕΕ στο επίκεντρο του χρηματοδοτικού εργαλείου. Εστιάζοντας στη χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ σε βασικές προτεραιότητες, ο ΜΠΒ III θα καθοδηγήσει τη στήριξη μεταρρυθμίσεων που προωθούν τη βιώσιμη κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και φέρνουν τους εταίρους πιο κοντά στις αξίες και τα πρότυπα της. Ταυτόχρονα, μπορεί να είναι αρκετά ευέλικτο ώστε να προσαρμόζεται στην εξελισσόμενη κατάσταση στην Τουρκία και να αντικατοπτρίζει τις εξελίξεις στις σχέσεις της ΕΕ με τη χώρα αυτή.

Κύριοι στόχοι του ΜΒΑ III, όπως μπορεί να διαβάσει κανείς

στο σχετικό πληροφοριακό δελτίο⁴, είναι η προώθηση των κοινών αξιών μεταξύ ΕΕ και προς ένταξη χωρών, η μεταρρύθμιση και ο εκμοντερνισμός της κοινωνίας και της οικονομίας, η ανάκαμψη στη μετα-Covid-19 εποχή, η εναρμόνιση με τους Ευρωπαϊκούς κανόνες και πρότυπα και η σε βάθος χρόνου σταθερότητα και ευημερία. Με μια ματιά, το MBA III φέρει, μεταξύ άλλων, και τα εξής νέα χαρακτηριστικά/στόχους:

- **Προγραμματισμός** βάσει των κύριων προτεραιοτήτων και στη λογική της ανταμοιβής βάσει επιδόσεων και προόδου.
- **Επενδύσεις** στην οικονομία που εργάζεται προς όφελος των ανθρώπων (υποστήριξη της συνδεσιμότητας κοινωνικών και ενέργειας).
- **Ενίσχυση** των κανόνων δικαίου σχετικά με την υπεράσπιση θεμελιωδών δικαιωμάτων και αξιών.
- **Προώθηση** της οικονομικής διακυβέρνησης και μεταρρυθμίσεων για περισσότερη ανταγωνιστικότητα.

Μέρος του MBA III χρηματοδοτεί, όπως είδαμε και παραπάνω και διακρατικά χρηματοδοτικά προγράμματα συνεργασίας μεταξύ κρατών-μελών και προς-ένταξη κρατών της ΕΕ μέσω των Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg).

Γ. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ GALATEA

Το πρόγραμμα GALATEA – Επιταχυντής Μπλε Ανάπτυξης (GALATEA – Blue Grow Accelerator) έχει ως σκοπό την ανάπτυξη και την επιτάχυνση έξυπνων προγραμμάτων στη νέα αλυσίδα προστιθέμενης αξίας της Ευρωπαϊκής Μπλε Οικονομίας και στοχεύει σε τέσσερις κύριους τομείς αυτής που δείχνουν δυνατότητες έξυπνης και βιώσιμης ανάπτυξης (έξυπνα πλοία, έξυπνα λιμάνια, έξυπνα ναυπηγεία και ναυτική επιτήρηση). Το πρόγραμμα στοχεύει επιπλέον να επιτύχει αποτελέσματα στους τρεις οριζόντιους στόχους της ΕΕ: ψηφιακή και οικολογική μετάβαση και κυκλική οικονομία. Σε αυτό το πλαίσιο υλοποιείται και η δράση «Μηχανισμού Υποστήριξης Καινοτομίας»⁵ για την υποστήριξη σημαντικών πρωτοβουλιών καινοτομίας από μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η πρόσκληση έχει δύο σκέλη:

1. ένα για την παροχή κουπονιών καινοτομίας έως 20.000€ ανά επιχείρηση για την ανάπτυξη και τη μεταφορά τεχνολογίας ή έως 60.000€ για συμπράξεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την ανάπτυξη πρωτοτύπων ή πιλοτικών εφαρμογών και
2. το δεύτερο για την παροχή υπηρεσιών τεχνικής υποστήριξης και διευκόλυνσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων από τους εταίρους της GALATEA με στόχο να υλοποιήσουν και να αναβαθμίσουν τις δικές τους δραστηριότητες καινοτομίας. Η πρώτη πρόσκληση ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2021 ενώ η δεύτερη, σχετικά με την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα είναι ανοιχτή για την υποβολή προτάσεων έως τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2022.⁶

4. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2021-10/IPA-factsheet-2021.pdf>

5. <https://galateaproject.eu/innovation-support-call/>

6. Περισσότερες πληροφορίες για τη συγκεκριμένη πρόσκληση μπορείτε να βρείτε στο σχετικό Εγχειρίδιο Υποβολής Προτάσεων.
https://galateaproject.eu/wp-content/uploads/2021/07/GALATEA_GFA_ServicesCall2.pdf

Η τελευταία πρόταση αφορά καινοτόμες μικρομεσαίες επιχειρήσεις των τομέων

- ✚ **του ναυτικού** (λιμάνια, πλοία, ναυπηγεία, ναυτική επιτήρηση),
- ✚ **των τεχνολογιών** πληροφόρησης κι επικοινωνίας,
- ✚ **της αεροδιαστημικής και της αεροναυπηγικής** που θέλουν να επενδύσουν στην Μπλε Οικονομία και είναι μέλη κάποιας εκ των κοινοπραξιών του προγράμματος GALATEA⁷ ή εδρεύουν (ή έχουν παράρτημα) σε μία από τις πέντε (5) χώρες αναφοράς του προγράμματος (Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία, Πολωνία, Ρουμανία).

Η εν λόγω πρόταση προσφέρει τέσσερις (4) συγκεκριμένες υπηρεσίες υποστήριξης μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την ανάπτυξη και αναβάθμιση καινοτόμων δραστηριοτήτων στους τέσσερις (4) προαναφερόμενους άξονες της μπλε οικονομίας. Αυτές είναι:

- ✚ **Υπηρεσία 1: Επεξεργασία Επιχειρησιακού Μοντέλου**
Υποστήριξη στην αξιολόγηση επιχειρησιακών μοντέλων για τη διασφάλιση του σωστού σχεδιασμού, την εναρμόνιση με τις απαιτήσεις και τις συνθήκες της αγοράς κ.α.
- ✚ **Υπηρεσία 2: Τεχνολογική Εξειδίκευση**
Υποστήριξη στις τεχνολογικές δυνατότητες συγκεκριμένων αγορών.
- ✚ **Υπηρεσία 3: Διεθνοποίηση**
Υποστήριξη για τη διεθνή διάχυση της επιχείρησης/ιδέας-λύσης για την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων, τη συμμετοχή σε συναντήσεις με πιθανούς εταίρους και την εφαρμογή δράσεων για τη μεγιστοποίηση συνεργασιών.
- ✚ **Υπηρεσία 4: Χρηματοδοτικές Ευκαιρίες**
Υποστήριξη στην αναζήτηση χρηματοδοτικών ευκαιριών κατάλληλων για την αποστολή και τις ανάγκες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στην ανάπτυξη και υποβολή προτάσεων σε χρηματοδοτικά σχήματα.

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΜΙΚΡΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (EISMEA)⁸

Ο Εκτελεστικός Οργανισμός για τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (EISEMA) ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 2021 ενοποιώντας σε μία Αρχή όλες τις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας (EIC) και των προγραμμάτων που σχετίζονται με τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και έχει ως αποστολή του την προσφορά υποστήριξης υψηλής ποιότητας σε καινοτόμους ερευνητές, επιχειρήσεις και καταναλωτές.

Ο EISMEA στοχεύει στην ενδυνάμωση του ρόλου της ΕΕ ως παγκόσμιου ηγέτη στους τομείς της Έρευνας και της Καινοτομίας, στην ισχυροποίηση της Κοινής Αγοράς, στη διεύρυνση των ευκαιριών για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στη διατήρηση υψηλών προδιαγραφών προστασίας των πολιτών της μπροστά σε μια πιο ανταγωνιστική, ψηφιακή, πράσινη και συμπεριληπτική Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο πλαίσιο λειτουργίας του, ο EISMEA διαχειρίζεται πληθώρα χορηγιών για την ενίσχυση της καινοτομίας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Παρακάτω παρατίθενται ενδεικτικά προσκλήσεις χρηματοδότησης οι οποίες είναι διαθέσιμες για μικρομεσαίες επιχειρήσεις εντός του 2022.

-
7. Περισσότερες πληροφορίες εδώ:
https://galateaproject.eu/wp-content/uploads/2021/07/GALATEA_GFA_ServicesCall2.pdf
 8. Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises

A. Metabuilding – Grow/Harvest⁹

Η πρόσκληση στοχεύει στην διευκόλυνση της διακλαδικής συνεργασίας μικρομεσαίων επιχειρήσεων του κατασκευαστικού τομέα. Η μέγιστη χρηματοδότηση ανά πρόταση είναι στα 60.000€. Καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων: 25.05.2022

B. Erasmus για Νέους Επιχειρηματίες¹⁰

Μέχρι τις 8 Ιουνίου 2022 είναι δυνατή η υποβολή προτάσεων για τη χρηματοδότηση του Διαμεσολαβητή Φορέα/Φορέα Υλοποίησης του εν λόγω προγράμματος το οποίο έχει σκοπό να ενδυναμώσει την επιχειρηματικότητα, να βοηθήσει την ανάπτυξη της διεθνούς εικόνας και της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών μικρομεσαίων επιχειρήσεων και να προωθήσει εν δυνάμει νεοφυείς επιχειρηματίες και νέες πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος κυμαίνεται στα 40.000.000€.

Γ. Διαπεριφερειακές Επενδύσεις Καινοτομίας (Interregional Innovation Investments Instrument- I3)¹¹

Το Πακέτο Εργασιών «Διαπεριφερειακές Επενδύσεις Καινοτομίας» (I3) στοχεύει στην προώθηση της καινοτομίας μέσω της έξυπνης εξειδίκευσης και των διαπεριφερειακών συνεργασιών. Ο Πυλώνας 2 εστιάζει στην αύξηση των ικανοτήτων των περιφερειακών οικοσυστημάτων καινοτομίας στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της ΕΕ ώστε να συμμετάσχουν στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας όπως και την ικανότητά τους να συμμετέχουν σε συνεργασίες με περιφέρειες με περισσότερο ανεπτυγμένη καινοτομία.

Ο πυλώνας αναπτύσσεται πάνω σε τρεις (3) θεματικές: Ψηφιακή μετάβαση, Πράσινη μετάβαση και Έξυπνες κατασκευές. Πιθανές δραστηριότητες προς χρηματοδότηση είναι:

- Προσομοιώσεις
- Αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων και πρακτικές εφαρμογές
- Σύνδεση ή συμπληρωματική λειτουργία υποδομών για δοκιμές και εγκαταστάσεων επίδειξης σε διεθνές επίπεδο – ενθαρρύνονται οι συνέργειες με κόμβους κυκλικότητας

-
9. https://eisma.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals/metabuilding-growharvest-call_en
 10. https://eisma.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals/erasmus-young-entrepreneurs_en
 11. <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/i3-2021-inv1-manu;callCode=null;freeTextSearchKeyword=agriculture;matchWholeText=true;typeCodes=1;statusCode=31094501,31094502;programmePeriod=2021%20-%202027;programCcm2Id=null;programDivisionCode=null;focusAreaCode=null;destination=null;mission=null;geographicalZonesCode=null;programmeDivisionProspect=null;startDateLte=null;startDateGte=null;crossCuttingPriorityCode=null;cpvCode=null;performanceOfDelivery=null;sortQuery=sortStatus;orderBy=asc;onlyTenders=false;topicListKey=topicSearchTablePageState>

- ✚ Βελτίωση της αξιοποίησης των φυσικών πόρων και επανάχρηση υλικών προωθώντας μοντέλα κυκλικότητας (αποκατασκευή και ανακατασκευή)
- ✚ Επενδύσεις για ουδέτερες εκπομπές άνθρακα
- ✚ Υλοποίηση διαπεριφερειακών πρότυπων περιπτώσεων για τον έλεγχο και την επαναληψιμότητα των αποτελεσμάτων
- ✚ Διάχυση της καινοτομίας και εμπλοκή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε αλυσίδες παραγωγής αξίας.

Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων είναι ανοιχτή μέχρι τις 23.11.2022. Ο συνολικός προϋπολογισμός για το 2022 είναι 36.763.277€ ενώ ο προϋπολογισμός των υποβληθεισών προτάσεων μπορεί να κυμαίνεται στα 4.000.000 – 10.000.000€. Το 70% της κάθε χορηγίας πρέπει να αφορά επενδύσεις για επιχειρήσεις ενώ το ποσοστό χρηματοδότησης της κάθε πρότασης είναι στο 70% του εγκεκριμένου προϋπολογισμού αυτής.¹²

Η 4η έκδοση του εγχειριδίου παρέχει ένα σύγχρονο εννοιολογικό και μετρητικό πλαίσιο για την καινοτομία.

Το «εγχειρίδιο του Όσλο», τον διεθνή οδηγό αναφοράς σε θέματα μέτρησης της καινοτομίας, έχει πλέον στην διάθεση της και στα ελληνικά η επιστημονική και επιχειρηματική κοινότητα της χώρας.

Το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) προχώρησε στη μετάφραση του διεθνούς οδηγού, έτσι όπως δημοσιεύθηκε το 2018 από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας Eurostat. Η 4η έκδοση του εγχειριδίου παρέχει ένα σύγχρονο εννοιολογικό και μετρητικό πλαίσιο για την καινοτομία, που δίνει τη δυνατότητα να μετράμε και να συγκρίνουμε σε διεθνές επίπεδο τα αποτελέσματα της έρευνας και καινοτομίας, τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και τα αποτελέσματά τους. Η έκδοση αυτή δε, αναφέρεται στην καινοτομία για την επιχείρηση, για τις αγορές, για την οικονομία, για την κοινωνία συνολικά.

12. Περισσότερες πληροφορίες για τη συγκεκριμένη πρόσκληση μπορείτε να βρείτε στο σχετικό Εγχειρίδιο Υποβολής Προτάσεων: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/i3/wp-call/2021/call-fiche_i3-2021-inv2a_en.pdf

Δ. ΕΛΛΑΔΑ 2.0: ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Πηγή : <https://greece20.gov.gr/wp-content/>

Από το σχέδιο εντοπίστηκαν οι εξής Άξονες και οι επενδύσεις οι οποίες ενδεχομένως να παρουσιάζουν άμεσο ή έμμεσο ενδιαφέρον για τα μέλη της ΓΣΕΒΕΕ, αναφορικά με τη συμμετοχή τους σε χρηματοδοτήσεις και δημιουργία άυλων και υλικών υποδομών για περαιτέρω ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και τάση προς ή αύξηση της εξωστρέφειας.

Άξονας 2.3: Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων

Επένδυση 1	Ψηφιακός μετασχηματισμός Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων
Εκτιμώμενο κόστος	475 εκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων 375 εκατομμύρια ευρώ (79%) καλύπτονται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
Στόχος	Ο Ψηφιακός μετασχηματισμός Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στοχεύει στην ικανοποίηση των συστάσεων 2:2019 και 3:2020 δημιουργώντας ψηφιακές υποδομές και διευκολύνοντας τον ψηφιακό μετασχηματισμό των ΜμΕ μέσω χρηματοδότησης της προμήθειας, εγκατάστασης και λειτουργίας ψηφιακών εργαλείων και υπηρεσιών, ενίσχυσης της ψηφιακής καινοτομίας και περαιτέρω επέκτασης της ψηφιακής ωριμότητας των ΜμΕ.

Άξονας 3.2: Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Μεταρρύθμιση 2	Μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης
Εκτιμώμενο ποσό επιχορηγήσεων και δανείων	2.395 εκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων 2.311 εκατομμύρια ευρώ (97%) καλύπτονται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Άξονας 4.7 Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών

Επένδυση 11	Τουριστική ανάπτυξη (ID: 16931) [COFOG: 04.7]
Επένδυση 12	Αναβάθμιση δεξιοτήτων στον τομέα του τουρισμού (ID: 16921) [COFOG: 09.5]
Επένδυση 13	Ψηφιακός μετασχηματισμός αγροδιατροφικού τομέα (ID: 16653) [COFOG: 04.2]
Επένδυση 14	Μετασχηματισμός στον γεωργικό τομέα (ID: 16626) [COFOG: 04.2]
Επένδυση 15	Ενίσχυση υδατοκαλλιεργειών (ID: 16584) [COFOG: 04.2]
Επένδυση 16	Έξυπνη μεταποίηση (ID: 16721) [COFOG: 04.4]
Εκτιμώμενο κόστος	7.233 εκατομμύρια ευρώ

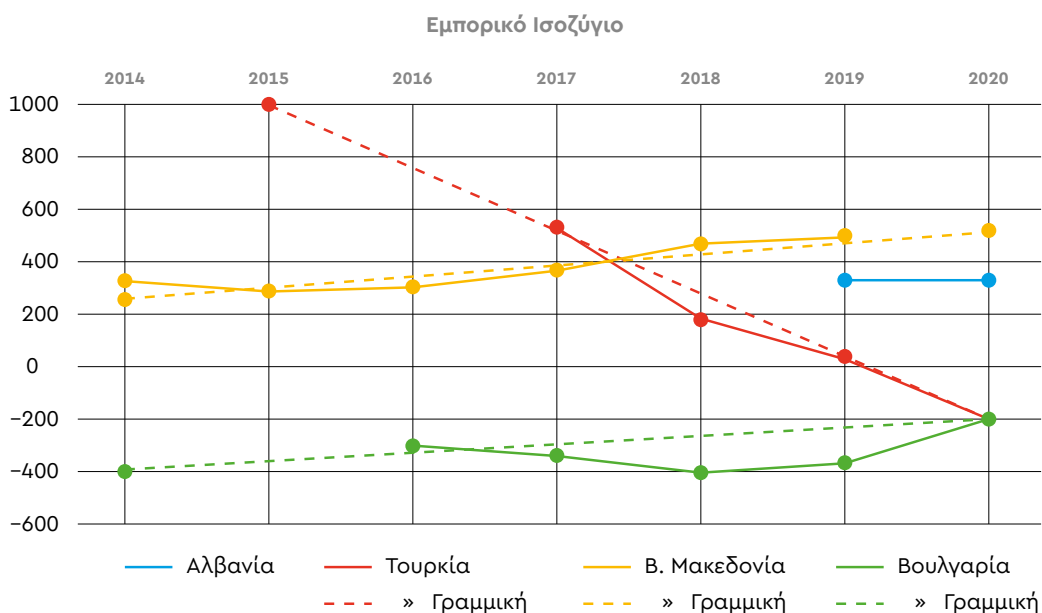
7.

ΠΟΣΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΤΑΣΕΩΝ

Η απεικόνιση των τάσεων στο γράφημα 1 και για τα τελευταία έτη για το εμπορικό ισοζύγιο (αξίες ανεξάρτητα θετικής ή αρνητικής καταγραφής) αναδεικνύει τα εξής:

- ✎ αυξητική τάση με την Βουλγαρία (μείωση του αρνητικού ισοζυγίου) - αύξηση εξαγωγών
- ✎ θετική αυξητική με την Βορ. Μακεδονία - αύξηση εξαγωγών
- ✎ περίπου σταθερά θετική υπέρ της Ελλάδας με την Αλβανία
- ✎ αρνητική τάση προς αύξηση του εμπορικού ισοζυγίου υπέρ της Τουρκίας - αύξηση εισαγωγών.

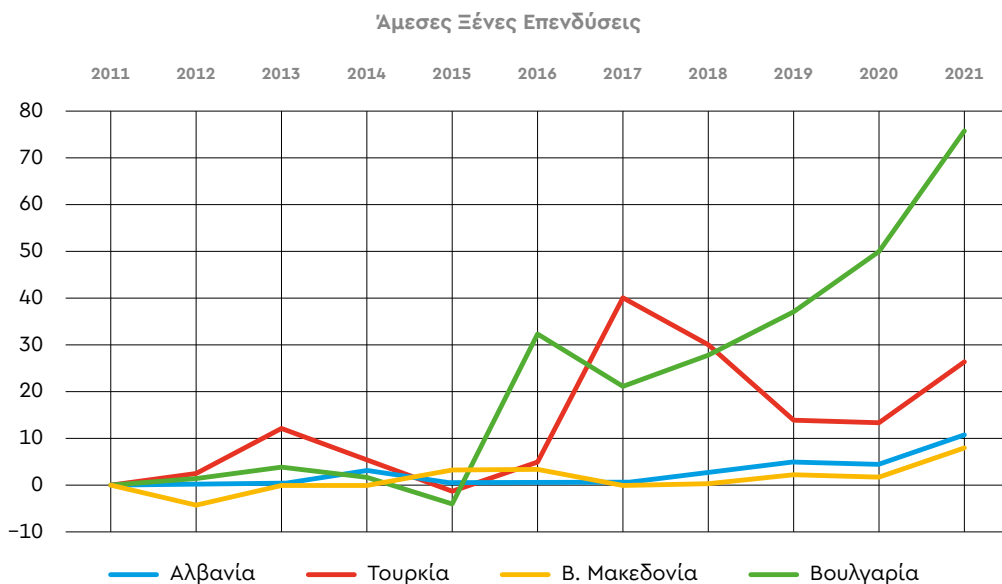
Γράφημα 1 Τάσεις εμπορικού ισοζυγίου (σε εκατ. €)

Επεξεργασία: Χρήστος Τσολερίδης

Όσον αφορά στις τάσεις των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα (γράφημα 2), πολύ αυξητική παρουσιάζεται με την Βουλγαρία, με σχετικά μεγάλες διακυμάνσεις με την Τουρκία, ενώ για την Βορ. Μακεδονία και την Αλβανία μικρής τάξεων επενδύσεις σε αξία αλλά σχετικά αυξητική.

Γράφημα 2 Τάσεις άμεσων ξένων επενδύσεων (σε εκατ. €)

Επεξεργασία: Χρήστος Τσολερίδης

8.

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΜΕ ΣΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ – ΘΡΑΚΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ ΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΟΥΝ ΣΕ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα δυνατά, αδύνατα σημεία στο εσωτερικό περιβάλλον των ΠΜΕ και η σχέση τους με το εξωτερικό περιβάλλον αναφορικά με τις ευκαιρίες και τις απειλές (SWOT) καθώς και η PESTEL analysis.

8.1 SWOT ANALYSIS

ΕΛΛΑΔΑ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Δυνάμεις

- Ύπαρξη συγκέντρωσης σε κλάδους πρώτων υλών.
- Μεγάλος βαθμός κάλυψης αναγκών της μεταποίησης σε πρώτες ύλες ενδοπεριφερειακά, με θετικές επιπτώσεις στην περιφερειακή προστιθέμενη αξία.
- Αξιόλογη διαθεσιμότητα πεδινών εκτάσεων, βοσκοτόπων, δασικών και αλιευτικών πόρων.
- Εκτεταμένα γεωθερμικά πεδία.
- Ύπαρξη σημαντικού πλήθους προϊόντων υψηλής αξίας στον πρωτογενή τομέα (π.χ. ΠΟΠ). – Ανάδυση νέων εναλλακτικών καλλιεργειών.
- Σημαντικό εύρος άυλης γνώσης στον κτηνοτροφικό τομέα.
- Πλήρης ακαδημαϊκή συγκρότηση του ακαδημαϊκού τομέα.
- Ιδιαίτερα θετικές τάσεις στην εξωστρέφεια, στην ακαδημαϊκή παραγωγικότητα (δημοσιεύσεις) και στις ροές χρηματοδότησης προς τον ερευνητικό τομέα.
- Ισχυρή επιστημονική εξειδίκευση στον τομέα των ΤΠΕ.

Αδυναμίες

- Μικρό σχετικά μέγεθος, οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεις.
- Ελάχιστη προσπάθεια προϊόντικής καινοτομίας.
- Έλλειμμα σχεδιασμού ενιαίων τουριστικών «προορισμών».
- Χαμηλές επιδόσεις στις περισσότερες κατηγορίες ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα.
- Ανυπαρξία δομών χρηματοδότησης επενδύσεων υψηλού ρίσκου των επιχειρήσεων.
- Χαμηλό επίπεδο τυποποίησης και απόδοσης αγροτικής παραγωγής – διαχρονική μείωση μεταποιητικών βιομηχανιών.

- Αδύναμοι συλλογικοί μηχανισμοί προβολής και εμπορίας αγροτικών προϊόντων.
- Χαμηλός βαθμός αξιοποίησης των φυσικών πόρων (γεωθερμικά πεδία, βοσκότοποι, δάση, αλιευτικοί πόροι).
- Γήρανση αγροτικού πληθυσμού – Εγκατάλειψη καλλιεργειών λόγω της αποσύνδεσης – απώλεια τεχνογνωσίας.

Ευκαιρίες

- Αυξητική ζήτηση από αγορές του εξωτερικού σε κλάδους στους οποίους παρουσιάζεται ικανή κρίσιμη μάζα και μεγάλη ποικιλία πρώτων υλών άριστης ποιότητας.
- Θετικές τάσεις ως προς την ανάπτυξη του τουριστικού ρεύματος προς την Ελληνική αγορά με βάση τις μεταβολές που παρατηρήθηκαν την τριετία 2011-2013.
- Διαρκής ανάπτυξη ζήτησης τουριστικών προτύπων ειδικών μορφών τουρισμού.
- Η δυναμική που παρουσιάζει ο κλάδος των υδατοκαλλιεργειών στη διεθνή αγορά.
- Αξιοποίηση προγραμμάτων κινητικότητας ερευνητών για ενίσχυση της γνωστικής βάσης της Περιφέρειας.

Απειλές

- Αδύναμη ζήτηση και ιδιωτική κατανάλωση σε εθνικό επίπεδο, χωρίς προβλέψεις άμεσης ανάκαμψης.
- Αρνητικό περιβάλλον για την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα (νομοθεσία, γραφειοκρατία, φορολόγηση, πρόσβαση σε χρηματοδότηση).
- Έκθεση στον ανταγωνισμό με άλλες περιοχές που χαρακτηρίζονται από αυξημένη παραγωγικότητα ή φθηνότερο κόστος.

ΕΛΛΑΔΑ – ΒΟΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Δυνάμεις

- Ικανοποιητικός αριθμός άριστων ερευνητικών ομάδων -ευρύτητα επιστημονικών πεδίων.
- Καλές επιδόσεις σε ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά έργα ΕΤΑΚ.
- Περιβάλλον + υποδομές (αεροδρόμιο, ποιότητα κλίματος, καλοκαίρι – Χαλκιδική, Πιερία, κ.λπ.).
- Η Θεσσαλονίκη είναι σε θέση να αποτελέσει ιδανικό περιβάλλον «ανοικτής καινοτομίας».
- Αρκετές -νέες- επιχειρήσεις του κλάδου ΤΠΕ και ιδιαίτερα σε νέα πεδία εφαρμογών.
- Ικανοποιητικές Υποδομές ΕΤΑΚ και υποδομές παροχής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με δυνατότητες.
- Στρατηγικής σημασίας γεωγραφική θέση της ΠΚΜ στην Ν.Α. Ευρώπη.
- Μέγεθος και παράδοση Α' τομέα (προϊόντα υψηλής αξίας (π.χ. ΠΟΠ).
- Ικανή Μεταποιητική βάση, κλαδικές συγκεντρώσεις.
- Εξαγωγική στροφή των τοπικών επιχειρήσεων με ενθαρρυντικά αποτελέσματα.
- Τουριστικό και Πολιτιστικό απόθεμα και δυναμικό/ποικιλία στις προσφερόμενες μορφές τουρισμού.
- Αξιόλογες υποδομές και δίκτυα μεταφορών, ενέργειας κ.λπ.

👉 **Αδυναμίες**

- Χαμηλές επιδόσεις εμπορευματοποίησης ΕΤΑΚ (λίγες συνεργασίες ερευνητικών φορέων με επιχειρήσεις).
- Έλλειψη σαφούς ιδρυματικής καινοτομικής στρατηγικής (διεπιστημονική έρευνα, μεταφορά τεχνολογίας).
- Περιορισμένος αριθμός ερευνητικών συνεργασιών με ιδρύματα παγκόσμιου κύρους.
- Ανυπαρξία μηχανισμών χρηματοδότησης επενδύσεων υψηλού ρίσκου σε όλα τα στάδια της αλυσίδας.
- Κενά στην υποστήριξη καινοτομίας: Οι δομές υποστήριξης υπολειτουργούν (κύκλος ζωής επιδοτήσεων), λείπουν κομμάτια υποστήριξης στην αλυσίδα καινοτομίας, αδύναμες διασυνδέσεις (links) – εξωστρέφεια.
- Αρκετό προσωπικό χωρίς όμως εξειδίκευση και τεχνογνωσία – εμπειρία.
- Συγκριτικά χαμηλότερη ένταση επενδύσεων σε ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της ΠΚΜ.
- Στασιμότητα και αδράνεια παραγωγικότητας και εξειδίκευσης στη μεταποίηση. Οικονομία εντάσεως εργασίας και μέσης/χαμηλής τεχνολογικής έντασης, χαμηλή ανταγωνιστικότητα.
- Χαμηλή προστιθέμενη αξία και brandname στο τουριστικό και αγροδιατροφικό προϊόν.
- Υστέρηση ευρυζωνικών υποδομών και ανυπαρξία μεγάλων επιχειρήσεων τηλεπικοινωνιών.
- Ανισομερής ανάπτυξη των Περιφερειακών Ενοτήτων – υπερσυγκέντρωση στην ΠΕ Θεσσαλονίκης.

Ευκαιρίες

- Η δυνατότητα σταθερής χρηματοδότησης άριστων ερευνητικών ομάδων από το Πρόγραμμα Ορίζοντας 2020.
- Αξιοποίηση του νέου νομοθετικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων .
- Δυνατότητα λειτουργίας της Θεσσαλονίκης ως υπέρ-περιφερειακού κόμβου ΕΤΑΚ (ΔΜ, ΑΜ-Θ, Θεσσαλία).
- Μικρές και μη εξειδικευμένες αγορές πληροφορικής στις όμορες περιφέρειες – χώρες.
- Θετικές τάσεις τουριστικού ρεύματος προς την Ελλάδα.
- Διαρκής ανάπτυξη ζήτησης τουριστικών προϊόντων ειδικών μορφών τουρισμού.
- Κίνητρα της νέας ΚΑΠ για ενισχύσεις αγροτικής ανάπτυξης, βελτίωσης υποδομών, κ.λπ.

Απειλές

- Φυγή αξιόλογου ανθρώπινου δυναμικού ως αντίδραση στη σταθερά υψηλή ανεργία νέων στην Περιφέρεια.
- Οικονομικό περιβάλλον, χρηματοπιστωτικός τομέας, ζήτηση και ιδιωτική κατανάλωση πανευρωπαϊκά.
- Περαιτέρω μείωση επιδοτήσεων στον πρωτογενή τομέα στη νέα ΚΑΠ.
- Ανταγωνισμός από γειτονικές χώρες (Βουλγαρία, ΠΓΔΜ) για ανάπτυξη outsourced εφαρμογών ΤΠΕ.

ΕΛΛΑΔΑ – ΑΛΒΑΝΙΑ

Δυνάμεις

- Ιστορική παράδοση στην εμπορική κυρίως δραστηριότητα, ιδίως στον γειτονικό βαλκανικό χώρο.
- Ενεργειακό κέντρο της χώρας και ισχυρή εξειδίκευση στην τεχνολογία των ενεργειακών δραστηριοτήτων.
- Ιδιαιτερότητα της φυσικής (συνδυασμός ορεινών και υδάτινων όγκων), πολιτιστικής και πολιτισμικής κληρονομιάς.
- Εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό στους τομείς της ενέργειας και της γουνοποιίας.
- Ύπαρξη σημαντικού αριθμού προϊόντων ΠΟΠ – ΠΓΕ. Δ7. Πρωτογενής τομέας με παραγωγή ποιοτικών προϊόντων που μπορεί να τροφοδοτεί αντίστοιχους κλάδους του δευτερογενούς.
- Σημαντική παραγωγή οσπριοειδών καθώς και προϊόντων με θετικό εμπορικό ισοζύγιο (κρασιά, φρούτα).
- Εμπειρία από τη συμμετοχή φορέων της Περιφέρειας σε Προγράμματα με έμφαση στην Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία.

Αδυναμίες

- Γεωγραφική θέση σε γειννίαση με χώρες των Δυτικών Βαλκανίων χαμηλών επιδόσεων σε ΕΤΑΚ δεν έχει δημιουργήσει μέχρι στιγμής ισχυρές διασυνοριακές διασυνδέσεις, ενώ η Θεσσαλονίκη σημειακά λειτουργεί ως ανταγωνιστικός πόλος σε δράσεις ΕΤΑΚ.
- Περιορισμένο εύρος κλαδικής εξειδίκευσης και μικρό μερίδιο προϊόντων τεχνολογικής έντασης ή έντασης γνώσης και υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Περιορισμένη χωρική κλίμακα ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- Τοπική οικονομία μη επαρκώς διασυνδεδεμένη με το σύστημα ενέργειας, στον τομέα της τεχνολογικής εξέλιξης των τοπικών επιχειρήσεων.
- Χαμηλή εξειδίκευση και διασύνδεση με ακαδημαϊκά – ερευνητικά ιδρύματα που οδήγησαν τα προηγούμενα χρόνια σε χαμηλά ποσοστά ενσωμάτωσης τεχνολογικής καινοτομίας και αλλαγής των παραδοσιακών τρόπων παραγωγής.
- Χαμηλή έως καθόλου διασύνδεση των τοπικών επιχειρήσεων σε δίκτυα για κοινή προώθηση αγροτικών προϊόντων και τουρισμού.
- Ανεπαρκής προβολή και ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος.
- Χαμηλό ενδιαφέρον για ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων – Πλήθος πολύ μικρών επιχειρήσεων με σαφή έλλειψη σύγχρονης αντίληψης σε ζητήματα διαχείρισης και νέων τεχνολογιών και απουσία εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού.
- Χαμηλή διαδραστικότητα των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας.

Ευκαιρίες

- Η έμφαση στην υποστήριξη της Καινοτομίας από τις κατευθύνσεις του Ευρώπη.
- Ο σχεδιασμός με τη συμμετοχή της επιχειρηματικής κοινότητας και η εφαρμογή της στρατηγικής για την έξυπνη εξειδίκευση.

- Η ενίσχυση πολιτικών ένταξης στην παραγωγική διαδικασία νέων οικονομικών δραστηριοτήτων (πράσινη οικονομία με έμφαση στην αξιοποίηση των ΑΠΕ, κοινωνική οικονομία, αγροτική οικονομία υψηλής παραγωγικότητας και ποιότητας, αξιοποίηση των ΤΠΕ σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες κ.λπ.) στο πλαίσιο μετάβασης της περιοχής στη «μεταλινιτική περίοδο».
- Η ολοκλήρωση των μεγάλων έργων υποδομής που ανοίγει τον δρόμο για την αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της Περιφέρειας.
- Η ανάδειξη και υποστήριξη των κλάδων με δυναμισμό με συγκεκριμένα σχέδια δράσης.
- Διαρκής αύξηση της ζήτησης τουριστικού προϊόντος ποιότητας με βάση το φυσικό περιβάλλον, την τοπική παραγωγή και τον πολιτισμό που δύναται να οδηγήσει σε ανάδειξη και προώθηση ποιοτικών τουριστικών προϊόντων και διασύνδεση των ωφελειών με την τοπική παραγωγή του πρωτογενή τομέα.
- Οι δυνατότητες για επενδύσεις αξιοποίησης ενεργειακού πλούτου και τεχνολογίας.
- Οι δυνατότητες για δημιουργία ανταγωνιστικών διεθνώς μονάδων τυποποίησης και μεταποίησης των τοπικών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.
- Τα υφιστάμενα δίκτυα συνεργασιών στο πλαίσιο υλοποίησης κοινοτικών προγραμμάτων με άλλες περιοχές και φορείς χωρών της Ε.Ε. που μπορεί να συμβάλλουν στην εισαγωγή και υιοθέτηση καλών πρακτικών ΕΤΑΚ.
- Ενίσχυση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις, προσαρμοσμένη στις νέες απαιτήσεις και συνθήκες των αγορών.
- Χρήση ΤΠΕ στην ανάδειξη του πλούσιου πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος για την ανάπτυξη του τουρισμού μέσα από ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την προώθηση του τουρισμού στην ΠΔΜ.

Απειλές

- Διατήρηση του δυσμενούς οικονομικού κλίματος με αποτέλεσμα την έλλειψη ενδιαφέροντος και την αδυναμία πρόσβασης σε πηγές χρηματοδότησης δράσεων έρευνας και καινοτομίας από την επιχειρηματική κοινότητα.
- Κίνδυνος μη επαρκούς ανταπόκρισης των θεσμικά εμπλεκόμενων στον συντονισμό και καθοδήγηση προς αξιοποίηση δράσεων ΕΤΑΚ, όπως οι δράσεις προηγούμενων ετών για τη δημιουργία δομών και υποδομών Καινοτομίας, Πόλων, διασύνδεσης της Επιχειρηματικότητας με την Καινοτομία και την Πανεπιστημιακή Κοινότητα.
- Αδυναμία βελτίωσης των επιχειρηματικών διαδικασιών, λόγω της περιορισμένης δυναμικής για εισαγωγή και εφαρμογή ΕΤΑΚ και ΤΠΕ στην παραγωγή. Χαμηλή ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ, σε σχέση με το σύνολο της χώρας και συνεχιζόμενη αδυναμία καθετοποίησης παραγωγής και αποτελεσματικής προώθησης των τοπικών προϊόντων.
- Διατήρηση της υψηλής και μακροχρόνιας ανεργίας και υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και ειδικά των επιστημόνων, που επιτείνει τις τάσεις φυγής από την περιοχή.
- Φθίνουσα, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, πορεία των βιομηχανικών δραστηριοτήτων.
- Οι συνέπειες από τα κρίσιμα περιβαλλοντικά προβλήματα που μπορούν να συνεχίσουν να πλήττουν τον φυσικό πλούτο της περιοχής.

- Εντεινόμενος ανταγωνισμός λόγω της σταδιακής άρσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα λόγω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
- Ανταγωνισμός από τα πλησιέστερα μεγάλα αστικά κέντρα (Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Ιωάννινα) για το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας.
- Η αδυναμία του χρηματοπιστωτικού συστήματος να ενισχύσει την κάλυψη επενδυτικών σχεδίων σε ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις για όσο διάστημα επιτείνεται η οικονομική κρίση.
- Συνεχιζόμενη οικονομική κρίση που αναμένεται να οδηγήσει σε περαιτέρω συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας.
- Εντεινόμενος ανταγωνισμός λόγω της σταδιακής άρσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα λόγω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

8.1 PESTEL ANALYSIS

Αναφέρονται σε πιθανούς και εν δυνάμει 6 εξωτερικούς παράγοντες που επιδρούν θετικά ή αρνητικά στη λειτουργία της επιχείρησης. Οι παράμετροι που παρουσιάζονται ανά παράγοντα είναι ενδεικτικές και όχι πλήρεις (exhaustive), αλλά μπορούν και πρέπει να προσαρμόζονται ανά κλάδο επιχειρηματικής δραστηριότητας και ενδεχομένως ανά ομάδα Σωματείων ίδιας ή παρεμφερούς δραστηριότητας, ανεξαρτήτως γεωγραφικής θέσης.

Η αναφορά σε τέτοιου είδους ανάλυση πρέπει να ειδωθεί ως ένα ΠΛΑΙΣΙΟ – εργαλείο ορθολογικής προσέγγισης και καταγραφής παραμέτρων ανά παράγοντα διαχρονικά, ώστε να εντοπίζονται αδυναμίες, απειλές, ευκαιρίες, να συνοψίζονται και να παρουσιάζονται τεκμηριωμένα προς τρίτα μέρη

Ενδεικτικές παράμετροι ανά παράγοντα που λήφθηκαν υπόψη

P Political – Πολιτικοί Παράγοντες

- Διαβούλευση για ένταξη των Δυτικών Βαλκανίων στη ΕΕ
- Πολιτική βούληση της Ελλάδας και γενικότερη υποστήριξη για ένταξη
- Πολιτικές εντάσεις μεταξύ Βουλγαρίας – Βορ. Μακεδονίας και του αλβανόφωνου πληθυσμού της Βορ. Μακεδονίας
- Κυβερνήσεις συνασπισμού σε Βουλγαρία και Βορ. Μακεδονία, με αποτέλεσμα δημιουργίας μιας αστάθειας σε οικονομικό επίπεδο αλλά και πολιτικής σταθερότητας

E Economical – Οικονομικοί Παράγοντες

- Τάσεις αύξησης του εμπορικού ισοζυγίου μεταξύ των κρατών
- Προγράμματα χρηματοδότησης από ΕΕ διασυνοριακών και διακρατικών συνεργασιών και συνεργιών
- Διαφοροποιημένη φορολογική πολιτική στο επιχειρείν (πχ Βουλγαρία-Ελλάδα)
- Πτώση αγοραστικής δύναμης του πληθυσμού (σε όλα τα κράτη) οφειλόμενα στο γενικότερο γεωστρατηγικό γίνεσθαι
- Διαφοροποιημένες τιμές σε βασικά αγαθά – διασυνοριακή μετάβαση σε όλα τα όμορα κράτη Ελλήνων καταναλωτών για π.χ. προμήθεια καυσίμου (Βορ. Μακεδονία, Βουλγαρία) και καταναλωτικών αγαθών (πχ Αδριανούπολη λόγω ισοτιμίας νομίσματος)

S Social – Κοινωνικοί Παράγοντες

- Μειωμένη κοινωνική πολιτική σε σχέση με την Ελλάδα
- Διαφοροποιημένες διαπολιτισμικές αξίες λόγω ιστορικών γεγονότων, θρησκευτικών αντιλήψεων, εκπαιδευτικών πρακτικών και οικονομικών συγκυριών
- Μεγάλη αλληλεπίδραση μεταξύ των πληθυσμών λόγω τουρισμού
- Παρατηρούμενη δημογραφική συρρίκνωση τοπικού πληθυσμού λόγω επίδρασης πολλών παραγόντων

T Technological – Τεχνολογικοί Παράγοντες

- εναλλακτικές τεχνολογίες, Προστασία ευρεσιτεχνίας, Έρευνα, Παραγωγικότητα ...
- Μετάβαση προς μια πλήρως ψηφιακή διαδικασία ανταλλαγής πληροφορίας
- Αυξανόμενη εφαρμογή ρομποτικών συστημάτων σε επαναληπτικές διαδικασίες παραγωγής
- Ανάπτυξη δικτύων ταχύτερης μεταγωγής δεδομένων (5G) και επισκόπησης – ανάλυσης δεδομένων (IoT – big data analytics)
- Ενσωμάτωση και στις ΠΜΕ μοντέλων λήψης ορθολογικής απόφασης βάσει δεδομένων
- Αξιοποίηση ευρεσιτεχνιών-νέων προσεγγίσεων που οι ΠΜΕ αξιοποιούν κατά την παραγωγική τους διαδικασία
- Ιχνηλασιμότητα προϊόντων – υπηρεσιών

E Environmental Οικολογικοί Παράγοντες

- Κυκλική οικονομία
- Ανακύκλωση απορριφθέντων ή μη χρησιμοποιούμενων υλικών
- «Πράσινη» παραγωγική προσέγγιση
- Χρήση ΤΠΕ για παρακολούθηση δεικτών περιβαλλοντικής επιβάρυνσης

L Legal Νομικοί Παράγοντες

- Εφαρμογή του GDPR (προστασία προσωπικών δεδομένων)
- Ενημέρωση – προσαρμογή σε κανονισμούς της ΕΕ ανά παραγωγικό τομέα

9.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Πίνακας 3 Χρηματοδοτικά εργαλεία

Θεματικές ενασχόλησης
A. Διασυνοριακή και διακρατική συνεργασία – Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg)
Interreg Euro-Med
Πράσινες ζώνες κατοικίας (Promoting green living areas)
Interreg Ελλάδα-Βουλγαρία
Interreg Ελλάδα-Αλβανία
Interreg IPA-CBC Ελλάδα – Βόρεια Μακεδονία
Interreg Balkan – Mediterranean (BalkanMed)
B. Υποστήριξη των υπό ένταξη γειτονικών χωρών
Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ)
Γ. Ενίσχυση της Καινοτομίας
GALATEA
Εκτελεστικός Οργανισμός για Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (EISMEA)
METABUILDING – GROW/HARVEST
Erasmus για Νέους Επιχειρηματίες
Διαπεριφερειακές Επενδύσεις Καινοτομίας (Interregional Innovation Investments Instrument- I3)
Δ. Ελλάδα 2.0: Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
Άξονας 2.3 Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων
Άξονας 3.2 Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης
Άξονας 4.7 Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών

Στον πίνακα 3 παρουσιάζονται συνοπτικά τα χρηματοδοτικά εργαλεία Εθνικού, Διασυνοριακού και Διακρατικού ενδιαφέροντος. Γίνεται επίσης μια πρώτη αξιολόγηση συμμετοχής και ενασχόλησης του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ σε αυτά τα προγράμματα.

	Είδος	Άμεσου ενδιαφέροντος	Έμμεσου ενδιαφέροντος
	Διασυνοριακό	✓	
	Διακρατικό		✓
	Διασυνοριακό	✓	
	Διασυνοριακό	✓	
	Διακρατικό	✓	
	Διακρατικό	✓	
	Διακρατικό		✓
	Τοπικό		✓
	Τοπικό	✓	
	Διακρατικό		✓
	Διακρατικό	✓	
	Διακρατικό	✓	
	Εθνικό	✓	
	Εθνικό	✓	
	Εθνικό		✓

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι τάσεις γενικώς του διακρατικού εμπορίου είναι μάλλον θετικές και με θετική τάση εμπορικού ισοζυγίου προς όφελος της Ελλάδας.

Όμως η διαφαινόμενη αύξηση των επιτοκίων των κεντρικών τραπεζών σημαίνει ότι μειώνεται η παγκόσμια προσφορά ρευστότητας και ταυτόχρονα αυτή γίνεται πιο ακριβή, καθώς συνολικά αυξάνει το κόστος δανεισμού μαζί με την παρατηρούμενη αύξηση των πρώτων υλών και αναταραχής στις αγορές, είναι γεγονότα σχετικά έως αρκετά δυσώιωνα ειδικά για τις μικρές επιχειρήσεις (χωρίς να παρατεθεί και η επίδραση του lockdown).

Η παρατηρούμενη τάση προς την «πράσινη» προσέγγιση της επιχειρηματικότητας που αρχίζει να αναπτύσσεται και θα χρηματοδοτηθεί, πρέπει να βρει σχετικά έτοιμες τις ΠΜΕ και τις δομές της ΓΣΕΒΕΕ να είναι υποστηρικτικές προς τα μέλη της.

Επίσης για την μετάβαση στην ψηφιακή οικονομία, αυτοματισμοί στην παραγωγή, ιχνηλασιμότητα παραγόμενων προϊόντων, νέες τεχνικές marketing, προσαρμογή τιμολογιακών πολιτικών, τεχνικές διαβούλευσης, ανάλυση επικινδυνότητας, κατοχύρωση ευρεσιτεχνιών κ.λπ. είναι θέματα που πρέπει να προσεγγιστούν σε μικρό περιβάλλον και απαιτείται εκ των προτέρων προετοιμασία.

Δεν εξετάστηκε η ύπαρξη αντίστοιχων δομών και φορέων σε αυτές, αλλά εκτιμάται ότι η κατάσταση θα είναι σε κατώτερο επίπεδο των περιφερειών της Μακεδονίας - Θράκης λόγω κυρίως του πολιτικού, οικονομικού και πολιτειακού περιβάλλοντος. Εκτός της Βουλγαρίας, οι άλλες 3 χώρες δεν είναι ενταγμένες στην Ε.Ε., γεγονός που δυσκολεύει περαιτέρω ενέργειες διασυννοριακότητας.

Παρόλο που οι οδικές υποδομές που υπάρχουν είναι σε καλή έως πολύ καλή κατάσταση και είναι εύκολη η πρόσβαση, η δυνατότητα διασυννοριακής συνεργασίας δύσκολη για λόγους όπως

- ✚ μικρό πληθυσμιακό ποσοστό στο σύνολο του πληθυσμού,
- ✚ χαμηλό εισοδηματικό επίπεδο,
- ✚ με τις περισσότερες περιοχές (πλην του Βαρδάρη και της Αδριανούπολης) να είναι ορεινές
- ✚ τη νομισματική διαφοροποίηση μεταξύ όλων των κρατών.

Η μόνη δυνατότητα συμμετοχής στα προγράμματα συγχρηματοδότησης είναι από φορείς με υψηλή ικανότητα και εμπειρία σε θέματα διασυννοριακής επιχειρηματικότητας ή συνέργειες με διακρατικούς φορείς και με καθαρή διασυννοριακή στόχευση και στοχευμένα προγράμματα προς το διασυννοριακό επίπεδο

Επίσης, προτείνονται μικρές, συστηματικές, στοχευμένες τομεακές μελέτες-έρευνες για εμπεριστατωμένη συλλογή ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων από πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές, ώστε τα αποτελέσματά τους να απο-

τελούν βάση για εισήγηση προτάσεων προς φορείς χρηματοδότησης, αλλά και εισηγήσεων αλλαγών στο εσωτερικό περιβάλλον. Αυτές πρέπει να είναι διαχρονικές για παρακολούθηση τάσεων, διαφοροποιήσεων, καταγραφή επιχειρηματικού κλίματος και εξαγωγή συμπερασμάτων για εισηγήσεις και λύση προβλημάτων και περαιτέρω ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Στη νέα προγραμματική περίοδο αρκετά χρηματοδοτούμενα προγράμματα θα προκηρυχθούν με ικανοποιητικό χρηματοδοτικό πλαίσιο για τις ΠΜΕ Βορείου Ελλάδος είτε σε διασυνοριακό, διακρατικό είτε σε Εθνικό επίπεδο και για τα μέλη της ΓΣΕΒΕΕ. Οι συνθήκες (κυρίως εσωτερικές) εκτιμάται ότι δεν είναι σε ανάλογο επίπεδο ετοιμότητας.

Στο εσωτερικό περιβάλλον των ΠΜΕ παρόλο που ανά Περιφέρεια υπάρχουν δυνατότητες και ευκαιρίες για τα μέλη ανταλλαγής τεχνογνωσίας και εισροής οικονομικών πόρων, όπως αποτυπώθηκαν στην SWOT ανάλυση, διαπιστώνονται αδυναμίες συνεισφοράς στα μέλη τους λόγω προβλημάτων όπως :

- ✚ Οργάνωση των σωματείων και ανεπάρκεια οικονομικών πόρων
- ✚ Αδυναμία υποβολής τεκμηριωμένων προτάσεων
- ✚ Ουσιαστική παρέμβασης προς τους τοπικούς φορείς (π.χ. τοπική αυτοδιοίκηση – Περιφέρεια) αλλά και κεντρικά μέσω της Συνομοσπονδίας.
- ✚ Συνήθως μη τεκμηριωμένες κλαδικές εισηγήσεις – παράπονα προς τις Ομοσπονδίες.

Η συμβολή της Συνομοσπονδίας για τα παραπάνω και έχοντας το στελεχιακό δυναμικό κεντρικά, αλλά και ενισχύοντάς το περαιτέρω με ειδικούς συνεργάτες στην Βόρεια Ελλάδα, θα πρέπει να είναι καθοριστική.

Για τη συμμετοχή σε εισηγήσεις – προτάσεις απαιτείται η εκ των προτέρων διάθεση οικονομικών πόρων για διαβουλεύσεις, συγγραφή, υποβολή πρότασης, παρακολούθηση της πορείας της μέχρι την ενδεχόμενη έγκρισή της, τεχνογνωσία, έμπειρο και διαρκώς εκπαιδευόμενο ανθρώπινο δυναμικό. Τα ανωτέρω αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για τη μεμονωμένη συμμετοχή των Ομοσπονδιών σε τέτοιου είδους δράσεις όπως προαναφέρθηκε. Η βέλτιστη στρατηγική συμμετοχή τους σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα είναι μέσω σχημάτων που συμμετέχουν φορείς δεύτερου ή και τρίτου επιπέδου (π.χ. επιμελητήρια, περιφέρειες, Συνομοσπονδία, άλλοι επαγγελματικοί τοπικοί ή διακρατικοί φορείς).

Για τη βέλτιστη εισροή χρηματοδοτικών πόρων απαιτείται επίσης η οργανωτική αναδιάρθρωση και εκπαίδευση του υφιστάμενου στελεχιακού ανθρώπινου δυναμικού στις υπό περιοχή μελέτης Ομοσπονδίες.

Παράρτημα: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΕΥΦΥΟΥΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ RIS3

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

1. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Τα αποτελέσματα από τη μέχρι τώρα εκτέλεση της διαδικασίας ανάλυσης του περιφερειακού περιβάλλοντος και των δυνατοτήτων της ΠΑΜ-Θ για καινοτομία, καταλήγουν στον καθορισμό των περιοχών στις οποίες η ΠΑΜ-Θ ξεχωρίζει με βάση τις μέχρι τώρα επιδόσεις στις περιοχές της επιχειρηματικότητας, της επιστήμης, της γνώσης και δημιουργικότητας, των ψηφιακών υποδομών/υπηρεσιών. Αυτό οδηγεί στην καταγραφή των περιφερειακών Δυνάμεων. Το δεύτερο συστατικό της SWOT ανάλυσης αποτελεί επίσης αποτέλεσμα της συγκεκριμένης διαδικασίας κι αυτό είναι οι ελλείψεις και οι Αδυναμίες του περιφερειακού ιστού (με βάση πάντα την έρευνα στα στοιχεία του παρελθόντος).

Με παρόμοιο τρόπο αλλά με προσφυγή σε περισσότερα βιβλιογραφικά δεδομένα και πρόσφατες αναφορές/εκθέσεις διεθνών φορέων, έγινε εξέταση των παραγόντων του ευρύτερου εξωτερικού περιβάλλοντος της ΠΑΜ-Θ (External/Remote Environment), τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και το γενικότερο παγκοσμιοποιημένο. Οι παράγοντες αυτοί δημιουργούν Ευκαιρίες και Απειλές, επιδρώντας θετικά ή/και αρνητικά χωρίς η Περιφέρεια να μπορεί να τις επηρεάσει. Μπορεί όμως από την άλλη πλευρά να προσπαθήσει να ανταποκριθεί στις αλλαγές που συμβαίνουν με την πάροδο του χρόνου.

1.1 Δυνάμεις

- Δ1 Ύπαρξη συγκέντρωσης σε κλάδους με συγκριτικά πλεονεκτήματα λόγω μοναδικότητας ή/και άριστης ποιότητας πρώτων υλών.
- Δ2 Ύπαρξη μεμονωμένων επιχειρήσεων με άριστες επιδόσεις σε αναδυόμενους κλάδους, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν παράδειγμα για τη δημιουργία επιχειρηματικών «κλώνων».
- Δ3 Μεγάλος βαθμός κάλυψης αναγκών της μεταποίησης σε πρώτες ύλες ενδοπεριφερειακά, με θετικές επιπτώσεις στην περιφερειακή προστιθέμενη αξία.
- Δ4 Αξιολογηθείσα διαθεσιμότητα πεδινών εκτάσεων, βοσκοτόπων, δασικών και αλιευτικών πόρων.
- Δ5 Εκτεταμένα γεωθερμικά πεδία.
- Δ6 Ύπαρξη εδαφολογικού χάρτη.

- Δ7 Ύπαρξη σημαντικού πλήθους προϊόντων υψηλής αξίας στον πρωτογενή τομέα (π.χ. ΠΟΠ).
- Δ8 Ανάδυση νέων εναλλακτικών καλλιιεργειών.
- Δ9 Σημαντικό εύρος άυλης γνώσης στον κτηνοτροφικό τομέα.
- Δ10 Πλήρης ακαδημαϊκή συγκρότηση του ακαδημαϊκού τομέα.
- Δ11 Ιδιαίτερα θετικές τάσεις στην εξωστρέφεια, στην ακαδημαϊκή παραγωγικότητα (δημοσιεύσεις) και στις ροές χρηματοδότησης προς τον ερευνητικό τομέα.
- Δ12 Ισχυρή επιστημονική εξειδίκευση στον τομέα των ΤΠΕ.

1.2 Αδυναμίες

- A1 Μικρό σχετικά μέγεθος, οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεις με οργανωτική δομή που δεν εξασφαλίζει στιβαρότητα στη στρατηγική αντιμετώπιση των προκλήσεων. Η συγκεκριμένη αδυναμία επιτείνεται από την έλλειψη σχηματισμών επιχειρηματικών clusters.
- A2 Ελάχιστη προσπάθεια προϊόντικής καινοτομίας, περισσότερο ακολουθείται η τακτική της δημιουργικής αντιγραφής στα προϊόντα και τον τρόπο παραγωγής και διάθεσής τους.
- A3 Έλλειμμα σχεδιασμού ενιαίων τουριστικών προορισμών με χαρακτηριστικά που να ικανοποιούν αντίστοιχες ομάδες τουριστών.
- A4 Χαμηλές επιδόσεις στις περισσότερες κατηγορίες ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα της Περιφέρειας σε σύγκριση με τις πιο ανεπτυγμένες περιοχές της Ελλάδας.
- A5 Ανυπαρξία δομών χρηματοδότησης επενδύσεων υψηλού ρίσκου των επιχειρήσεων.
- A6 Μικρό και πολυτεμαχισμένο μέγεθος των εκμεταλλεύσεων που επιβαρύνει δυσανάλογα το κόστος παραγωγής και τις καθιστά μη ανταγωνιστικές.
- A7 Εξειδίκευση σε καλλιέργειες που η ζήτησή τους δεν παρουσιάζει δυναμική (βαμβάκι, τεύτλα, καπνός).
- A8 Χαμηλό επίπεδο τυποποίησης και απόδοσης αγροτικής παραγωγής - διαχρονική μείωση μεταποιητικών βιομηχανιών.
- A9 Αδύναμοι συλλογικοί μηχανισμοί προβολής και εμπορίας αγροτικών προϊόντων.
- A10 Χαμηλός βαθμός αξιοποίησης των φυσικών πόρων (γεωθερμικά πεδία, βοσκότοποι, δάση, αλιευτικοί πόροι).
- A11 Γήρανση αγροτικού πληθυσμού.
- A12 Εγκατάλειψη καλλιιεργειών λόγω της αποσύνδεσης - απώλεια τεχνονγνωσίας.
- A13 Μικρή προσφορά υπηρεσιών ΤΠΕ από επιχειρήσεις στην ΠΑΜ-Θ χωρίς ενδείξεις εξειδίκευσης και τεχνολογικής ωριμότητας.
- A14 Υστέρηση σε όλους τους δείκτες ΤΠΕ σε σχέση με τις εθνικές και ευρωπαϊκές επιδόσεις.
- A15 Ιδιαίτερα χαμηλές δαπάνες Ε&Α συνολικά σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές περιφέρειες. Θετικό σημείο ωστόσο αποτελεί η θετική εξέλιξη του δείκτη δαπανών Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα για την περίοδο 2005-2011.
- A16 Ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό απόφοιτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο σύνολο του πληθυσμού τόσο ως προς τον εθνικό όσο και τον ευρωπαϊκό μ.ό.
- A17 Σημαντική, σχεδόν αποκλειστική, εξάρτηση του ερευνητικού τομέα από την άμεση ή έμμεση δημόσια χρηματοδότηση.

- A18 Ιδιαίτερα περιορισμένες ενδείξεις ερευνητικής αριστείας.
- A19 Χαμηλά αποτελέσματα και έλλειψη συστηματικότητας στη διαδικασία μεταφοράς τεχνολογίας από τους δημόσιους ερευνητικούς ή ακαδημαϊκούς οργανισμούς προς τις επιχειρήσεις.
- A20 Χαμηλές επιδόσεις σε ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά έργα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.
- A21 Απουσία ενδιάμεσων φορέων υποστήριξης της καινοτομίας και της ανταλλαγής γνώσης (π.χ. Τεχνολογικά Πάρκα, Θερμοκοιτίδες, BICs, accelerators, κ.ο.κ.).
- A22 Χαμηλή ανταγωνιστικότητα του ακαδημαϊκού τομέα στην προσέλκυση ταλαντούχων φοιτητών.
- A23 Περιορισμένες ικανότητες στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού από πλευράς δομών της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, τους ΟΤΑ και τους τοπικούς συλλογικούς φορείς της επιχειρηματικότητας.

1.3 Ευκαιρίες

- E1 Ανάκαμψη οικονομικού κλίματος στην Ευρωζώνη.
- E2 Αυξητική ζήτηση από αγορές του εξωτερικού σε κλάδους στους οποίους η Περιφέρεια παρουσιάζει ικανή κρίσιμη μάζα και μεγάλη ποικιλία πρώτων υλών άριστης ποιότητας.
- E3 Θετικές τάσεις ως προς την ανάπτυξη του τουριστικού ρεύματος προς την Ελληνική αγορά με βάση τις μεταβολές που παρατηρήθηκαν την τριετία 2011-2013.
- E4 Διαρκής ανάπτυξη ζήτησης τουριστικών προτύπων ειδικών μορφών τουρισμού.
- E5 Μεγιστοποίηση της επίπτωσης από την όδευση του αγωγού TAP διαμέσου της Περιφέρειας.
- E6 Κίνητρα της νέας ΚΑΠ για αναδιάρθρωση καλλιεργειών με επιχειρηματικά κριτήρια αντί επιδοτήσεων.
- E7 Χαμηλό επίπεδο αυτάρκειας σε προϊόντα ζωικής προέλευσης σε εθνικό επίπεδο.
- E8 Η δυναμική που παρουσιάζει ο κλάδος των υδατοκαλλιεργειών στη διεθνή αγορά.
- E9 Κίνητρα της νέας ΚΑΠ για ενισχύσεις αγροτικής ανάπτυξης, βελτίωσης υποδομών, κ.ά.
- E10 Αξιοποίηση της προσέγγισης RIS3 για το σχεδιασμό μίας πραγματικά περιφερειακής πολιτικής ΕΤΑΚ.
- E11 Αξιοποίηση του προγράμματος ΟΡΙΖΩΝ2020 για την ενίσχυση άριστων ερευνητικών ομάδων.
- E12 Αξιοποίηση προγραμμάτων κινητικότητας ερευνητών για ενίσχυση της γνωστικής βάσης της Περιφέρειας.
- E13 Ο μετασχηματισμός του χαρακτήρα της ΠΑΜ-Θ από «ακριτική περιοχή» σε «πύλη της χώρας και της ΕΕ» χάρη στην πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ.

1.4 Κίνδυνοι

- K1 Αδύναμη ζήτηση και ιδιωτική κατανάλωση σε εθνικό επίπεδο, χωρίς προβλέψεις άμεσης ανάκαμψης.
- K2 Φόβοι για πολιτική αστάθεια εξαιτίας συσσωρευμένης κοινωνικής έντασης.
- K3 Υπερτιμημένο Ευρώ επιβραδύνει την αύξηση εξαγωγών εκτός Ευρωζώνης.

- K4 Αρνητικό περιβάλλον για την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα (νομοθεσία, γραφειοκρατία, φορολόγηση, πρόσβαση σε χρηματοδότηση).
- K5 Έκθεση στον ανταγωνισμό με άλλες περιοχές που χαρακτηρίζονται από αυξημένη παραγωγικότητα ή φθηνότερο κόστος.
- K6 Ύπαρξη άνω των 100 ευρωπαϊκών περιφερειών με τα ίδια διαρθρωτικά χαρακτηριστικά με την ΑΜ-Θ, περιορίζει τις ευκαιρίες διαφοροποίησης.
- K7 Παγκόσμια αύξηση των τιμών των τροφίμων, των αγροτικών εφοδίων και των καυσίμων.
- K8 Περαιτέρω μείωση επιδοτήσεων (και άρα εισοδημάτων) λόγω της νέας ΚΑΠ.
- K9 Σταδιακή μετάβαση σε χρηματοδότηση της έρευνας βάσει αριστείας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- K10 Τάση για μείωση των δημόσιων δαπανών για έρευνα (προσωπικό, εγκαταστάσεις, εξοπλισμός).
- K11 Διαρροή εγκεφάλων προς πιο ελκυστικές ελληνικές ή ευρωπαϊκές περιφέρειες.
- K12 Η εμπειρία της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου αναφορικά με τη διαχείριση των θεματικών στόχων της έξυπνης ανάπτυξης σε κεντρικό επίπεδο.

Αυτό που ενδιαφέρει στην ανάγνωση των στοιχείων της ανάλυσης SWOT είναι ο συνδυασμός των δυνάμεων με ευκαιρίες (επιθυμητοί συνδυασμοί) και αδυναμιών με απειλές (ανεπιθύμητοι συνδυασμοί) και σε δεύτερο επίπεδο με ποιον τρόπο μπορούν οι περιφερειακές αδυναμίες να «διορθωθούν» ώστε να περάσουν και αυτές σε θέση δυναμικού επιθυμητού συνδυασμού.

Η ομαδοποίηση των επιθυμητών συνδυασμών καταλήγει στα εξής κύρια σημεία:

- ✎ Εν δυνάμει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στον πρωτογενή τομέα και τη μεταποίηση μπορούν να αναπτυχθούν καθώς υπάρχουν φυσικοί πόροι, τεχνογνωσία και χαρακτηριστικά συγκέντρωσης ικανής κρίσιμης μάζας σε επιλεγμένους υπο-κλάδους παραγωγής. Η εκμετάλλευσή τους οδηγούμενη από αυξητικές τάσεις της ζήτησης σε ευρωπαϊκή και παγκόσμια κλίμακα μπορεί να επιτευχθεί με εφαρμογή κατάλληλου σχεδιασμού/προγραμματισμού και ελέγχου. Ευνοϊκοί συνδυασμοί Δ1, Δ4, Δ7, Δ8, Δ10 με Ε1, Ε2, Ε6, Ε8, Ε9, Ε13 .
- ✎ Ο τουριστικός τομέας, αν και έχει μικρή σχετικά συμμετοχή στο περιφερειακό ΑΕΠ αλλά επηρεάζει θετικά με άμεσο και έμμεσο τρόπο μεγάλο εύρος και άλλων τομέων της οικονομίας, μπορεί, αν εξαλειφθούν οι αδυναμίες που έχουν επισημανθεί (Α3, Α4), να εκμεταλλευθεί τις προβλεπόμενες ευνοϊκές συγκυρίες αύξησης του τουριστικού ρεύματος προς την Ελλάδα με αλλαγή στα χαρακτηριστικά των ζητούμενων τουριστικών προτύπων (Ε3, Ε4).
- ✎ Η δημιουργία και διατήρηση των συγκεκριμένων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων απαιτεί τη «διόρθωση» ορισμένων αδυναμιών του περιφερειακού περιβάλλοντος. Οι κυριότερες από αυτές αναφέρονται στην ενίσχυση της παραγωγής έρευνας και της διασύνδεσής τους με προεπιλεγμένους κλάδους οι οποίοι μπορούν να δημιουργήσουν υψηλή προστιθέμενη αξία (εξάλειψη αδυναμιών Α15, Α16, Α17, Α21, Α22).
- ✎ Επιμέρους επιθυμητοί συνδυασμοί μπορούν να εξεταστούν και να αναδειχθούν στο στάδιο της επεξεργασίας επιμέρους πολιτικών και των αντίστοιχων σχεδίων δράσης. Για παράδειγμα, η εκμετάλλευση συνθηκών παραγωγής (Δ5, Δ6) με εξάλειψη σχετιζόμενων αδυναμιών (Α10, Α6).

Αντίστοιχα, η ομαδοποίηση των ανεπιθύμητων συνδυασμών μας δίνει την ακόλουθη εικόνα για τις μελλοντικές καταστάσεις τις οποίες η ΠΑΜ-Θ θα ήθελε να αποφύγει.

- ✎ Συνέχιση της εσωστρεφούς κατεύθυνσης της παραγωγικής βάσης σε συνδυασμό με τη μειωμένη ζήτηση της ιδιωτικής κατανάλωσης σε εθνικό επίπεδο συνεπάγεται στασιμότητα ή/και συνέχιση πτωτικών τάσεων στην παραγόμενη ΑΠΑ (Α1, Α2 με Κ1).
- ✎ Χαμηλή ανταγωνιστικότητα και έλλειμμα σε καινοτόμα χαρακτηριστικά στο σύνολο των κλάδων της περιφερειακής οικονομίας καθιστά ευάλωτη την εξέλιξή τους σε συνθήκες παγκόσμιου ανταγωνισμού (Α4, Α7, Α8, Α10, Α12 με Κ3, Κ5, Κ7 Κ8).
- ✎ Αδυναμία ένταξης παραγωγικών τομέων σε διεθνείς αλυσίδες αξίας επιτείνει το πρόβλημα όπως αναφέρθηκε στο παραπάνω σημείο (Α3, Α9 με Κ5, Κ6).
- ✎ Η ασθενής σχετική θέση του ακαδημαϊκού και ερευνητικού τομέα σε όλους πρακτικά τους σημαντικούς δείκτες παραγωγής γνώσης βρίσκεται σε κίνδυνο, αφενός λόγω της μεγάλης εξάρτησής του από δημόσια χρηματοδότηση η οποία μειώνεται συνεχώς και αφετέρου λόγω της αλλαγής χαρακτηριστικών των διεθνών ανταγωνιστικών προγραμμάτων (Α16, Α17, Α18, Α19, Α20 με Κ9, Κ10, Κ11).

Τέλος, η απουσία (όπως έδειξε το απώτερο και το πρόσφατο παρελθόν) συγκροτημένων δομών σχεδιασμού-υλοποίησης-ελέγχου αποτελεσμάτων σε δράσεις ενίσχυσης της καινοτομίας και επιχειρηματικότητας συμπληρώνει τον φαύλο κύκλο όξυνσης των παραπάνω ανεπιθύμητων συνδυασμών εν όψει της νέας Προγραμματικής Περιόδου. Η μελέτη των παραπάνω σημείων από τα όργανα λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της RIS3 μεθοδολογίας μπορεί να οδηγήσει στην χάραξη της γενικής στρατηγικής κατεύθυνσης (Generic Strategy) τη διαμόρφωση του Οράματος για το μέλλον της ΠΑΜ-Θ και των επιμέρους στρατηγικών προτεραιοτήτων και μείγματος πολιτικών που θα εφαρμοστούν για να επιτευχθούν τα κατάλληλα σενάρια μετασχηματισμού.

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ-ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ (ΕΤΑΚ)

Συνδυάζοντας την ανάλυση που προηγήθηκε και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές συστάσεις του Οδηγού Εφαρμογής και του ΟΟΣΑ17 για την τυπολογία των περιφερειών με βάση την ανταγωνιστικότητα και το βαθμό ωριμότητας κάθε περιφερειακού συστήματος καινοτομίας βάσει των οποίων διακρίνονται τρεις κύριες ομάδες (κόμβοι γνώσης, ζώνες βιομηχανικής παραγωγής και περιφέρειες μη οδηγούμενες από την Επιστήμη και την Τεχνολογία) κατατάσσουμε την ΠΑΜ-Θ στην τρίτη κατηγορία. Η διεθνής εμπειρία προτείνει τις ακόλουθες τρεις κύριες στρατηγικές κατευθύνσεις:

1. **Οικοδόμηση πάνω σε υπάρχοντα πλεονεκτήματα** (ώθηση της επιστήμης/καθοδήγηση από την τεχνολογία ή μείγμα των δύο). Η στρατηγική ταιριάζει

σαφώς στις περιφέρειες με ηγετική θέση στο παγκόσμιο τεχνολογικό περιβάλλον, έχουν συσσωρευμένες δυνατότητες Ε&ΤΑ και πιθανότητα έχουν πλεονεκτική «τοποθέτηση» για να προχωρήσουν στο επόμενο τεχνολογικό στάδιο. Παρουσιάζουν δε μεγάλη συγκέντρωση σημαντικών επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων και αποτελεσματικό μείγμα δημόσιων και ιδιωτικών υποδομών με βέλτιστες συνέργειες στην δημιουργία και διάχυση γνώσης.

2. **Υποστήριξη του κοινωνικο-οικονομικού μετασχηματισμού.** Η συγκεκριμένη στρατηγική κατεύθυνση έχει συνήθως εφαρμογή σε περιφέρειες στις οποίες μετά από μια πετυχημένη περίοδο ανάπτυξης ανακαλύπτουν ότι θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουν τις προτεραιότητές τους, να βελτιώσουν την τεχνογνωσία τους, να προσπαθήσουν να την εισάγουν στις υπάρχουσες παραγωγικές δομές αλλά ταυτόχρονα να δημιουργήσουν χώρο για δημιουργικότητα σε νέες περιοχές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν περιφέρειες με ανεπτυγμένη αυτοκινητοβιομηχανία στις οποίες το κτίσιμο νέων περιοχών γνώσης στην υπάρχουσα παράδοση που έχουν δημιουργήσει σε έναν κλάδο, αποτελεί εν δυνάμει διέξοδο για να ξαναμπούν σε τροχιά ανάπτυξης.
3. **Ανάκτηση του χαμένου εδάφους (catch-up) προς την κατεύθυνση δημιουργίας δυνατοτήτων με βάση τη γνώση.** Αφορά όπως είναι φυσικό περιφέρειες που ακολουθούν (ή προσπαθούν να ακολουθήσουν) τις εξελίξεις με τελικό στόχο την βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων τους. Παρουσιάζουν χαρακτηριστικά απουσίας υψηλής προστιθέμενης αξίας οικονομικών δραστηριοτήτων, υποδομών και σχετικών με τη δημιουργία και διάχυση γνώσης μηχανισμών. Είναι κρίσιμος παράγοντας επιτυχίας να αναγνωριστούν και άλλα περιφερειακά χαρακτηριστικά τα οποία δεν στηρίζονται αποκλειστικά σε θέματα Επιστήμης και Τεχνολογίας, ώστε να δημιουργηθούν ικανότητες βασισμένες στη γνώση.

2.1 Η ενδεδειγμένη περιφερειακή στρατηγική κατεύθυνση για την ΕΤΑΚ στην ΠΑΜ-Θ είναι ένας συνδυασμός ανάπτυξης του χαμένου εδάφους και υποστήριξης του κοινωνικοοικονομικού μετασχηματισμού.

Το ζητούμενο για την Περιφέρεια είναι να σχηματίσει ένα μείγμα στρατηγικών προτεραιοτήτων οι οποίες με τη σειρά τους θα μετασχηματιστούν σε πολιτικές και αντίστοιχα σχέδια δράσης. Καθώς το μεγαλύτερο βάρος στον σχεδιασμό και εφαρμογή στρατηγικών καινοτομίας πέφτει στην κεντρική κυβέρνηση, οι περιφερειακές πολιτικές θα πρέπει να συμβαδίζουν με το γενικό πλαίσιο της κεντρικής στρατηγικής στόχευσης.

Δεν παύει παρ' όλα αυτά να υπάρχει χώρος για περιφερειακές στρατηγικές ή διαπεριφερειακές με άλλες περιφέρειες που παρουσιάζουν παρεμφερή χαρακτηριστικά και προβλήματα με την ΠΑΜ-Θ.

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι ενδεικνύομενες στρατηγικές και οι ενδεικτικές πολιτικές που προτείνονται για την τυπολογία της ΠΑΜ-Θ που τεκμηριώθηκε στις προηγούμενες ενότητες. Η κοινή συμφωνία για την στρατηγική κατεύθυνση και η χάραξη των απαραίτητων πολιτικών που μπορούν να συνεισφέρουν στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων ΕΤΑΚ, θα οδηγήσει στο βήμα της κατάστρωσης των προτεραιοτήτων και του οδικού χάρτη, δηλαδή του προγράμματος δράσης για την περίοδο 2014–2020.

Πίνακας 1 Ενδεικτικές στρατηγικές για ανάκτηση χαμένου εδάφους σε περιφέρειες μέσου-χαμηλού βαθμού δυνατότητας θεσμικής παρέμβασης

Περιφερειακή τυπολογία	Στρατηγική/ενδεικτικές πολιτικές
Περιφέρειες έντασης πρωτογενούς τομέα	<p>Αναβάθμιση και διατήρηση του ανθρώπινου κεφαλαίου· δημιουργία κρίσιμης μάζας και ενίσχυση των δεσμών με παγκόσμιες αλυσίδες γνώσης και αξίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προγράμματα υποστήριξης της καινοτομίας: διαμεσολαβητές καινοτομίας, υποστήριξη επιχειρηματικής ανάπτυξης με αντένες εθνικών φορέων, σύνδεση με δομές υποστήριξης εξαγωγικού εμπορίου. • Προώθηση σχημάτων δια βίου μάθησης για επιχειρήσεις και εργαζόμενους. • Σύνδεση των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας με παγκόσμιες αλυσίδες αξίας και γνώσης. • Εξασφάλιση εθνικών επενδύσεων για υποδομές με στόχο την ενίσχυση της συνδεσιμότητας με γειτονικές περιφέρειες.
Περιφέρειες με διαρθρωτική αδράνεια ή/και αποβιομηχανοποίηση	<p>Διέγερση – ενίσχυση της απορρόφησης γνώσης και του επιχειρηματικού δυναμισμού</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δράσεις για ενίσχυση τοπικών αλυσίδων εφοδιασμού με στόχο την ελαχιστοποίηση του κατακερματισμού τους • Δημόσιες συμβάσεις προσανατολισμένες στην καινοτομία • Δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας βασισμένης στην καινοτομία • Ανάπτυξη λανθάνουσας ζήτησης για την καινοτομία (κουπόνια καινοτομίας, τοποθέτηση φοιτητών στις ΜΜΕ) • Ανάπτυξη και προώθηση της χρήσης κοινών υποδομών πειραματισμού • Προσανατολισμός των σχολών τεχνολογικής κατεύθυνσης προς νέα προσόντα και δεξιότητες • Εκπαίδευση για εργαζομένους χαμηλής ειδίκευσης και ανέργους • Υποστήριξη των συνεταιριστικών σχηματισμών οι οποίοι παρουσιάζουν δυνατότητες καινοτομίας • Υποστήριξη της ένταξης της Περιφέρειας σε διεθνή δίκτυα παραγωγής

3. ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΒΗΜΑ

Η επεξεργασία του συνολικού οράματος για το μέλλον οφείλει να βασίζεται στην αναγνώριση των κυρίαρχων χαρακτηριστικών της Περιφέρειας ώστε να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν ακριβής τοποθέτησή της στην παρούσα κατάσταση. Σύμφωνα με τον Οδηγό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την RIS3, προτείνεται ένα σύστημα ταξινόμησης τριών διαστάσεων μέσα στο οποίο μπορεί να «τοποθετηθεί» η κάθε Περιφέρεια.

Οι 3 διαστάσεις αντιπροσωπεύουν τις αντίστοιχες προτεραιότητες για το Ευρώπη 2020. Για την τυπολογία «Εξυπνη Ανάπτυξη» (κάθετος άξονας) σύμφωνα με τα δεδομένα της ανάλυσης που έχει προηγηθεί η ΠΑΜ-Θ τοποθετείται στο κάτω άκρο των περιφερειών που δεν οδηγούνται από την επιστήμη και την τεχνολογία.

Για την τυπολογία «Βιώσιμη Ανάπτυξη» το σύστημα ταξινόμησης που καλύπτει τους διαφορετικούς συνδυασμούς των περιβαλλοντικών και ενεργειακών προκλήσεων είναι βασισμένο στη σχέση ανάμεσα στο ανθρωπογενές και το φυσικό περιβάλλον. Η ΠΑΜ-Θ τοποθετείται στην περιοχή των κατά βάση αγροτικών περιφερειών. Τέλος για την τυπολογία «Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς», το σύστημα ταξινόμησης που περιγράφει συνοπτικά τα πολύ διαφορετικά ζητήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης που αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες είναι αυτό που έχει ενσωματωθεί από το πρόγραμμα ESPON DEMIFER. Αυτό περιλαμβάνει δύο ευρείες κατηγορίες περιφερειών, δηλαδή αυτές που αντιμετωπίζουν μείωση και εκροή πληθυσμού και αυτές που αντιμετωπίζουν αύξηση και εισροή πληθυσμού. Με βάση τα τέσσερα σενάρια που επεξεργάστηκε το συγκεκριμένο έργο (Challenged Market Europe, Expanding Market Europe, Growing Social Europe και Limited Social Europe), η ΠΑΜ-Θ φαίνεται να είναι πολύ καλά τοποθετημένη σε σχέση με τις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες με προβλέψεις για αύξηση του ενεργού πληθυσμού στα τρία από τα τέσσερα και μείωση της τάξης του 10% στο τέταρτο (Limited Social Europe). Συνεπώς η τοποθέτηση της Περιφέρειας βρίσκεται στη μέση του πλάγιου άξονα με τάση προς τα δεξιά.

Έχοντας στη διάθεσή τους τη σημερινή τοποθέτηση της ΠΑΜ-Θ, οι συμμετοχοί θα πρέπει να συζητήσουν και να καθορίσουν τα πιθανά σενάρια του περιφερειακού μετασχηματισμού με ορίζοντα τουλάχιστον 5-10 έτη από σήμερα. Το σημείο αφετηρίας είναι η θέση της ΠΑΜ-Θ στο Διάγραμμα 1. Με εφαρμογή της κύριας στρατηγικής που θα επιλεγεί θα προκύψουν οι επιμέρους προτεραιότητες και στρατηγικοί στόχοι αντίστοιχα. Αυτοί με τη σειρά τους θα διαμορφώσουν το κατάλληλο μείγμα σχεδίων δράσης με βασικό ζητούμενο την επίτευξη του στόχου του ζητούμενου περιφερειακού μετασχηματισμού.

3.1 Όραμα

Σύμφωνα με τα μέχρι τώρα δεδομένα, το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας αφορά

«στη σταδιακή ανασυγκρότηση και στον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού προτύπου της Π-ΑΜ-Θ, στην εμβάθυνση της κοινωνικής συνοχής, με την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της ΠΑΜ-Θ, συμπεριλαμβανομένης της γεωστρατηγικής της θέσης και στην κινητοποίηση υφισταμένων αλλά και νέων κοινωνικών συλλογικοτήτων».

Στη θεωρία των συστημάτων διοίκησης βάσει στόχων αναφέρεται ότι ένα επιτυχημένο όραμα πρέπει να είναι S.M.A.R.T., δηλαδή:

- ✦ Specific (ειδικό) – να στοχεύει σε συγκεκριμένες περιοχές βελτίωσης.
- ✦ Measurable (μετρήσιμο) – Να ποσοτικοποιεί πως μετριέται η πρόοδος.
- ✦ Assignable – να ορίζει ποιος έχει την ευθύνη να το πετύχει.

- ☞ Realistic (ρεαλιστικό) – να δηλώνει τι πραγματικά είναι επιτεύξιμο δεδομένων των διαθέσιμων πόρων.
- ☞ Time-related (χρονικά προσδιορισμένο) – να δεσμεύεται για το πότε θα επιτευχθούν οι στόχοι.

Εξετάζοντας τη διατύπωση σε σχέση με τα κριτήρια SMART και λαμβάνοντας υπόψη τα πεδία παρέμβασης της RIS3 που είναι υποσύνολο του αναπτυξιακού σχεδιασμού της Περιφέρειας, βρίσκουμε ότι τα σημεία «σταδιακή ανασυγκρότηση και εκσυγχρονισμός του παραγωγικού προτύπου», «αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού» και «κινητοποίηση κοινωνικών συλλογικοτήτων» πρέπει να εξειδικευτούν περαιτέρω και να τεθούν γι' αυτά στόχοι επιδόσεων με ορίζοντα το 2020. Πλέον των παραπάνω, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο μοναδικός δείκτης επιπτώσεων σε επίπεδο Στρατηγικής Ευρώπη 2020 για την «έξυπνη ανάπτυξη» είναι η ένταση E&A ως ποσοστό του ΑΕΠ, για την οποία η επίδοση της ΠΑΜ-Θ το 2011 ήταν 0,57% όταν ο ευρωπαϊκός στόχος για το 2020 είναι 3% και ο αντίστοιχος εθνικός 1,2%.

Η επιλογή ενός οράματος με SMART χαρακτηριστικά οδηγεί, πέραν όλων των άλλων, στην ενεργοποίηση της διαδικασίας διαμόρφωσης του συστήματος παρακολούθησης της στρατηγικής RIS3: όλες οι δραστηριότητες που θα σχεδιαστούν στη συνέχεια θα πρέπει να εξυπηρετούν, με λογικές σχέσεις αιτιότητας, την επίτευξη των ποσοτικών στόχων του οράματος.

Μία πρόταση οράματος, συμβατή με τα παραπάνω, είναι η ακόλουθη:

«Η Ανατολική Μακεδονία – Θράκη θα είναι το 2020 ο δεύτερος βιομηχανικός πόλος έντασης γνώσης στην Ελλάδα, διπλασιάζοντας τις επενδύσεις των επιχειρήσεων σε έρευνα και ανάπτυξη. Αξιοποιώντας ενδογενή και εισαγόμενη γνώση, θα βελτιώσει κατά 20% την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του αγροδιατροφικού της συμπλέγματος. Την ίδια στιγμή θα επενδύσει στο φυσικό και πολιτιστικό της απόθεμα ώστε να μετασχηματιστεί σε «τουριστικό προορισμό αριστείας» βελτιώνοντας κατά 20% τους βασικούς δείκτες επιδόσεων του τουρισμού. Για τον σκοπό αυτόν θα αξιοποιήσει στο έπακρο νέες συλλογικότητες, απελευθερώνοντας δημιουργικές δυνάμεις και ενδυναμώνοντας τη βάση του δημιουργικού δυναμικού της».

Το πρώτο κομμάτι του προτεινόμενου οράματος αφορά την ανασυγκρότηση και τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού προτύπου με βάση τις αρχές της έξυπνης ανάπτυξης και υπονοεί αναδιάρθρωση της βιομηχανικής βάσης. Η αναφορά στο αγροδιατροφικό σύμπλεγμα, τη βασική παραγωγική δομή της Περιφέρειας υπηρετεί επίσης τον ίδιο σκοπό από την πλευρά της μη τεχνολογικής καινοτομίας. Τέλος, η αναφορά στις νέες συλλογικότητες και στην ενδυνάμωση της βάσης του δημιουργικού δυναμικού υπονοεί μία bottom-up διαδικασία διακυβέρνησης με ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας.

4. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

4.1 Οριζόντιες προτεραιότητες αναβάθμισης του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας

Όπως προαναφέρθηκε, η ανάλυση SWOT κατέληξε σε μία γενική στρατηγική που στοχεύει στην ανάκτηση του χαμένου εδάφους έναντι των λοιπών ευρωπαϊκών περιφερειών σε συνδυασμό με την υποστήριξη του κοινωνικο-οικονομικού μετασχηματισμού. Έχοντας υπόψη

- ✎ την περιφερειακή τυπολογία στην οποία κατατάσσεται η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης
- ✎ τις συστάσεις του Οδηγού και
- ✎ το Κείμενο Θέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διαμόρφωση του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης για την περίοδο 2014–2020 της 13.11.2012, καταλήγουμε στις ακόλουθες οριζόντιες προτεραιότητες:

1. Αναβάθμιση της θεσμικής ικανότητας του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας και των συστατικών του μερών όσον αφορά:

- i. στη βελτίωση της συστημικής ικανότητας σχεδιασμού και εφαρμογής τεκμηριωμένης, συνολικής και συνεκτικής περιφερειακής στρατηγικής για την καινοτομία, εφοδιασμένης με κατάλληλους βρόχους ανάδραση
- ii. στην ανάπτυξη ικανοτήτων έγκαιρης αναγνώρισης ευκαιριών – σε επίπεδο τεχνολογίας και αγορών, και κινδύνων του εξωτερικού περιβάλλοντος και διαχείρισης των επιπτώσεών τους στο περιφερειακό σύστημα καινοτομίας
- iii. στην εγκαθίδρυση ενός αποδοτικού και αποτελεσματικού συστήματος διακυβέρνησης του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας
- iv. στη δημιουργία μεθοδολογίας για τη σχεδίαση και υλοποίηση κύκλων ανάδρασης για την υποστήριξη του συστήματος καινοτομίας της Περιφέρειας η οποία μεταξύ των άλλων καλείται να εκτιμήσει τη «φέρουσα ικανότητα» σε κάθε προτεινόμενη δράση, με άλλα λόγια αν ένα προτεινόμενο πλέγμα επενδύσεων σε κάποιον κλάδο/τομέα οδηγεί σε αντίστοιχο αποτέλεσμα. Η μεθοδολογία αυτή θα επιτρέψει την επικαιροποίηση του αρχικού σχεδιασμού και την εκτίμηση μικρής κλίμακας πιλοτικών έργων άμεσα ώστε να μετασχηματιστούν (ή όχι) σε έργα πυρήνες του σχεδίου μετασχηματισμού της περιφερειακής οικονομίας και
- v. ν) στην κατά προτεραιότητα αξιοποίηση υφιστάμενων ερευνητικών δομών και υποδομών που χαρακτηρίζονται άριστες σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Τεχνολογία Λογισμικού και Γενετική) ή είναι μοναδικές σε εθνικό επίπεδο (Γενετική και Τεχνολογία Πετρελαίου) και συμπληρωματικά στην ενίσχυση νέων δομών και υποδομών.

2. Αναβάθμιση και διατήρηση του ανθρώπινου κεφαλαίου με στόχους, μεταξύ άλλων:

- i. την εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης και δια βίου μάθησης, με έμφαση στην εκμάθηση για ενήλικες της ελληνικής γλώσσας με εστίαση στο επιχειρείν αλλά και σε λοιπά αντικείμενα προτεραιοτήτων για την ΠΑΜ-Θ
- ii. τον επαναπροσανατολισμό των προγραμμάτων σπουδών των περιφερειακών ακαδημαϊκών ιδρυμάτων για παροχή νέων δεξιοτήτων
- iii. την προώθηση της κουλτούρας καινοτομίας και επιχειρηματικότητας σε όλες της βαθμίδες της εκπαίδευσης και τους απόφοιτους

- iv. την παροχή κινήτρων προς τις επιχειρήσεις για βελτίωση των δεξιοτήτων του προσωπικού τους
 - v. την προσέλκυση ταλαντούχων φοιτητών, ερευνητών και διδασκόντων στα ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα της ΠΑΜ-Θ με την υποστήριξη ανάπτυξης δικτύων επιστημονικής και ερευνητικής αριστείας με τη μορφή π.χ. υποτροφιών, επωνύμων εδρών, διαθεματικών, διατομεακών, διατμηματικών και διδρυματικών εργαστηρίων και
 - vi. την παροχή ευκαιριών για απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας ή έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας έντασης γνώσης σε νέους απόφοιτους.
3. **Στοχευμένη προσφορά γνώσης, ενίσχυση της απορρόφησης γνώσης και διέγερση του επιχειρηματικού δυναμισμού** με στόχους, μεταξύ άλλων:
- i. προαγωγή των επιχειρηματικών επενδύσεων σε Ε&Α, αυτοδύναμα ή σε συνεργασία με φορείς παραγωγής γνώσης
 - ii. ανάδειξη της υφέρπουσας ζήτησης για καινοτομία, π.χ. μέσω κουπονιών καινοτομίας
 - iii. ανάπτυξη κοινών δομών πειραματισμού του ερευνητικού και του παραγωγικού τομέα
 - iv. υποστήριξη της εκμετάλλευσης ερευνητικών αποτελεσμάτων με δημιουργία τεχνοβλαστών
 - v. υποστήριξη της καινοτομίας και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας
4. **Ενίσχυση της έντασης και της ποιότητας των ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών δικτυώσεων** με στόχους, μεταξύ άλλων:
- i. υποστήριξη συνεργατικών σχημάτων επιχειρήσεων με δυναμικό καινοτομίας κατά μήκος αλυσίδων αξίας
 - ii. ενεργοποίηση και εμπέδωση καναλιών μεταφοράς τεχνολογίας από τον ερευνητικό προς τον παραγωγικό τομέα, π.χ. με τοποθέτηση φοιτητών ή νέων αποφοίτων σε επιχειρήσεις ή με τοποθέτηση στελεχών επιχειρήσεων σε ερευνητικά εργαστήρια, με κοινή χρήση ερευνητικών υποδομών όπως μεταξύ άλλων του υπολογιστικού κόμβου GRID στο TEI AM-Θ
 - iii. δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του παραγωγικού ιστού για ευκαιρίες από την εφαρμογή τεχνολογικής (συμπεριλαμβανομένων και των βασικών υποστηρικτικών τεχνολογιών) και μη τεχνολογικής καινοτομίας σε παραδοσιακούς κλάδους (πρωτογενής τομέας, τουρισμός) ώστε να δημιουργηθούν προϋποθέσεις διάχυσης της καινοτομίας και ενίσχυσης της ζήτησης
 - iv. παρακίνηση της διαπεριφερειακής και διεθνούς ερευνητικής συνεργασίας συμπεριλαμβανομένης και της ενίσχυσης της συμμετοχής ακαδημαϊκών ή ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων στα προγράμματα του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πυρηνικών Ερευνών (CERN)
 - v. υποστήριξη της διασύνδεσης των επιχειρήσεων με διαπεριφερειακά και διεθνή δίκτυα παραγωγής, και
 - vi. διασύνδεση των δομών υποστήριξης επιχειρήσεων (π.χ. επιμελητήρια, αναπτυξιακές εταιρείες) και εξωστρέφειας με εμπειρότερες εθνικές δομές.

Στα παραπάνω, το ζήτημα της συνολικής αναβάθμισης της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας είναι κομβικής σημασίας και αφορά όλους τους κλάδους της λεγόμενης τριπλής έλικας (παραγωγικός τομέας, ερευνητικός/ακαδημαϊκός τομέας, περιφερειακή διοίκηση). Αν δεν αντιμετωπιστεί με συστηματικό και ολοκληρωμένο τρόπο, τίθεται σε κίνδυνο η

προσπάθεια ανάκτησης του χαμένου εδάφους σε θεσμικό επίπεδο καθώς επίσης και η εγκαθίδρυση ενός ενάρετου κύκλου βελτίωσης.

4.2 Κάθετες προτεραιότητες παρέμβασης στο παραγωγικό σύστημα

Στις αρχές Ιανουαρίου 2014 υιοθετήθηκε από το ΠΣΚΕ μία πολυκριτηριακή μεθοδολογία ιεράρχησης των τομέων παρέμβασης στο παραγωγικό σύστημα που στηρίζεται σε δύο άξονες: τις εθνικές προτεραιότητες, βάσει των διαθέσιμων κειμένων στρατηγικής, και τις δυνάμεις της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης βάσει των δεδομένων της αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης. Οι τομείς παρέμβασης κατατάχθηκαν σε τέσσερις κατηγορίες:

1. τους τομείς του Πυρήνα περιφερειακής Εξειδίκευσης που χαρακτηρίζονται από υψηλή προτεραιότητα σε εθνικό επίπεδο και σημαντική συγκέντρωση δυνάμεων σε περιφερειακό επίπεδο,
2. τους Υποσχόμενους ή Αναδυόμενους τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης που χαρακτηρίζονται από υψηλή εθνική προτεραιότητα αλλά χαμηλή συγκέντρωση δυνάμεων σε περιφερειακό επίπεδο,
3. τους τομείς Προς Μετασχηματισμό, ήτοι υψηλής συγκέντρωσης δυνάμεων σε περιφερειακό επίπεδο αλλά χαμηλής εθνικής προτεραιότητας και
4. τους τομείς Χωρίς Προοπτικές, ήτοι χαμηλής εθνικής προτεραιότητας και χαμηλής συγκέντρωσης δυνάμεων σε περιφερειακό επίπεδο.

Έχοντας υπόψη τα δεδομένα που οδήγησαν στην ιεράρχηση των τομέων παρέμβασης (σχετικό μέγεθος, κρίσιμη μάζα, δυνατότητα μόχλευσης δαπανών E&A ανά κλάδο, επίπεδο τεχνολογικής ικανότητας) διακρίνουμε δύο κύριους πυλώνες παρεμβάσεων στο παραγωγικό σύστημα της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, ήτοι

- **τον μετασχηματισμό του αγροδιατροφικού συμπλέγματος και**
- **τη μεγέθυνση και εμπέδωση των αναδυόμενων κλάδων της περιφερειακής οικονομίας.**

Και οι δύο πυλώνες παρεμβάσεων έχουν σημαντικά περιθώρια τόσο για τεχνολογική, όσο και για μη τεχνολογική καινοτομία. Η ιεράρχηση που ακολουθεί εξειδικεύει τις οριζόντιες προτεραιότητες που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα υπό την έννοια της επικέντρωσης των διαθέσιμων πόρων σε συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Οι προτεραιότητες για παρεμβάσεις στον πρώτο πυλώνα είναι οι ακόλουθες:

- **Εκσυγχρονισμός του αγροδιατροφικού συμπλέγματος και βελτίωση της περιφερειακής προστιθέμενης αξίας με χρήση τεχνολογικά οδηγούμενης καινοτομίας:**
 - i. Ανάπτυξη νέων, ανταγωνιστικών και πιστοποιημένων ως προς την ποιότητα και τα χαρακτηριστικά, αγροτικών προϊόντων.
 - ii. Ανάπτυξη νέων, ανταγωνιστικών και πιστοποιημένων ως προς την ποιότητα και τα χαρακτηριστικά, προϊόντων στα τρόφιμα – ποτά αξιοποιώντας εισροές από τον πρωτογενή τομέα.
 - iii. Αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογιών και συστημάτων παραγωγής για μείωση των εισροών στην παραγωγική διαδικασία.
 - iv. Μείωση του κόστους παραγωγής και διάθεσης προϊόντων (συμπεριλαμβανομένων του ενεργειακού και του μεταφορικού).
 - v. Αξιοποίηση με εναλλακτικές χρήσεις των παραπροϊόντων του πρωτογενή τομέα, συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης τους ως ενεργειακό πόρο.
 - vi. Αξιοποίηση τεχνολογιών για τη μείωση του όγκου και της τοξικότητας των αποβλήτων κατά μήκος της αλυσίδας αξίας του

αγροδιατροφικού συμπλέγματος και την περαιτέρω μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματός της.

- ✚ Βελτίωση της περιφερειακής προστιθέμενης αξίας με προσαρμογή και χρήση ώριμων διεργασιικών, οργανωτικών και προωθητικών καινοτομιών, συμπεριλαμβανομένων της χρήσης ΤΠΕ, της ενίσχυσης των πηγών μοναδικότητας (π.χ. προϊόντα ΠΟΠ) και αναβάθμιση των ανθρώπινων πόρων. Τέτοιες παρεμβάσεις περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, βάσει των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης:
 - i. Χωροταξικό σχεδιασμό, κτηματολόγιο-χαρτογράφηση, καθορισμό ζωνών χρήσης γης, αναδασμούς.
 - ii. Ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση φυσικών πόρων (υδάτων, αγροτικής γης, δασικού πλούτου, βοσκοτόπων, κ.λπ).
 - iii. Αναδιάρθρωση και ισόρροπη ανάπτυξη των παραγωγικών κλάδων (αντικατάσταση μέρους των εκτάσεων ΦΜΚ, προώθηση πολυκαλλιέργειας, ενίσχυση και ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, εκσυγχρονισμός υφιστάμενων παραδοσιακών καλλιέργειών, ενίσχυση αλιείας και υδατοκαλλιέργειών, αξιοποίηση των δασών ως πρόσθετου πλουτοπαραγωγικού πόρου, στοχευμένη προώθηση ενεργειακών, αρωματικών και φαρμακευτικών προϊόντων).
 - iv. Ενίσχυση δράσεων ολοκλήρωσης αλυσίδων αξίας με οργανωτικές καινοτομίες. Το βάρος της ανάπτυξης προϊόντικής καινοτομίας στο αγροδιατροφικό σύμπλεγμα θα πέσει στις επιχειρήσεις του κλάδου τροφίμων-ποτών, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να υποστηριχθούν ως προς την ανάπτυξη της καινοτομικής τους ικανότητας με ανθρώπινους και υλικούς πόρους. Οι ίδιες επιχειρήσεις μπορεί να οδηγήσουν επίσης πρωτοβουλίες για νέες καλλιέργειες αξιοποιώντας οργανωτικές καινοτομίες όπως η συμβολαιακή γεωργία. Οι υπόλοιπες δραστηριότητες που αναφέρονται παραπάνω αφορούν κυρίως παραγωγούς ή εκμεταλλεύσεις και απαιτούν εντατικές δράσεις ενημέρωσης και επίδειξης.

Οι προτεραιότητες για παρεμβάσεις στον δεύτερο πυλώνα είναι οι ακόλουθες:

- ✚ Ενίσχυση της τεχνολογικά οδηγούμενης προϊόντικής ή διεργασιικών καινοτομίας, κατά προτίμηση με εφαρμογή βασικών υποστηρικτικών τεχνολογιών (Key Enabling Technologies) στους κλάδους:
 - i. των πλαστικών-ελαστικών,
 - ii. των φαρμάκων,
 - iii. του ηλεκτρονικού/ηλεκτρολογικού εξοπλισμού
 - iv. των καινοτόμων δομικών υλικών,
 - v. της ενέργειας, του περιβάλλοντος και των υβριδικών τεχνολογιών.
- ✚ Παροχή κινήτρων για εγκατάσταση παραγωγικών μονάδων των τριών παραπάνω κλάδων στην Ανατολική Μακεδονία-Θράκη και ενθάρρυνση νέας καινοτομικής δραστηριότητας.
- ✚ Διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος μέσω οργανωτικών και προωθητικών καινοτομιών όπως:
 - i. η δημιουργία ενιαίου συστήματος οργάνωσης, λειτουργίας και διαχείρισης της ένταξης των προϊόντων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, του αγροδιατροφικού και βιοτεχνικού τομέα στο δίκτυο τουρισμός/πολιτισμός της ΠΑΜ-Θ.
 - ii. η δικτύωση του τουριστικού κλάδου με κλάδους που επηρεάζουν άμεσα το τουριστικό προϊόν (εστίαση, μεταφορές, εμπόριο, μεταποίηση).
 - iii. η ενίσχυση των τουριστικών δικτύων και των ολοκληρωμένων τουριστικών προγραμμάτων/προορισμών.

- ✚ Ανάπτυξη προωθητικών καινοτομιών για την ενίσχυση του branding των μαρμάρων και τη διεύρυνση των αγορών.
- ✚ Προσέλκυση ή υποστήριξη επενδύσεων σε επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών που υπηρετούν εμπεδωμένους ή αναδυόμενους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας όπως:
 - i. Πιστοποίηση ισχυρισμών υγείας σε τρόφιμα, σχεδιασμός βιολειτουργικών τροφίμων
 - ii. Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών με εφαρμογές στον πρωτογενή τομέα ή τη βιομηχανική πληροφορική
 - iii. Βιομηχανικός σχεδιασμός
 - iv. Πιστοποίηση βιομηχανικών προϊόντων
 - v. Μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων
 - vi. Ειδικές μορφές τουρισμού (πολιτιστικός τουρισμός, οικοτουρισμός, ιατρικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, χειμερινός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, κ.ά.)
 - vii. Εξειδικευμένες υπηρεσίες υγείας (διάγνωσης, πρόληψης, αποκατάστασης, θεραπείας).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

1. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΥΦΟΥΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ (RIS3) ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

1.1 Όραμα

Η ανάπτυξη ενός σαφούς και κοινού Οράματος που αφορά την περιφερειακή ανάπτυξη βασισμένη στην καινοτομία είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να συντονιστούν οι εμπλεκόμενοι φορείς της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Για την ανάπτυξη του Οράματος αξιοποιήθηκαν στοιχεία και απόψεις από τις προηγούμενες φάσεις του έργου (Ανάλυση Περιβάλλοντος και Αξιολόγηση Δυναμικού Καινοτομίας) καθώς και τη διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς της Περιφέρειας.

Οι βασικές αρχές πάνω στις οποίες στηρίχτηκε το Όραμα είναι:

- ✚ Η ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου σεναρίου για την ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας, της κοινωνίας και του συνολικού περιβάλλοντος για το μέλλον το οποίο θα βασίζεται σε δεδομένα και αναλυτικά στοιχεία. Το σενάριο αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη ενός Οράματος για το πού θέλει να βρίσκεται η Περιφέρεια στο μέλλον και για τον τρόπο επίτευξης του.
- ✚ Η υιοθέτηση ενός σαφούς και κοινού Οράματος από τους εμπλεκόμενους φορείς, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία του- η συμμετοχική διαδικασία ενημέρωσης, επικοινωνίας και ταύτισης με το Όραμα είναι απαραίτητη καθώς η διαδικασία RIS3 είναι μακράς πνοής.

Με βάση τα παραπάνω, το όραμα για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας διαμορφώνεται ως εξής:

Στρατηγικό Όραμα Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για το 2025

Το Όραμα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας είναι έως το έτος 2025 να καταστεί Κόμβος Καινοτομίας για την ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης μέσω της διατήρησης και ενδυνάμωσης του σημαντικού Ανθρώπινου Κεφαλαίου της με ικανά προσόντα σε θέματα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, την εμπάθυση της συνεργασίας του χώρου της Γνώσης με την Επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη καινοτομικού περιβάλλοντος με στόχο τη έξοδο από την κρίση και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στη βάση της καινοτομίας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας.

Μέσα στην επόμενη δεκαετία η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας επιθυμεί να συγκαταλέγεται μεταξύ των κορυφαίων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με το επίπεδο των Ανθρώπινων Πόρων που διαθέτουν τα προσόντα να υποστηρίξουν την καινοτομική δραστηριότητα. Η Περιφέρεια θα επιχειρήσει στη βάση της συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων να ξεπεράσει τα διαρθρωτικά προβλήματα που δημιούργησε το παρελθοντικό οικονομικό μοντέλο, να μετασχηματίσει τη μεταποίηση χαμηλής γνώσης και τις απαρχαιωμένες δομές διακυβέρνησης, ώστε να αξιοποιηθεί η γνώση και οι υποδομές της περιοχής και να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ώστε η Περιφέρεια να γίνει ένα σημαντικό Κόμβος Καινοτομίας για την ευρύτερη περιοχή.

Παράλληλα, θα υποκινήσει το σύνολο του ιδιωτικού τομέα να συνεισφέρει και να ωφεληθεί από το υψηλό αυτό απόθεμα γνώσης ώστε να επιτευχθεί ο σταδιακός μετασχηματισμός του περιφερειακού οικονομικού μοντέλου στη βάση πλέον της καινοτομίας και της γνώσης. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η Περιφέρεια θα λάβει μέτρα προς την κατεύθυνση του σταδιακού μετασχηματισμού που θα επικεντρώνεται σε αλυσίδες αξίας, σε ισχυρά δίκτυα, στην ανοικτή καινοτομία, και στην προσπάθεια προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων σε τομείς με στρατηγικά πλεονεκτήματα. Το μακροπρόθεσμο Όραμα για την Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας θα συμβάλει στη σταδιακή ανάκαμψη όλης της χώρας τόσο σε οικονομικό επίπεδο με την αλλαγή μοντέλου παραγωγής αλλά και σε επίπεδο αρχών (αλλαγή αξιών, προβολή της συνεργατικότητας). Η διατήρηση των δυνατών σημείων της περιοχής όπως του Ανθρώπινου Δυναμικού υψηλής γνώσης σε μια περίοδο κρίσης και σημαντικών διαρροών ανθρώπινου κεφαλαίου (brain drain) και η αξιοποίηση του από την καινοτομική επιχειρηματικότητα αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα της Περιφέρειας.

Μέσα από την επίτευξη του Οράματος η Περιφέρεια επιθυμεί παράλληλα με την έξοδο από την κρίση να πετύχει την αποκατάσταση της κοινωνικής συνοχής και την ανάπτυξη αειφορίας, παρέχοντας στον πολίτη καλύτερη ποιότητα ζωής. Οι πολίτες της περιφέρειας απαιτούν ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης που θα βασίζεται στην αειφορία και την κοινωνική συνοχή και θα διαπνέεται από τις αξίες της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, των ίσων ευκαιριών και της πρόσβασης σε γνώση δράση. Το νέο παγκόσμιο περιβάλλον απαιτεί από τις κοινωνίες να αναπτύσσουν εργαλεία και δράσεις πρόληψης, γρήγορης αντίδρασης και προσαρμογής. Το περιβάλλον αυτό χαρακτηρίζεται από σημαντική πολυπλοκότητα, μεγάλες ταχύτητες, διασυνδεσιμότητα, μεγάλη ποικιλομορφία και διαφορετικότητα, συστήματα μεγάλης κλίμακας, πολυποικιλότητα, κ.λπ. και η Περιφέρεια θα πρέπει να αναπτύξει τα μέσα που θα της επιτρέψουν να ανταποκριθεί επιτυχώς σε αυτές τις προκλήσεις. Ο στόχος είναι η Περιφέρεια

να αποτελέσει χώρο καινοτομίας, δημιουργικότητας, εξωστρέφειας, διαφορετικότητας, γνωσιακό, πολιτιστικό και οικονομικό σταυροδρόμι.

1.2 Περιγραφή Γενικής Στρατηγικής

Για την υλοποίηση του Οράματος Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για το έτος 2025 η Γενική Στρατηγική που θα ακολουθηθεί λαμβάνει υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά της όπως αυτά έχουν περιγραφεί στις γενικότερες οραματικές της Περιφέρειας.

Πιο συγκεκριμένα, από την ανάλυση SWOT προκύπτει ότι η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας χαρακτηρίζεται με βάση την τυπολογία του Οδηγού RIS3 ως Περιφέρεια με μεγάλη ένταση του πρωτογενούς τομέα και μεταποίησης χαμηλής έντασης τεχνολογίας, η οποία ωστόσο διατηρεί αξιόλογα χαρακτηριστικά εθνικού πόλου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης.

Για τα χαρακτηριστικά της ΠΚΜ προτείνεται ένα μίγμα Γενικών Στρατηγικών Κατευθύνσεων:

- α) Υποστήριξης του κοινωνικοοικονομικού μετασχηματισμού και
- β) Ανάκτησης του χαμένου εδάφους.

Με βάση τον Οδηγό RIS3 η υλοποίηση των στρατηγικών προτείνεται να γίνει με ένα μίγμα πολιτικών και δράσεων που θα αναλυθούν παρακάτω.

Με βάση τις οραματικές επιδιώξεις της Περιφέρειας η Γενική Στρατηγική RIS3 αποσκοπεί:

- ✎ Στην αξιοποίηση υπάρχουσας γνώσης με στόχο την άμεση δημιουργίας αξίας, οικονομικού αποτελέσματος και νέων θέσεων εργασίας.
- ✎ Στην παραγωγή νέας γνώσης σε επιλεγμένους τομείς της οικονομίας και σε τομείς οριζόντιας υποστήριξης της Περιφέρειας.
- ✎ Στη δικτύωση φορέων, τη διάχυση και την αποτελεσματική αξιοποίηση της παραγόμενης γνώσης από την οικονομία της Περιφέρειας και από τη διεθνή οικονομία και τη δημιουργία κατάλληλου οικοσυστήματος καινοτομίας.
- ✎ Στην υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας, εξωστρέφειας, διεθνοποίησης των επιχειρηματικών προπαθειών και της σύνδεσης των καινοτομικών προπαθειών της Περιφέρειας με τα παγκόσμια δίκτυα αγορών.
- ✎ Στη διατήρηση και ενδυνάμωση του Ανθρώπινου Κεφαλαίου της Περιφέρειας που διαθέτει και μπορεί να αναπτύξει καινοτομικά χαρακτηριστικά.

1.3 Στρατηγική Προσέγγιση

1.3.1 Σύνδεση Ανάλυσης SWOT με στρατηγικές επιλογές

Η Στρατηγική Προσέγγιση περιλαμβάνει τη συσχέτιση του εσωτερικού με το εξωτερικό περιβάλλον και του Οράματος της περιοχής. Αναλυτικά η μεθοδολογία περιλαμβάνει:

- ✎ Τη σύνδεση των Δυνάμεων της Περιφέρειας με τις Ευκαιρίες και το Όραμα της μέσω Στρατηγικών Αξιοποίησης,
- ✎ Την αντιμετώπιση των Αδυναμιών της Περιφέρειας μέσω Στρατηγικών Βελτίωσης και
- ✎ Την αντιμετώπιση των Απειλών της Περιφέρειας μέσω Στρατηγικών Αντιμετώπισης.

Πίνακας 1 Συσχετισμός Δυνάμεων, Ευκαιριών και Οράματος και Στρατηγικές Αξιοποίησης

Δυνάμεις	Ευκαιρίες	
Ικανοποιητικός αριθμός άριστων ερευνητικών ομάδων -ευρύτητα επιστημονικών πεδίων	Η δυνατότητα σταθερής χρηματοδότησης άριστων ερευνητικών ομάδων από το Πρόγραμμα Ορίζοντα 2020	
Καλές επιδόσεις σε ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά έργα ΕΤΑΚ	Αξιοποίηση του νέου νομοθετικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων	
Περιβάλλον + υποδομές (αεροδρόμιο, ποιότητα κλίματος, καλοκαίρι - Χαλκιδική, Πιερία, κ.λπ.)	Δυνατότητα λειτουργίας της Θεσσαλονίκης ως υπέρ-περιφερειακού κόμβου ΕΤΑΚ (ΔΜ, ΑΜ-Θ, Θεσσαλία).	
Η Θεσσαλονίκη είναι σε θέση να αποτελέσει ιδανικό περιβάλλον «ανοικτής καινοτομίας».	Μικρές και μη εξειδικευμένες αγορές πληροφορικής στις όμορες περιφέρειες - χώρες.	
Αρκετές -νέες- επιχειρήσεις του κλάδου ΤΠΕ και ιδιαίτερα σε νέα πεδία εφαρμογών.	Θετικές τάσεις τουριστικού ρεύματος προς την Ελλάδα	
Ικανοποιητικές Υποδομές ΕΤΑΚ και υποδομές παροχής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με δυνατότητες	Διαρκής ανάπτυξη ζήτησης τουριστικών προϊόντων ειδικών μορφών τουρισμού	
-Στρατηγικής σημασίας γεωγραφική θέση της ΠΚΜ στην Ν.Α. Ευρώπη	Κίνητρα της νέας ΚΑΠ για ενισχύσεις αγροτικής ανάπτυξης, βελτίωσης υποδομών κ.λπ.	
Μέγεθος και παράδοση Α' τομέα (προϊόντα υψηλής αξίας (π.χ. ΠΟΠ)	Το concept «Σιδηροδρομικά Δαρδανέλια»: Θεσσαλονίκη = κόμβος συνδυασμένων μεταφορών	
Ικανή Μεταποιητική βάση, κλαδικές συγκεντρώσεις		
Εξαγωγική στροφή των τοπικών επιχειρήσεων με ενθαρρυντικά αποτελέσματα		
Τουριστικό και Πολιτιστικό απόθεμα και δυναμικό / ποικιλία στις προσφερόμενες μορφές τουρισμού		
Αξιόλογες υποδομές και δίκτυα μεταφορών, ενέργειας κλπ.		

Στοιχεία Οράματος	Στρατηγικές Αξιοποίησης
Διατήρηση ανθρώπινου δυναμικού	Στοχευμένες συνεργασίες μεταξύ των φορέων της τριπλής έλικας για δημιουργία στρατηγικής μάζας συνεργασιών και δράσεων καινοτομίας και μεταφοράς ερευνητικών παραδοτέων στην αγορά, μέσω χρηματοδοτικά ολοκληρωμένων προτάσεων.
Μείωση brain drain, προσέλκυση νέων επιστημόνων	Ενδυνάμωση ανθρώπινου κεφαλαίου στην κατεύθυνση της καινοτομίας (γνώση βασισμένη στις ανάγκες της αγοράς
Ομαλή ροή χρηματοδοτήσεων	Προτεραιοποίηση στους στρατηγικούς κλάδους – Εισροή KET's
Κόμβος Καινοτομίας της ΝΑ Ευρώπης: κέντρο εκθέσεων, εναλλακτικές χρηματοδοτήσεις, νέα προϊόντα, τεχνολογίες, συνέδρια, new products, new technologies	Κοινή Μακροπρόθεσμη – Στρατηγική Προσέγγιση
Συμβουλευτικές Υπηρεσίες υποστήριξης	Δημιουργία γεφυρών – δικτύων με εξωτερικό: Προσέλκυση ιδεών, κεφαλαίων, τεχνογνωσίας
Υψηλής προστιθέμενης αξίας προϊόντα και υπηρεσίες σε τομείς εξειδίκευσης	Πιστοποίηση Αλυσίδας καινοτομίας: σύστημα υποστήριξης καινοτομίας
Οργανικά, Ποιοτικά και ασφαλή τρόφιμα από την ελληνική παράδοση – διασύνδεση με Τουρισμό και εξαγωγές	Προτεραιοποίηση στους στρατηγικούς κλάδους – Αξιοποίηση KET's
Τουρισμός (ποιοτική αύξηση της δαπάνης, περισσότεροι υψηλού εισοδηματικού επιπέδου τουρίστες	
Εξειδικευμένη- state of the art- μεταποίηση και μεταφορές	

Πίνακας 2 Αδυναμίες και Στρατηγικές βελτίωσης

Αδυναμίες	Στρατηγικές Βελτίωσης
Χαμηλές επιδόσεις εμπορευματοποίησης ΕΤΑΚ (λίγες συνεργασίες ερευνητικών φορέων με επιχειρήσεις)	Έμφαση των πολιτικών και δράσεων στη συνεργασία π.χ. δημιουργία clusters
Χαμηλή δαπάνη σε ΕΤΑΚ, ιδιαίτερα από τις επιχειρήσεις (μικρές επιχειρήσεις, αδυναμία χρηματοδότησης ΕΤΑΚ)	Έμφαση σε δράσεις συνεργασίας, δημιουργίας Περιφερειακού Ταμείου Επιχειρηματικού Κινδύνου (VC) και δικτύων Business Angels
Έλλειψη σαφούς ιδρυματικής καινοτομικής στρατηγικής (διεπιστημονική έρευνα, μεταφορά τεχνολογίας)	Συντονισμός
Περιορισμένος αριθμός ερευνητικών συνεργασιών με ιδρύματα παγκόσμιου κύρους	Ενίσχυση εξωστρέφειας ερευνητικών συνεργασιών
Ανυπαρξία μηχανισμών χρηματοδότησης επενδύσεων υψηλού ρίσκου σε όλα τα στάδια της αλυσίδας	Διασύνδεση χρηματοδοτικών εργαλείων στο εφικτά δυνατό, δημιουργία συντονιστικού οργάνου, συλλογή πληροφοριών
Κενά στην υποστήριξη καινοτομίας: Οι δομές υποστήριξης υπολειτουργούν (κύκλος ζωής επιδοτήσεων), λείπουν κομμάτια υποστήριξης στην αλυσίδα καινοτομία, αδύναμες διασυνδέσεις (links) – εξωστρέφεια	Δημιουργία γεφυρών – δικτύων με το εξωτερικό, έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία της αλυσίδας στην περιοχή διασύνδεση με δομές συνεργατών
Αρκετό προσωπικό χωρίς όμως εξειδίκευση και τεχνογνωσία – εμπειρία	Επιλογή τυπολογίας δράσεων με έμφαση στην εξειδίκευση προσωπικού σε εφαρμοσμένες γνώσης καινοτομίας
Συγκριτικά χαμηλότερη ένταση επενδύσεων σε ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της ΠΚΜ	Υποστήριξη Δημιουργίας cluster σε τομείς εξειδίκευσης με στόχο τη μεταφορά τεχνογνωσίας και τεχνολογικών λύσεων από τις επιχειρήσεις της περιοχής
Στασιμότητα και αδράνεια παραγωγικότητας και εξειδίκευσης στη μεταποίηση. Οικονομία εντάσεως εργασίας και μέσης/ χαμηλής τεχνολογικής έντασης, Χαμηλή ανταγωνιστικότητα	Υποστήριξη Δημιουργίας cluster σε τομείς εξειδίκευσης με στόχο τη μεταφορά τεχνογνωσίας και τεχνολογικών λύσεων από τις επιχειρήσεις της περιοχής
Χαμηλή προστιθέμενη αξία και brandname στο τουριστικό και αγροδιατροφικό προϊόν	Αξιοποίηση συνεργιών του χώρου της δημιουργικότητας, του πολιτισμού, του τουρισμού και της παραγωγής
Υστέρηση ευρυζωνικών υποδομών (Στόχοι 2020) και ανυπαρξία μεγάλων επιχειρήσεων τηλεπικοινωνιών	Επενδύσεις ευρυζωνικών υποδομών
Ανισομερής ανάπτυξη των Περιφερειακών Ενοτήτων – υπερσυγκέντρωση στην ΠΕ Θεσσαλονίκης	Αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων όλων των Περιφερειακών Ενοτήτων, στοχευμένες δράσεις

Πίνακας 3 Απειλές και Στρατηγικές Αντιμετώπισης

Απειλές	Στρατηγικές Αντιμετώπισης
Η έμφαση χρηματοδότησης ΕΤΑΚ στην αριστεία θέτει σε κίνδυνο μικρότερα ιδρύματα (εκπαίδευση)	Δημιουργία κουλτούρας συνεργασιών με τον ιδιωτικό τομέα, προσπάθεια μόχλευσης ιδιωτικών πόρων
Το οικονομικό περιβάλλον θέτει σε κίνδυνο την κρατική χρηματοδότηση της ΕΤΑΚ καθώς απαιτεί διασφάλιση της δημόσιας χρηματοδότησης και αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων αντίστοιχα	Δημιουργία πλατφόρμας με τη συμμετοχή χρηματοδοτικών φορέων προς κατάρτιση εναλλακτικών προτάσεων
Φυγή αξιόλογου ανθρώπινου δυναμικού ως αντίδραση στη σταθερά υψηλή ανεργία νέων στην Περιφέρεια	Θέσπιση ικανών κινήτρων, επιβράβευση προσπαθειών
Οικονομικό περιβάλλον, χρηματοπιστωτικός τομέας, ζήτηση και ιδιωτική κατανάλωση πανευρωπαϊκά	Δημιουργία πλατφόρμας με τη συμμετοχή χρηματοδοτικών φορέων προς κατάρτιση εναλλακτικών προτάσεων
Περαιτέρω μείωση επιδοτήσεων στον πρωτογενή τομέα στη νέα ΚΑΠ.	Έμφαση σε διεθνώς ανταγωνιστικά προϊόντα, ενσωμάτωση καινοτομίας
Ανταγωνισμός από γειτονικές χώρες (Βουλγαρία, ΠΓΔΜ) για ανάπτυξη outsourced εφαρμογών ΤΠΕ	Ανάδειξη ειδικών χαρακτηριστικών αριστείας και ποιότητας

1.3.2 Ανάλυση Στρατηγικών και Ειδικές Στρατηγικές

Με βάση την παραπάνω μεθοδολογική προσέγγιση, έγινε ανάλυση των στρατηγικών προσεγγίσεων και η ομάδα εργασίας κατέληξε στις πέντε παρακάτω Ειδικές Στρατηγικές (ΕΣ):

- ΕΣ1** Κοινή Μακροπρόθεσμη Στρατηγική Προσέγγιση RIS3 και στοχευμένες συνεργασίες μεταξύ των μελών της τριπλής έλικας
- ΕΣ2** Ενδυνάμωση ανθρώπινου κεφαλαίου στην κατεύθυνση της καινοτομίας- γνώση βασισμένη στις ανάγκες της αγοράς
- ΕΣ3** Έμφαση στους στρατηγικούς κλάδους εξειδίκευσης, αξιοποίηση των Βασικών Τεχνολογιών Γενικής Εφαρμογής (Key Enabling Technologies/ KETs) και ανάπτυξη στρατηγικής εξωστρέφειας
- ΕΣ4** Δημιουργία και Πιστοποίηση ολοκληρωμένου συστήματος υποστήριξης στην Αλυσίδα καινοτομίας
- ΕΣ5** Δημιουργία Στρατηγικής πλατφόρμας με τη συμμετοχή χρηματοδοτικών φορέων και με στόχο την ομαλή χρηματοδότηση καινοτομικών δράσεων και δημιουργία κουλτούρας συνεργασιών με τον ιδιωτικό τομέα, προσπάθεια μόχλευσης ιδιωτικών πόρων

Οι Στόχοι και ενδεικτική τυπολογία Δράσεων για κάθε Ειδική Στρατηγική έχουν ως εξής:

Ειδική Στρατηγική 1

Κοινή Μακροπρόθεσμη Στρατηγική Προσέγγιση RIS3 και στοχευμένες συνεργασίες μεταξύ των μελών της τριπλής έλικας

Στόχοι	→ Δημιουργία στρατηγικής μάζας συνεργασιών και δράσεων καινοτομίας→ Μεταφορά ερευνητικών αποτελεσμάτων στην αγορά μέσω χρηματοδοτικά ολοκληρωμένων προτάσεων→ Άνοιγμα των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων στην αγορά

Ενδεικτική
Τυπολογία
Δράσεων	→ Περιφερειακά «fora» εντοπισμού αναπτυξιακών προοπτικών σε αγορές «niche» με υψηλή προστιθέμενη αξία→ Υποστήριξη της διασύνδεσης με διεθνή δίκτυα παραγωγής→ Δημιουργία κέντρων γνώσης σε παραδοσιακούς τομείς (αγροτική παραγωγή και τουρισμός) ως παραρτήματα εθνικών φορέων→ Cluster με καινοτομική προοπτική→ Προγράμματα υποστήριξης της καινοτομίας (διαμεσολάβηση τεχνολογίας και ενίσχυση επιχειρηματικότητας)→ Κίνητρα, υποστήριξη και χρηματοδότηση έρευνας→ Βραβεία καινοτομίας→ Δίκτυα και πόλοι έρευνας→ Κουπόνια καινοτομίας→ Πιστοποιήσεις και διαπιστεύσεις→ Υποστήριξη της δημιουργικότητας και του σχεδιασμού→ Πόλοι Ανταγωνιστικότητας→ Δημιουργία νέων ερευνητικών και τεχνολογικών cluster→ Αγορές ανοικτής γνώσης (open source- open science markets for knowledge)

Ειδική Στρατηγική 2

Ενδυνάμωση ανθρώπινου κεφαλαίου στην κατεύθυνση της καινοτομίας - γνώση βασισμένη στις ανάγκες της αγοράς

Στόχοι	→ Διατήρηση δυναμικού, μείωση brain drain, προσέλκυση νέου δυναμικού→ Ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου με εμπειρία και τεχνογνωσία στη διεπαφή των επιχειρήσεων με την έρευνα

Ενδεικτική
Τυπολογία
Δράσεων	→ Δημιουργία ή/και προβολή υπαρχουσών καλών πρακτικών, ώστε να αποτελέσουν φάρους προσέλκυσης→ Προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών και προσέλκυσης ταλαντούχων φοιτητών με έμφαση στην εξειδίκευση προσωπικού σε εφαρμοσμένες γνώσης καινοτομίας→ Προγράμματα κινητικότητας ερευνητών σε επιχειρήσεις και προσέλκυσης ταλαντούχων σπουδαστών→ Βραβεία καινοτομίας→ Διδακτορικές εργασίες στη βιομηχανία

Ειδική Στρατηγική 3

Έμφαση στους στρατηγικούς κλάδους εξειδίκευσης, αξιοποίηση των Βασικών Τεχνολογιών Γενικής Εφαρμογής (Key Enabling Technologies/KETs) και ανάπτυξη στρατηγικής εξωστρέφειας

Στόχοι	→ Δικτύωση των ερευνητικών εργαστηρίων που ασχολούνται με τις KET's→ Υποστήριξη δημιουργίας ζήτησης σε τομείς εξειδίκευσης με στόχο τη μεταφορά τεχνογνωσίας και τεχνολογικών λύσεων από τις επιχειρήσεις της περιοχής

Ενδεικτική
Τυπολογία
Δράσεων	→ Δράσεις δια βίου εκπαίδευσης σε επιχειρήσεις - Εκπαίδευση εργαζομένων με χαμηλά επίπεδα δεξιότητας και ανέργων→ Κίνητρα στις επιχειρήσεις για την πρόσληψη εκπαιδευμένου προσωπικού→ Υποστήριξη της ζήτησης για καινοτομία μέσω δράσεων όπως τα κουπόνια καινοτομίας→ Cluster με καινοτομική προοπτική→ Υποστήριξη ερευνητικών έργων σε παραδοσιακούς τομείς της οικονομίας→ Κίνητρα, υποστήριξη και χρηματοδότησης έρευνας→ Βραβεία καινοτομίας→ Κουπόνια καινοτομίας→ Πιστοποιήσεις και διαπιστεύσεις→ Διδακτορικές εργασίες στη βιομηχανία→ Τοποθέτηση φοιτητών και ερευνητών στις επιχειρήσεις

Ειδική Στρατηγική 4

Δημιουργία και Πιστοποίηση ολοκληρωμένου συστήματος υποστήριξης στην Αλυσίδα καινοτομίας

Στόχοι	<ul style="list-style-type: none">→ Κάλυψη των κενών στο υπάρχον σύστημα με τη Δημιουργία γεφυρών – δικτύων με συνεργασίες (εσωτερικό και εξωτερικό) ώστε να αυξηθεί η προσέλκυση ιδεών, κεφαλαίων και τεχνογνωσίας→ Σταδιακή Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου Περιφερειακού συστήματος υποστήριξης καινοτομίας: Πιστοποίηση και branding Συστήματος Υπηρεσιών Υποστήριξης Καινοτομίας
Ενδεικτική Τυπολογία Δράσεων	<ul style="list-style-type: none">→ Περιφερειακά φόρα εντοπισμού αναπτυξιακών προοπτικών σε αγορές «niche» με υψηλή προστιθέμενη αξία→ Δημιουργία κέντρων γνώσης σε παραδοσιακούς τομείς (αγροτική παραγωγή και τουρισμός) ως παραρτήματα εθνικών φορέων→ Διασύνδεση των μηχανισμών υποστήριξης της επιχειρηματικότητας με ευρύτερα δίκτυα→ Προγράμματα ενίσχυσης της καινοτομίας μέσω της διαμεσολάβησης, υποστήριξη της επιχειρηματικότητας (παραρτήματα εθνικών φορέων), διασύνδεση με εμπορικούς και εξαγωγικούς φορείς→ Γραφεία μεταφοράς τεχνολογίας και σχετικά προγράμματα→ Διαμεσολαβητές τεχνολογίας→ Θερμοκοιτίδες καινοτομικών επιχειρήσεων→ Υποστήριξη start up επιχειρήσεων→ Υπηρεσίες καινοτομίας (επιχειρηματικής υποστήριξης και καθοδήγησης)→ Συγκριτική αξιολόγηση της Καινοτομίας (benchmarking)→ Υποστήριξη της δημιουργικότητας και του σχεδιασμού

Ειδική Στρατηγική 5

Δημιουργία Στρατηγικής πλατφόρμας με τη συμμετοχή χρηματοδοτικών φορέων και με στόχο την ομαλή χρηματοδότηση καινοτομικών δράσεων και δημιουργία κουλτούρας συνεργασιών με τον ιδιωτικό τομέα, προσπάθεια μόχλευσης ιδιωτικών πόρων

Στόχοι	<ul style="list-style-type: none">→ Ομαλή χρηματοδότηση στρατηγικής μάζας καινοτόμων έργων→ Διασύνδεση χρηματοδοτικών εργαλείων και μέσων μέσω της δημιουργίας συντονιστικού οργάνου σε επίπεδο περιφέρειας
Ενδεικτική Τυπολογία Δράσεων	<ul style="list-style-type: none">→ Cluster με καινοτομική προοπτική→ Συνεργασία ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (ΣΔΙΤ) για την Καινοτομία→ Θερμοκοιτίδες, accelerators, προ-θερμοκοιτίδες→ Δίκτυα Business Angel (Επιχειρηματικών Αγγέλων)→ Κεφάλαια Επιχειρηματικού Κινδύνου (Venture Capital),→ Κεφάλαια σποράς (seed, start), κ.τλ.→ Δάνεια με εγγυήσεις

2. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ- ΤΟΜΕΙΣ ΥΨΗΛΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

1.1 Εισαγωγή

Για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων καινοτομίας και έρευνας για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στο πλαίσιο της RIS3 ελήφθησαν υπ' όψη μεταξύ άλλων τα ακόλουθα δεδομένα και εισροές:

- Το Αναπτυξιακό Όραμα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας όπως αυτό διατυπώθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο και εξειδικεύτηκε στα πλαίσια της στρατηγικής RIS3,
- Η Ανάλυση Περιβάλλοντος, ανάλυση SWOT και οι Γενικές Στρατηγικές του Παραδοτέου Π1- «Ανάλυση Περιβάλλοντος και Δυναμικό Καινοτομίας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας»,
- Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης των συμμετοχών της Περιφέρειας επί των Κειμένων Βάσης,
- Οι προτάσεις τομεακής πολιτικής της ΓΓΕΤ για την Έρευνα και Καινοτομία στο πλαίσιο προετοιμασίας του ΣΕΣ (Μάιος 2013),
- Προτάσεις για τις εθνικές στρατηγικές προτεραιότητες όπως αυτές έχουν διατυπωθεί σε διάφορες βασικές μελέτες (IOBE, Μάρτιος 2013, «Στρατηγικό Πλαίσιο Αναπτυξιακής Πολιτικής για τον 3ο Θεματικό Στόχο της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», Mc Kinsey & Company, Σεπτέμβριος 2013, «Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά: Προσδιορίζοντας το νέο Εθνικό Μοντέλο Ανάπτυξης»).

Αξιοποίηση των δεδομένων- εισροών

Από την Ανάλυση Περιβάλλοντος για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχουν αναδειχθεί ορισμένοι κλάδοι και προτεραιότητες που παρουσιάζουν δυναμική, αφορούν σημαντικό μέρος της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας και της απασχόλησης της Περιφέρειας και επιπλέον μπορούν να αξιοποιήσουν το υπάρχον δυναμικό καινοτομίας και έρευνας της Περιφέρειας.

Μια αρχική αποτύπωση αυτών των κλάδων δείχνει ότι αυτοί συνάδουν σε σημαντικό βαθμό με τους εθνικούς τομείς προτεραιότητας που έχουν αναδειχθεί σε βασικές μελέτες για την ελληνική οικονομία, στις προτάσεις πολιτικής της ΓΓΕΤ και στις εθνικές προτεραιότητες όπως αυτές διατυπώνονται στην 3η εγκύκλιο προγραμματισμού:

Πίνακας 4 Αποτύπωση κλάδων στρατηγικής προτεραιότητας

Περιφέρεια ΚΜ	Εθνικές προτεραιότητες		
<p>Παραδοτέο 1 Ομάδας Έργου, Δεκέμβριος 2013, «Ανάλυση Περιβάλλοντος και Δυναμικό Καινοτομίας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας»</p> <ul style="list-style-type: none"> → Γεωργία και κτηνοτροφία → Βιομηχανία (Μεταποίηση τροφίμων, κλωστοϋφαντουργία και ένδυση, χημικά, δομικά υλικά, πλαστικά και μέταλλα), → Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) → Τουρισμός → Υπηρεσίες εκπαίδευσης → Περιβάλλον και Ενέργεια → Μεταφορές 	<p>Mc Kinsey & Company, Σεπτέμβριος 2013, «Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά: Προσδιορίζοντας το νέο Εθνικό Μοντέλο Ανάπτυξης»</p> <ul style="list-style-type: none"> → Ενέργεια → Τουρισμός → Βιομηχανία – Μεταποίηση τροφίμων → Αγροτική παραγωγή – Γεωργικές καλλιέργειες → Λιανικό και χονδρικό εμπόριο 	<p>ΓΓΕΤ, Μάιος 2013, «Πρόταση τομεακής πολιτικής για την Έρευνα και Καινοτομία στο πλαίσιο προετοιμασίας του ΣΕΣ»</p> <ul style="list-style-type: none"> → Τρόφιμα και Βιοαγροδιατροφή → Ενέργεια και υλικά → Περιβάλλον και Διαχείριση αποβλήτων → Υποδομές και Υπηρεσίες Υγείας → Πληροφορική και Επικοινωνίες → Πολιτισμός, τουρισμός, ναυτιλία, εκπαίδευση, κ.ά. 	<p>ΥΠΑΝ, Ιανουάριος 2014, 3η Εγκύκλιος για την κατάρτιση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020</p> <ul style="list-style-type: none"> → Ενέργεια → Αγροδιατροφικός τομέας και γαλάζια ανάπτυξη → ΤΠΕ → Περιβάλλον → Φαρμακευτικά προϊόντα → Υγεία → Μεταφορές και logistics → Πολιτισμός και τουρισμός

Από τους παραπάνω κλάδους στρατηγικής εξειδίκευσης της ΠΚΜ κάποιοι αποτελούν τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης, συμμετέχουν αποφασιστικά στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Περιφέρειας, απασχολούν σημαντικό αριθμό εργαζομένων, διατηρούν κρίσιμη μάζα και παρουσιάζουν εγγενή δυναμική και εξωστρέφεια. Οι τομείς αυτοί χαρακτηρίζονται ως Τομείς Πρωταθλητές και είναι οι ακόλουθοι:

- ➔ **ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ**
- ➔ **ΤΟΜΕΑΣ ΥΛΙΚΩΝ**
- ➔ **ΤΟΜΕΑΣ ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗΣ**
- ➔ **ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Αντίστοιχα έχουν εντοπιστεί τεχνολογικοί/κλαδικοί τομείς με ιδιαίτερα αποφασιστικό ρόλο στην ενεργοποίηση των πλεονεκτημάτων της οικονομίας της Περιφέρειας στην κατεύθυνση της καινοτομίας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας. Οι τεχνολογικοί τομείς αυτοί λειτουργούν ως καταλύτες για την απορρόφηση της καινοτομίας, χαρακτηρίζονται ως Τομείς Οριζόντιας Υποστήριξης και είναι οι ακόλουθοι:

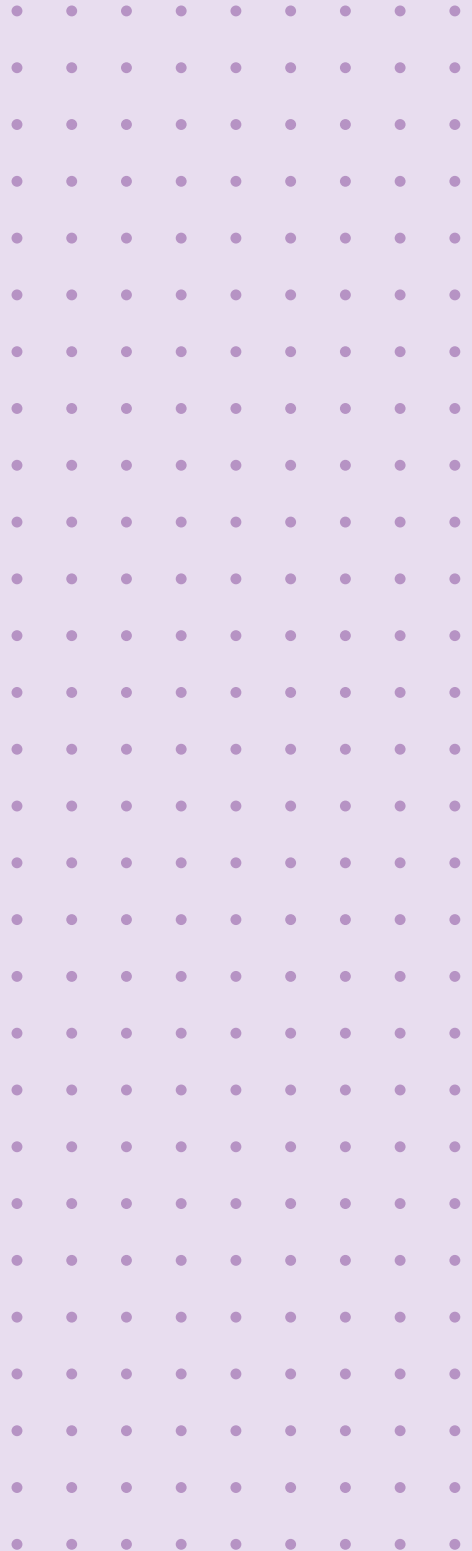
- ➔ **ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ**
- ➔ **ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**
- ➔ **ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**
- ➔ **ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ**

Από την παραπάνω αποτύπωση του δυναμικού ΕΤΑΚ της Περιφέρειας και τη συσχέτιση με τις αντίστοιχες περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες συναγεται ότι η ανάλυση θα επικεντρωθεί στις ακόλουθες στρατηγικές προτεραιότητες διατηρώντας ανοικτό το ενδεχόμενο αυτές να διαφοροποιηθούν στις επόμενες φάσεις του έργου μέσω ενεργών τακτικών επικοινωνίας με τους εμπλεκόμενους φορείς και διαμόρφωσης συναίνεσης για την ιεράρχηση και εξειδίκευση των προτεραιοτήτων:

Πίνακας 5 Τεκμηρίωση επιλογής στρατηγικών προτεραιοτήτων/τομέων

Στρατηγικές Προτεραιότητες/Τομείς	Σύντομη Τεκμηρίωση
ΤΟΜΕΙΣ ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΕΣ	
Αγροδιατροφικός τομέας	Τομέας περιφερειακής εξειδίκευσης (πρωτογενής τομέας και μεταποίηση τροφίμων), κρίσιμη μάζα επιχειρήσεων, αξιόλογη ερευνητική παραγωγή, ευκαιρίες ανάπτυξης
Δομικά Υλικά	Τομέας περιφερειακής εξειδίκευσης, κρίσιμη μάζα επιχειρήσεων, εξαγωγικός προσανατολισμός, τεχνολογικές προκλήσεις που σχετίζονται με την ενέργεια και το περιβάλλον
Κλωστοϋφαντουργία και Ένδυση	Παραδοσιακά σημαντικός κλάδος της Περιφέρειας, σημαντικές εξαγωγές, διασύνδεση με την πρωτογενή παραγωγή (βαμβάκι), τεχνολογικές δυνατότητες (νέα υλικά, design)
Τουρισμός	Πλούσιοι φυσικοί πόροι, πολιτιστική κληρονομιά, προσβασιμότητα, θετικές τάσεις ανάπτυξης του κλάδου, εγγενείς δυνατότητες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, δυνατότητες εισαγωγής οργανωσιακής καινοτομίας
ΤΟΜΕΙΣ ΟΡΙΖΟΝΤΙΑΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ	
Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών	Κρίσιμη μάζα επιχειρήσεων, εγγενής χαρακτήρας καινοτομίας, εξαγωγικός προσανατολισμός, ευκαιρίες αξιοποίησης νέων ψηφιακών εργαλείων, ισχυρή ερευνητική βάση, οριζόντιες τεχνολογίες εφαρμογής στο σύνολο της οικονομίας
Τεχνολογίες Ενέργειας	Κομβική θέση για τη μεταφορά ενέργειας, αυξανόμενη ευαισθητοποίηση βιομηχανικών και οικιακών καταναλωτών για την εξοικονόμηση ενέργειας, δυνατότητες ανάπτυξης των ΑΠΕ, ερευνητική παραγωγή, σύγχρονα μοντέλα χρηματοδότησης, αγωγοί ενέργειας
Τεχνολογίες Περιβάλλοντος	Ισχυρό θεσμικό πλαίσιο, υψηλά κονδύλια κοινοτικών και εθνικών πόρων, ανοδική τάση του κλάδου, ενίσχυση περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, χρηματοδοτήσεις μέσω ΣΔΙΤ
Τεχνολογίες Μεταφορών και Εφοδιαστικής Αλυσίδας	Κομβική γεωγραφική θέση υπερεθνικού χαρακτήρα, αξιόλογες υποδομές, ερευνητική παραγωγή, υποδομή παραγωγής και συντήρησης οχημάτων, αξιοποίηση υποδομών για διακίνηση προϊόντων, δυνατότητες συνδυασμένων μεταφορών και αξιοποίησης εφοδιαστικής αλυσίδας

Τα παραπάνω στοιχεία και συμπεράσματα θα αποτελέσουν τη βάση μιας διαδικασίας διαβούλευσης και συναίνεσης που θα καταλήξει στην διαμόρφωση των προτεραιοτήτων καινοτομίας και έρευνας για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στο πλαίσιο της RIS3.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

1.1 ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΥΝΑΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ, ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ, ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΕΤΑΚ

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Συντάσσοντας το παρόν Σχέδιο για τη Δυτική Μακεδονία για την προσπάθεια κατάκτησης ενός σταθερού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, αποτελεί κρίσιμο σημείο αναφοράς ως προς την αποτελεσματικότητα του εγχειρήματος, η συντονιστική επιμέλεια και καθοδήγηση του επικεφαλής οργάνου για τις δράσεις ΕΤΑΚ σε θέματα συνεργασιών μεταξύ των εμπλεκόμενων που σχετίζονται με την επιχειρηματικότητα, τις νέες τεχνολογίες, την καινοτομία, την έρευνα, την προώθηση και στήριξη της ανταγωνιστικότητας μέσω των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων και των λοιπών Ερευνητικών φορέων.

Έχει αναφερθεί ως κρίσιμη επισημάνση στο κεφάλαιο καταγραφής και αποτελεσμάτων σημαντικών δράσεων των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων το σημαντικό έλλειμμα στο συντονισμό, δράσεων ΕΤΑΚ με τελικό αποδέκτη την επιχειρηματική κοινότητα. Σε δεύτερο επίπεδο και ενώ υπήρξαν συναφείς δράσεις με αξιόλογα ονομαστικά χαρακτηριστικά, έστω και χαμηλών προϋπολογισμών σχετικά με τις ΕΤΑΚ και συχνά και την Ψηφιακή Σύγκλιση, καταγράφηκε χαμηλή συμμετοχή σημαντικού αριθμού επιχειρήσεων στην πράξη (ποσοτικά και κατά περίπτωση ποιοτικά).

Σχετικές με ΕΤΑΚ δράσεις και προγράμματα, υλοποιήθηκαν είτε με απευθείας χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ και διαχείριση σε κεντρικό και όχι περιφερειακό επίπεδο, είτε μέσω διακρατικών προγραμμάτων, είτε τέλος μέσω ερευνητικών προγραμμάτων από διαφορετικούς δικαιούχους (επιχειρήσεις, ΠΔΜ, Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, ΙΔΕΠ κλπ. φορείς). Η απουσία ενός συντονιστικού οργάνου ή έστω και ενός οργάνου που παρακολουθεί εποπτικά τις δράσεις, τις στοχεύσεις και εν τέλει και τα αποτελέσματά τους, αποτελεί διαχρονικά (για όλες τις ελληνικές περιφέρειες) έναν αρνητικό παράγοντα στο επίπεδο στρατηγικής περιφερειακού σχεδιασμού. Ταυτόχρονα, η οικονομική κρίση απομάκρυνε (ακόμη περισσότερο από ότι τα προηγούμενα χρόνια) τον επιχειρηματικό προσανατολισμό σε πρωτοβουλίες ΕΤΑΚ, προς το τελικό συμπέρασμα πως το πλαίσιο και οι ρεαλιστικές δυνατότητες υλοποίησης δράσεων με τελικό ωφελούμενο τις επιχειρήσεις της περιφέρειας, θα οδηγούσε σε συνολικά αποτελέσματα μη ικανοποιητικά.

Στις επόμενες σελίδες ακολουθεί ανάλυση SWOT εστιασμένη σε στοιχεία ΕΤΑΚ για τη Δυτική Μακεδονία:

Πίνακας 1 S.W.O.T: Ανάλυση (Αφορά σε τομείς: Απασχόληση-Ανεργία, Παραγωγικές Δραστηριότητες, Θέση Περιφέρειας, Υποδομές και δομές στήριξης Επιχειρηματικότητας και ΕΤΑΚ)

ΕΡΕΥΝΑ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ (ΩΣ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ)	
Δυνατά Σημεία	
Δ1	Γεωγραφική θέση Περιφέρειας – κομβικό σημείο (εγγύτητας σε Θεσσαλονίκη, Ήπειρο και Δυτικά Βαλκάνια) και σημαντικά έργα υποδομής (Εγνατία Οδός – Κάθετοι άξονες κ.α.) που υπό συνθήκες θα μπορούσαν να την αναδείξουν ως Κέντρο Επιχειρηματικότητας/Καινοτομίας στην ευρύτερη περιοχή. Πρωτογενής τομέας με παραγωγή ποιοτικών προϊόντων που μπορεί να τροφοδοτεί κλάδους του δευτερογενούς.
Δ2	Ιστορική παράδοση στην εμπορική κυρίως δραστηριότητα, ιδίως στον γειτονικό βαλκανικό χώρο.
Δ3	Ενεργειακό κέντρο της χώρας και ισχυρή εξειδίκευση στην τεχνογνωσία των ενεργειακών δραστηριοτήτων.
Δ4	Ιδιαιτερότητα της φυσικής (συνδυασμός ορεινών και υδάτινων όγκων), πολιτιστικής και πολιτισμικής κληρονομιάς.
Δ5	Εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό στους τομείς της ενέργειας και της γουνοποιίας.
Δ6	Ύπαρξη σημαντικού αριθμού προϊόντων ΠΟΠ – ΠΓΕ.
Δ7	Πρωτογενής τομέας με παραγωγή ποιοτικών προϊόντων που μπορεί να τροφοδοτεί αντίστοιχους κλάδους του δευτερογενούς.
Δ8	Μοναδικότητα στην εκτροφή γουνοφόρων ζώων
Δ9	Σημαντική παραγωγή οσπριοειδών καθώς και προϊόντων με θετικό εμπορικό ισοζύγιο (κρασιά, φρούτα)
Δ10	Λειτουργία των ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και των ΙΔΕΠ – ΚΤΕ.
Δ11	Ικανοποιητικό δίκτυο τηλεπικοινωνιακών υποδομών.
Δ12	Εμπειρία από τη συμμετοχή φορέων της Περιφέρειας σε Προγράμματα με έμφαση στην Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία.

Ο Πίνακας συνεχίζεται στην επόμενη σελίδα ↓

Αδυναμίες

- A1 Γεωγραφική θέση σε γειτνίαση με χώρες των Δυτικών Βαλκανίων χαμηλών επιδόσεων σε ΕΤΑΚ δεν έχει δημιουργήσει μέχρι στιγμής ισχυρές διασυνοριακές διασυνδέσεις, ενώ η Θεσσαλονίκη σημειακά λειτουργεί ως ανταγωνιστικός πόλος σε δράσεις ΕΤΑΚ.
- A2 Απουσία Περιφερειακής πολιτικής για την Ε&ΤΑ και την Καινοτομία.
- A3 Περιορισμένο εύρος κλαδικής εξειδίκευσης και μικρό μερίδιο προϊόντων τεχνολογικής έντασης ή έντασης γνώσης και υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- A4 Περιορισμένη χωρική κλίμακα ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- A5 Τοπική οικονομία μη επαρκώς διασυνδεδεμένη με το σύστημα ενέργειας, στον τομέα της τεχνολογικής εξέλιξης των τοπικών επιχειρήσεων.
- A6 Χαμηλή εξειδίκευση και διασύνδεση με ακαδημαϊκά – ερευνητικά ιδρύματα που οδήγησαν τα προηγούμενα χρόνια σε χαμηλά ποσοστά ενσωμάτωσης τεχνολογικής καινοτομίας και αλλαγής των παραδοσιακών τρόπων παραγωγής.
- A7 Περιβαλλοντικά προβλήματα κύρια στις περιοχές της ενεργειακής παραγωγής (άξονας Κοζάνης – Πτολεμαΐδας – Φλώρινας) που επηρεάζουν αρνητικά λοιπούς τομείς της επιχειρηματικότητας.
- A8 Χαμηλή έως καθόλου διασύνδεση των τοπικών επιχειρήσεων σε δίκτυα για κοινή προώθηση αγροτικών προϊόντων και τουρισμού.
- A9 Ανεπαρκής προβολή και ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος σε επίπεδο υποδομών και υπηρεσιών που να αναδεικνύει την τοπική ιστορική φυσιογνωμία, τον φυσικό πλούτο και τα ποιοτικά προϊόντα της Περιφέρειας.
- A10 Χαμηλή ανάπτυξη εφαρμογών αξιοποίησης ΤΠΕ και καινοτομικών εφαρμογών.
- A11 Χαμηλό ενδιαφέρον για ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων – Πλήθος πολύ μικρών επιχειρήσεων με σαφή έλλειψη σύγχρονης αντίληψης σε ζητήματα διαχείρισης και νέων τεχνολογιών και απουσία εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού.
- A12 Χαμηλός βαθμός ένταξης ΤΠΕ και έρευνας στις επιχειρήσεις.
- A13 Χαμηλή διαδραστικότητα των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας.
- A14 Απουσία σταθερού μηχανισμού υποστήριξης ΕΤΑΚ.
- A15 Μηδενική προσέλκυση επενδύσεων (κυρίως ξένων αλλά και εγχώριων – εκτός Περιφέρειας).
- A16 Ελλιπής χρηματοδότηση των δράσεων Ε&ΤΑ από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές κεφαλαίων.

Ο Πίνακας συνεχίζεται στην επόμενη σελίδα ↓

ΕΡΕΥΝΑ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ (ΩΣ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ)

Ευκαιρίες

- E1** Η έμφαση στην υποστήριξη της Καινοτομίας από τις κατευθύνσεις του Ευρώπη 2020 και το ΣΕΣ 2014–2020.
- E2** Ο σχεδιασμός με τη συμμετοχή της επιχειρηματικής κοινότητας και η εφαρμογή της στρατηγικής για την έξυπνη εξειδίκευση.
- E3** Η ενίσχυση πολιτικών ένταξης στην παραγωγική διαδικασία νέων οικονομικών δραστηριοτήτων (πράσινη οικονομία με έμφαση στην αξιοποίηση των ΑΠΕ, κοινωνική οικονομία, αγροτική οικονομία υψηλής παραγωγικότητας και ποιότητας, αξιοποίηση των ΤΠΕ σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες κ.λπ.) στο πλαίσιο μετάβασης της περιοχής στη «μεταλιγνιτική περίοδο».
- E4** Η ολοκλήρωση των μεγάλων έργων υποδομής που ανοίγει το δρόμο για την αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της Περιφέρειας.
- E5** Η ανάδειξη και υποστήριξη των κλάδων με δυναμισμό με συγκεκριμένα σχέδια δράσης.
- E6** Διαρκής αύξηση της ζήτησης τουριστικού προϊόντος ποιότητας με βάση το φυσικό περιβάλλον, την τοπική παραγωγή και τον πολιτισμό που δύναται να οδηγήσει σε ανάδειξη και προώθηση ποιοτικών τουριστικών προϊόντων και διασύνδεση των ωφελειών με την τοπική παραγωγή του πρωτογενή τομέα.
- E7** Οι δυνατότητες για επενδύσεις αξιοποίησης ενεργειακού πλούτου και τεχνογνωσίας.
- E8** Οι δυνατότητες για δημιουργία ανταγωνιστικών διεθνώς μονάδων τυποποίησης και μεταποίησης των τοπικών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.
- E9** Τα υφιστάμενα δίκτυα συνεργασιών στο πλαίσιο υλοποίησης κοινοτικών προγραμμάτων με άλλες περιοχές και φορείς χωρών της Ε.Ε. που μπορεί να συμβάλλουν στην εισαγωγή και υιοθέτηση καλών πρακτικών ΕΤΑΚ.
- E10** Ενίσχυση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις, προσαρμοσμένη στις νέες απαιτήσεις και συνθήκες των αγορών.
- E11** Χρήση ΤΠΕ στην ανάδειξη του πλούσιου πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος για την ανάπτυξη του τουρισμού μέσα από ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την προώθηση του τουρισμού στην ΠΔΜ.

Κίνδυνοι (Απειλές)

- K1** Διατήρηση του δυσμενούς οικονομικού κλίματος με αποτέλεσμα την έλλειψη ενδιαφέροντος και την αδυναμία πρόσβασης σε πηγές χρηματοδότησης δράσεων έρευνας και καινοτομίας από την επιχειρηματική κοινότητα.
- K2** Κίνδυνος μη επαρκούς ανταπόκρισης των θεσμικά εμπλεκομένων στον συντονισμό και καθοδήγηση προς αξιοποίηση δράσεων ΕΤΑΚ, όπως οι δράσεις προηγούμενων ετών για τη δημιουργία δομών και υποδομών Καινοτομίας, Πόλων, διασύνδεσης της Επιχειρηματικότητας με την Καινοτομία και την Πανεπιστημιακή Κοινότητα.
- K3** Αδυναμία βελτίωσης των επιχειρηματικών διαδικασιών, λόγω της περιορισμένης δυναμικής για εισαγωγή και εφαρμογή ΕΤΑΚ και ΤΠΕ στην παραγωγή.
- K4** Χαμηλή ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ, σε σχέση με το σύνολο της χώρας και η συνεχιζόμενη αδυναμία καθετοποίησης παραγωγής και αποτελεσματικής προώθησης των τοπικών προϊόντων.
- K5** Διατήρηση της υψηλής και μακροχρόνιας ανεργίας και υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και ειδικά των επιστημόνων, που επιτείνει τις τάσεις φυγής από την περιοχή.
- K6** Φθίνουσα, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, πορεία των βιομηχανικών δραστηριοτήτων.
- K7** Οι συνέπειες από τα κρίσιμα περιβαλλοντικά προβλήματα που μπορούν να συνεχίσουν να πλήττουν τον φυσικό πλούτο της περιοχής.
- K8** Εντεινόμενος ανταγωνισμός λόγω της σταδιακής άρσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα λόγω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
- K9** Ανταγωνισμός από τα πλησιέστερα μεγάλα αστικά κέντρα (Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Ιωάννινα) για το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας.
- K10** Διαφαινόμενη αύξηση ανταγωνισμού στον τουρισμό από τις γειτονικές περιοχές της Ηπείρου, της Θεσσαλίας, της Αδριατικής και τις Βαλκανικές χώρες, μέσω της ευρύτερης προβολής τους.
- K11** Η καθυστέρηση της ενσωμάτωσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της περιφέρειας θα οδηγήσει σε απώλειες αγορών στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- K12** Η αδυναμία του χρηματοπιστωτικού συστήματος να ενισχύσει την κάλυψη επενδυτικών σχεδίων σε ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις για όσο διάστημα επιτείνεται η οικονομική κρίση.
- K13** Συνεχιζόμενη οικονομική κρίση που αναμένεται να οδηγήσει σε περαιτέρω συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας.
- K14** Εντεινόμενος ανταγωνισμός λόγω της σταδιακής άρσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα λόγω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
- K15** Ανταγωνισμός από τα πλησιέστερα μεγάλα αστικά κέντρα (Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Ιωάννινα) για το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας.
- K16** Διαφαινόμενη αύξηση ανταγωνισμού στον τουρισμό από τις γειτονικές περιοχές της Ηπείρου, της Θεσσαλίας, της Αδριατικής και τις βαλκανικές χώρες, μέσω της ευρύτερης προβολής τους.
- K17** Η αδυναμία του τραπεζικού τομέα να χρηματοδοτήσει παραγωγικές επενδύσεις και η έλλειψη επαρκούς ρευστότητας στην αγορά.
- K18** Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές που μπορεί να οδηγήσουν σε φυγή επιχειρήσεων σε γειτονικές χώρες με ευνοϊκότερα καθεστάτα φορολόγησης.
- K19** Οι συνεχείς αλλαγές στο καθεστώς φορολόγησης επιχειρήσεων και ακινήτων.
- K20** Η συνέχιση της πολυνομίας και γραφειοκρατίας για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων.

Από τα χρησιμότερα εξαγόμενα της ανάλυσης που προηγήθηκε αποτελεί ο συνδυασμός των δυνατών σημείων – ευκαιρίες (επιθυμητοί συνδυασμοί) και αδυναμιών – κινδύνων με απειλές (μη επιθυμητοί συνδυασμοί). επίσης, προσπάθεια θα γίνει να αναζητηθούν λύσεις ούτως ώστε οι αδυναμίες να αντιμετωπισθούν και μέσω του προγράμματος δράσεων της έξυπνης εξειδίκευσης ώστε πλέον, να βρεθούν στο μέλλον στη θέση των δυνατών σημείων για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

Απομονώνουμε στη συνέχεια τα πλέον χαρακτηριστικά σημεία σε συνδυασμό με τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα των τομέων της οικονομίας:

- ✎ Επιθυμητοί συνδυασμοί εξετάζονται με στόχο στο στάδιο της σύνθεσης σχεδίων δράσεων να αντιμετωπιστούν κατάλληλα (για παράδειγμα μείωση της υψηλής και μακροχρόνιας ανεργίας στον κλάδο των επιστημόνων που διαμένουν στην Δυτική Μακεδονία κ.α.).
- ✎ Αποτελούν συγκριτικά πλεονεκτήματα του πρωτογενή τομέα αλλά και του δευτερογενή τα οποία μπορούν να αναπτυχθούν περαιτέρω, καθώς καταγράφονται υφιστάμενοι φυσικοί πόροι, παράδοση και χαρακτηριστικά συγκέντρωσης αξιόλογης κρίσιμης μάζας σε επιλεγμένους υπο-κλάδους. Η εκμετάλλευσή τους οδηγούμενη από αυξητικές τάσεις της ζήτησης σε ευρωπαϊκή και παγκόσμια κλίμακα μπορεί να επιτευχθεί με εφαρμογή κατάλληλου σχεδιασμού/προγραμματισμού και ελέγχου.
- ✎ Στον τριτογενή και ειδικά στον τουριστικό κλάδο, παρόλη την περιορισμένη τα τελευταία χρόνια συμμετοχή στο περιφερειακό ΑΕΠ, εξακολουθεί να επηρεάζει θετικά λοιπούς τομείς της περιφερειακής οικονομίας. Στόχευση αποτελεί, η στο μέτρο του δυνατού αξιοποίηση της διαμορφούμενης ευνοϊκής συγκυρίας αύξησης του τουριστικού ρεύματος προς την Ελλάδα με βάση το φυσικό περιβάλλον, την τοπική παραγωγή και τον πολιτισμό.
- ✎ Η διατήρηση συγκεκριμένων δυνατών σημείων είναι εφικτή μέσω της βελτίωσης αριθμού αδυναμιών. Οι περισσότερες αδυναμίες που πρέπει να διορθωθούν σε σχέση με την ΕΤΑΚ αφορούν στην ενίσχυση της παραγωγής έρευνας και της διασύνδεσής τους με συγκριμένους κλάδους προτεραιότητας που αναδεικνύονται και μέσω του παρόντος σχεδίου.
- ✎ Σε ότι αφορά στους μη επιθυμητούς συνδυασμούς εστιάζουμε στην προσπάθεια για βελτίωση των εξής σημείων που προκύπτουν από την ανάλυση:
 - ✎ Ανακατεύθυνση σε εξωστρεφείς λύσεις της μεταποιητικής κυρίως οικονομικής βάσης καθώς υφίσταται μειωμένη ζήτηση της ιδιωτικής κατανάλωσης στη χώρα.
 - ✎ Χαμηλότατη θέση του ακαδημαϊκού και ερευνητικού τομέα σε όλους ουσιαστικά τους σημαντικούς δείκτες της οικονομίας, αφού εξαρτάται (όταν υφίστανται δράσεις) σχεδόν αποκλειστικά από ευρωπαϊκούς πόρους και όχι από ιδιωτικά κεφάλαια.
 - ✎ Εξαιρετικά χαμηλή ανταγωνιστικότητα σε στοιχεία καινοτομίας και αδυναμία ένταξης παραγωγικών τομέων σε διεθνείς αλυσίδες αξίας στο σύνολο των κλάδων της περιφερειακής οικονομίας, που ουσιαστικά την εξαφανίζουν από τον οικονομικό χάρτη σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο (με την φωτεινή εξαίρεση του ειδικού κλάδου της γουνοποιίας).
 - ✎ Η πλήρης έλλειψη περιφερειακά οργανωμένου τρόπου σχεδιασμού και υλοποίησης δράσεων ενίσχυσης ΕΤΑΚ για την επιχειρηματική κοινότητα δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο το επιχειρησιακό τοπίο κατά τη νέα Προγραμματική Περίοδο.
 - ✎ Όσα αναφέρθηκαν στην παρούσα ενότητα θα πρέπει να λαμβάνονται έντονα υπόψιν από τα πολιτικά και επιχειρησιακά όργανα σχεδιασμού

(δομή διακυβέρνησης ΠΔΜ) στο πλαίσιο της εφαρμογής της RIS3 ούτως ώστε στρατηγική κατεύθυνση μέσω του Οράματος για το μέλλον της ΠΔΜ να περιλαμβάνει ρεαλιστικά κατάλληλα σενάρια οικονομικού μετασχηματισμού.

Για την εφαρμογή ενός πραγματικά πετυχημένου Περιφερειακού Σχεδίου και αφομοίωσης της έρευνας, των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας από την παραγωγική φέρουσα ικανότητα μέρους των επιχειρήσεων που θα θελήσουν να συμμετάσχουν, οριοθετείται εξαρχής ως κρίσιμος παράγοντας ο χρόνος ενασχόλησης των εμπλεκόμενων φορέων πολιτικής για την επιχειρηματικότητα καθώς και της διαχείρισής των χρηματοδοτήσεων σε περιφερειακό επίπεδο. Η πολιτική για την καινοτομία ανακατευθύνθηκε πλέον από το κλασικό πλαίσιο της μεταφοράς τεχνολογίας και ορίζεται με σύγχρονους όρους ως περισσότερο ανοικτή και απλή διαδικασία βελτίωσης επιχειρηματικών αποτελεσμάτων. Η αξιοποίηση της ΕΤΑΚ αφορά όλους τους οικονομικούς και πολιτικούς «παίκτες» μιας περιφερειακής οικονομίας και είναι απαραίτητη η ευαισθητοποίηση, συμμετοχή και υποστήριξη των παραγωγικών και κοινωνικών φορέων της περιφέρειας, με σκοπό την ανάπτυξη νέων ικανοτήτων και αναπτυξιακής κουλτούρας. Δεν είναι τυχαίο πως σήμερα, όλο και περισσότερο, γίνεται λόγος, όχι απλά για την ανάγκη της καινοτομίας, αλλά για την ανάγκη αποτελεσματικής διακυβέρνησης της καινοτομίας.

Αυτό σημαίνει ότι οι πολιτικές για την χρήση της ΕΤΑΚ προϋποθέτουν πολύ καλή γνώση των χαρακτηριστικών της περιφέρειας και των όποιων πλεονεκτημάτων της. Αποτελεσματική διακυβέρνηση προϋποθέτει κατάλληλα και ευρέως αποδεκτά εργαλεία στρατηγικής πρόβλεψης, συγκριτικής αξιολόγησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των πολιτικών. Η περιφερειακή στρατηγική για την καινοτομία και η επιλογή των δράσεων προτεραιότητας θα είναι απαντήσεις στη διάγνωση του δυναμικού της ΠΔΜ σε συνδυασμό και συνέργεια με τις επιλογές διακυβέρνησης.

1.2 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΒΑΣΙΣΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ – ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΕ ΤΟΜΕΑΚΟ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ: ΚΟΙΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ

Η σύγχρονη οικονομία χαρακτηρίζεται από τη γρήγορη μετατροπή των δομών παραγωγής από αυστηρά βιομηχανικές σε διαδικασίες βασισμένες στη γνώση, στην επιστήμη και στην τεχνολογία, δηλαδή σε πόρους που έχουν αναπτυχθεί κυρίως σε φορείς του τομέα της επιστήμης και της έρευνας. Στις χώρες με έντονη οικονομική ανάπτυξη οι αλλαγές αυτές υποκινούνται κυρίως από τις ΜΜΕ, οι οποίες αναπτύσσονται δυναμικά με την υποστήριξη στρατηγικών βασισμένες στη καινοτομία. Στις περιφέρειες με χαμηλότερο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, η εφαρμογή του μηχανισμού αυτού είναι πιο δύσκολη καθώς καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από κοινωνικούς, πολιτιστικούς και θεσμικούς παράγοντες.

Όπως προκύπτει και από τη χάρτα στρατηγικής του προγράμματος Smart+ αλλά και από πλήθος άλλων μελετών ή ερευνών στο ευρωπαϊκό επίπεδο, υπάρχουν πολλές κύριες ομάδες εμποδίων για τη βιώσιμη εξειδίκευση, μεταξύ των οποίων οι πιο σημαντικές είναι: περιορισμοί που σχετίζονται με τη νοοτροπία και τις κοινωνικές συμπεριφορές οι οποίες είναι είτε εχθρικές, είτε πολύ επιφυλακτικές απέναντι στις αλλαγές και στην ανάληψη κινδύνων, ανεπαρκής προώθηση των καλών πρακτικών για τη δημιουργία συνεργασιών και τον σχηματισμό ενώσεων ή ακόμα και έλλειψη αυτών, χαμηλή κουλτούρα καινοτομίας, ανεπαρκή μέτρα στήριξης της καινοτομίας και της ανάπτυξης συνεργατικών σχηματισμών στις περιφερειακές πολιτικές, καθώς και περιορισμένος διάλογος μεταξύ των

κύριων, αλληλένδετων, περιφερειακών παραγόντων και εμπλεκόμενων φορέων.

Οι δυνατότητες βιώσιμης εξειδίκευσης σε τομεακό και κυρίως χωρικό επίπεδο προσδιορίζονται σε μεγάλο βαθμό και από την κάλυψη των κατωτέρω θεματικών πεδίων σχετικών με ΕΤΑΚ και την ορθή αντιμετώπιση των εντοπισμένων εμποδίων (κοινά θεματικά πεδία προώθησης για τις ευρωπαϊκές περιφέρειες):

Θεματικό Πεδίο I:

Προώθηση της κουλτούρας της καινοτομίας και ανάπτυξη της βάσης της

Στόχος 1: Ορισμός των κατευθύνσεων για την κουλτούρα της καινοτομίας και για την ανάπτυξη της βάσης της.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Πολλοί επιχειρηματίες σε πολλές ευρωπαϊκές περιφέρειες εξακολουθούν να μην είναι εξοικειωμένοι με την ιδέα της καινοτομίας. Υπάρχει έλλειψη των κοινωνικά διαδεδομένων μοντέλων της κουλτούρας καινοτομίας, κάτι το οποίο θα οδηγούσε σε υψηλότερη καινοτομία στην οικονομία. Ένα άλλο πρόβλημα συνδέεται με το γεγονός ότι οι επιχειρηματίες θεωρούν μερικές φορές ότι το κόστος των επενδύσεων σε καινοτομίες είναι απαγορευτικό και δεν τις αντιλαμβάνονται ως κερδοφόρες.

Στόχος 2: Διεύρυνση της ομάδας στόχου για την προώθηση της καινοτομίας.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Ένας από τους λόγους για το περιορισμένο ενδιαφέρον των επιχειρηματιών από πολλές περιφέρειες για την καινοτομία είναι ότι οι καινοτομίες συχνά συνδέονται με εξαιρετικά προηγμένες τεχνολογίες. Κατά συνέπεια, οι επενδύσεις σε καινοτομίες θεωρούνται ακατάλληλες για τις επιχειρήσεις τους ή για τους κλάδους τους.

Στόχος 3: Αύξηση του αριθμού των αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας για καινοτόμες λύσεις και προϊόντα.

Εντοπισμένα εμπόδια:

Οι αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας είναι συχνά μια διοικητικά περίπλοκη, δύσκολη και πολυδάπανη διαδικασία, η οποία αποθαρρύνει τους επιχειρηματίες να την ξεκινήσουν για την καταχώριση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Στόχος 4: Ευρύτερη ενημέρωση σχετικά με τις μορφές και τις συνθήκες χρηματοδότησης για τις καινοτομίες.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Πολλές καινοτόμες ιδέες δεν εφαρμόζονται εξαιτίας ανεπαρκών κεφαλαίων ήδη από το στάδιο της σύλληψης του έργου.
- Οι γνώσεις σχετικά με τη διαθεσιμότητα των διαφόρων μορφών χρηματοδότησης για καινοτόμα σχέδια δεν είναι ευρέως διαδεδομένη και συνήθως περιορίζεται σε μια στενή ομάδα ειδικών.

Θεματικό Πεδίο II:

Πιο αποτελεσματική υλοποίηση των έργων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας

Στόχος 1: Δημιουργία και εφαρμογή των περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων, σε συνεργασία με τους επιχειρηματίες.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης συχνά εγκρίνονται χωρίς να προηγηθούν διαβουλεύσεις με τους τοπικούς επιχειρηματίες ή χωρίς αυτοί να συμμετάσχουν στη φάση σχεδιασμού. Κατά συνέπεια, αποτυγχάνουν να ανταποκριθούν σωστά στις πραγματικές ανάγκες των επιχειρηματιών στην περιφέρεια. Από τη μία πλευρά, οι υπεύθυνοι για τα προγράμματα αυτά δεν ενθαρρύνουν τους επιχειρηματίες να συμμετέχουν στην ανάπτυξή τους. Από την άλλη, οι επιχειρηματίες συχνά δεν επιθυμούν να συμμετέχουν, καθώς δεν πιστεύουν ότι οι ενέργειες

τους μπορεί να επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Στόχος 2: Ενημέρωση για τα πιο αποδοτικά αποτελέσματα του έργου.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Έλλειψη συντονισμού μεταξύ των μέτρων που εφαρμόζονται στην περιφέρεια στο πλαίσιο διαφόρων έργων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και η έλλειψη ενός συνεκτικού συστήματος για τη συγκέντρωση των συμπερασμάτων από τα αποτελέσματά τους.

Στόχος 3: Συγκέντρωση της γνώσης και της πληροφορίας για την αξιοποίηση τους από τα έργα που έπονται.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Στο πλαίσιο των έργων τους, οι εταιρείες εστιάζονται σε βραχυπρόθεσμους στόχους. Είναι απρόθυμες να εμπλακούν σε έργα μακροπρόθεσμης διάρκειας, όπου τα απτά αποτελέσματα εμφανίζονται σε βάθος χρόνου.
- Τα αποτελέσματα των ολοκληρωμένων έργων δεν αξιοποιούνται από τα έργα που έπονται.
- Οι αξίες που αναπτύσσονται στα πλαίσια των έργων συχνά χάνονται όταν τα έργα έχουν ολοκληρωθεί.

Θεματικό Πεδίο III:

Ενίσχυση των προσόντων των επιχειρηματιών, των γνώσεων και των δεξιοτήτων στον τομέα της σύγχρονης εταιρικής διαχείρισης και ανάπτυξης

Στόχος 1: Ενίσχυση των μη τεχνικών δεξιοτήτων (soft skills) μεταξύ των εκπροσώπων των ΜΜΕ που είναι χρήσιμα για τον σχεδιασμό των μακροπρόθεσμων εταιρικών στρατηγικών ανάπτυξης.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Οι ανεπαρκείς διοικητικές ικανότητες των επιχειρηματιών, ιδίως όσον αφορά στις πωλήσεις, στο μάρκετινγκ και στον στρατηγικό και επιχειρηματικό αναπτυξιακό σχεδιασμό, αποτελούν ένα επιπλέον σημαντικό εμπόδιο για την επιτυχημένη ανάπτυξη και λειτουργία των ΜΜΕ.

Στόχος 2: Ευρύτερη εφαρμογή των σύγχρονων μορφών επικοινωνίας των ΜΜΕ για την προώθηση της προσφοράς τους και για την επικοινωνία με τους υποψήφιους πελάτες.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Στις μικρές επιχειρήσεις, ιδίως σε εκείνες που δραστηριοποιούνται σε αγροτικές περιοχές ή σε παραδοσιακούς κλάδους, η αξιοποίηση των σύγχρονων μορφών επικοινωνίας είναι πολύ περιορισμένη.
- Πολλοί επιχειρηματίες αγνοούν τα οφέλη που θα προκύψουν από τις σύγχρονες λύσεις επικοινωνίας. Αυτό προκύπτει από τις περιορισμένες δεξιότητες και από την ανεπαρκή πρόσβαση σε καλά παραδείγματα.

Στόχος 3: Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω της διεύρυνσης και διαφοροποίησης της προσφοράς τους.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Ο έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στις ίδιες αγορές και προσφέρουν παρεμφερή προϊόντα και υπηρεσίες, αποτελεί έναν από τους κύριους παράγοντες που αποθαρρύνουν τις επιχειρήσεις από τη δημιουργία συνεταιρισμών.

Στόχος 4: Αύξηση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις αγορές του εξωτερικού και προώθηση των διεθνών επαφών.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Η έλλειψη σχέσεων με ξένες εταιρείες συχνά περιορίζει τις δυνατότητες

των ΜΜΕ όσον αφορά στην πρόσβαση τους στις σύγχρονες τεχνολογίες και τεχνογνωσίες.

- Η δυνατότητα λειτουργίας τους σε ένα διεθνές πλαίσιο αυξάνει σημαντικά τις πιθανότητες για μια συγκεκριμένη εταιρεία να εφαρμόσει καινοτομίες. Το κλείσιμο στις τοπικές αγορές αποτελεί έναν από τους βασικούς λόγους των περιορισμένων πιθανοτήτων για την ανάπτυξη μακροπρόθεσμων λύσεων.
- Στόχος 5: Διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρηματιών σε πρόσφατες πληροφορίες της αγοράς. Εντοπισμένα εμπόδια:
- Σήμερα οι επιχειρηματίες έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε πληροφορίες για τις αλλαγές στις τάσεις και τις προσδοκίες της αγοράς. Σπάνια τροποποιούν τα προϊόντα τους και τις υπηρεσίες τους ώστε να ανταποκρίνονται στις αλλαγές και στις τάσεις της αγοράς. Αυτό τους καθιστά πιο ευάλωτους στις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης.
- Στόχος 6: Ενθάρρυνση της αξιοποίησης εξωτερικών επιχειρηματικών κεφαλαίων για την ανάπτυξη της καινοτομίας. Εντοπισμένα εμπόδια:
- Σε πολλές περιοχές οι ΜΜΕ χρηματοδοτούν τα αναπτυξιακά τους έργα, κυρίως από τους ίδιους πόρους τους. Η αξιοποίηση των εξωτερικών πόρων συνήθως παρεμποδίζεται από την περιορισμένη γνώση των επιχειρηματιών σχετικά με τις μορφές και τους κανόνες της εν λόγω χρηματοδότησης και τα πιθανά οφέλη που θα προκύψουν από αυτήν.

Θεματικό Πεδίο IV:

Αύξηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος για τη χρηματοδότηση καινοτόμων έργων

Στόχος 1: Συντονισμός δράσεων από διάφορους φορείς που προσφέρουν οικονομική στήριξη στους επιχειρηματίες.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Η συνεργασία μεταξύ των φορέων που προσφέρουν οικονομική στήριξη, π.χ. φορείς χρηματοδότησης κεφαλαίου εκκίνησης, κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών και φορείς μεταφοράς τεχνολογίας, παραμένει ανεπαρκής, γεγονός που οδηγεί σε έλλειψη ενός ενιαίου πληροφοριακού συστήματος το οποίο θα καθόριζε με σαφήνεια τις δυνατότητες, τους κανόνες και τις διαδικασίες για τη χρηματοδότηση των αξιοποιήσιμων εμπορικά έργων.

Στόχος 2: Η αύξηση των επαγγελματικών προσόντων των ατόμων που εργάζονται σε επιχειρηματικούς φορείς και οργανισμούς που προσφέρουν οικονομική στήριξη.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Καταδεικνύονται συχνά ανεπαρκή προσόντα σε άτομα που ασχολούνται με την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς επιχειρηματίες σε τομείς όπως: επαγγελματικές γνώσεις, στρατηγική σκέψη και διαπροσωπικές ικανότητες. Το γεγονός αυτό καθιστά αυτές τις υπηρεσίες λιγότερο επαγγελματικές, γεγονός που έχει σημαντική επίπτωση στη λειτουργία του συστήματος στήριξης.

Θεματικό Πεδίο V:

Πρώθηση της έννοιας συνεργατικών σχηματισμών (clusters)

Στόχος 1: Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων και της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με την αγορά, ως εργαλείο για την δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των εξωτερικών φορέων και την αύξηση του δυναμικού της αγοράς των επιχειρήσεων.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Σε πολλούς κλάδους η έννοια της συνεργασίας μεταξύ των εταιρειών

που δραστηριοποιούνται σε παρόμοιες αγορές, προκειμένου να επιτευχθούν κοινοί στόχοι, είναι εντελώς άγνωστη ή αντιμετωπίζεται ακόμη και ως απειλή λόγω του ότι θέτει σε κίνδυνο την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, των αγορών και των εργαλείων που έχουν αναπτύξει οι επιχειρήσεις προκειμένου να διαφυλάξουν και να ενισχύσουν τη θέση τους στην αγορά.

- Οι εταιρείες που λειτουργούν σε ιδιαίτερα ανταγωνιστικές αγορές θέλουν να προστατεύσουν την τεχνογνωσία τους, φοβούμενοι την αθέμιτη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους.
- Αυτή η ισχυρή ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων προκύπτει από πολιτιστικούς παράγοντες και από το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης στην περιοχή.

Στόχος 2: Ευρεία μετάδοση των πληροφοριών σχετικά με τις καλές πρακτικές παρουσιάζοντας τα οφέλη που αποκομίζουν οι εταιρείες από την ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Οι τοπικές επιχειρήσεις θα πρέπει να εξοικειωθούν με την ιδέα των συνεργατικών σχηματισμών μέσω λήψης μέτρων που θα λαμβάνουν υπόψη τους τις τοπικές συνθήκες. Τα ευρωπαϊκά έργα προώθησης αυτών των σχηματισμών συχνά παρουσιάζουν καλές πρακτικές από άλλες χώρες, αξιοποιούν τις πληροφορίες στα αγγλικά ή αναφέρονται σε μοντέλα που δεν ανταποκρίνονται στην τοπική οικονομία, αποτυγχάνοντας έτσι να παρακινήσουν επαρκώς τους τοπικούς επιχειρηματίες.

Στόχος 3: Ενίσχυση των δυνατοτήτων των ΜΜΕ για την ανάπτυξη και την εφαρμογή καινοτόμων λύσεων σε συνεργασία με άλλες εταιρείες.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Η έλλειψη των μοντέλων για την επιτυχημένη ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτόμων λύσεων σε συνεργασία με άλλους φορείς και η περιορισμένη ικανότητα των εταιρειών να απορροφήσουν τέτοιες λύσεις.

Στόχος 4: Ανάπτυξη του δικτύου συνεργασίας που θα συμπεριλαμβάνει περιφερειακές αρχές, επιχειρηματικούς φορείς, οργανισμούς περιφερειακής ανάπτυξης, ερευνητικά ιδρύματα και ΜΜΕ, προκειμένου να καθοριστούν τα μοντέλα συνεργασίας των συνεργατικών σχηματισμών.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Η έλλειψη διαλόγου μεταξύ των φορέων που πιθανώς να ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη αυτών των δικτύων αποτελεί ένα από τα βασικά εμπόδια για την προώθηση της συνεργασίας των συνεργατικών σχηματισμών.

Θεματικό Πεδίο VI:

Καθιέρωση ενός συστήματος υποστήριξης για την εξασφάλιση της σταθερότητας της ανάπτυξης cluster σε πρώιμα στάδια

Στόχος 1: Προώθηση των διαδικασιών μέσω εξωτερικών κινήτρων.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Λόγω του έντονου ανταγωνισμού σε πολλούς κλάδους και λόγω της απροθυμίας έναρξης μιας συνεργασίας, οι επιχειρήσεις δεν έχουν κίνητρα έτσι ώστε να δημιουργήσουν συνεταιρισμούς ή να επενδύσουν στην ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών (clusters). Ως εκ τούτου, η έναρξη της διαδικασίας ανάπτυξής τους συχνά προϋποθέτει ότι οι επιχειρηματικοί φορείς προσφέρουν έτοιμες λύσεις, δηλαδή μοντέλα συνεργασίας και μια σειρά από οφέλη που προκύπτουν από τον συνεργατικό σχηματισμό.

Στόχος 2: Ουσιαστική στήριξη κατά την προετοιμασία λειτουργικών σχεδίων στο αρχικό στάδιο του σχεδιασμού ενός συνεργατικού σχηματισμού.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Το πρώτο στάδιο της ίδρυσης, δηλαδή η προετοιμασία της στρατηγικής ανάπτυξης του σχηματισμού, απαιτεί πολύπλευρη αναλυτική εργασία. Οι συμμετέχοντες συχνά δεν δίνουν αρκετή προσοχή σε αυτά τα μέτρα, τα οποία μπορεί να έχουν σοβαρές συνέπειες για τη λειτουργία του σχηματισμού στο μέλλον.

Θεματικό Πεδίο VII:

Υποστήριξη των υφιστάμενων συνεργατικών σχηματισμών (cluster) και επιχειρηματικών δικτύων

Στόχος 1: Οι συνεργατικοί σχηματισμοί που βασίζονται στην στενή συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων και της έρευνας ως μια από τις βασικές κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης στις περιφερειακές οικονομίες.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Οι περιφερειακές αρχές συχνά δεν υποστηρίζουν αρκετά τους συνεργατικούς σχηματισμούς που λειτουργούν στην περιοχή ευθύνης τους. Υπάρχει έλλειψη προγραμμάτων που στοχεύουν στην προώθηση τους τόσο εντός της χώρας όσο και στο εξωτερικό, καθώς υπάρχει έλλειψη εξειδικευμένων χρηματοοικονομικών εργαλείων για την υποστήριξη της ανάπτυξης των ήδη υφιστάμενων συνεργατικών σχηματισμών.

Στόχος 2: Υιοθέτηση καινοτόμων λύσεων που εφαρμόζονται από συνεργατικούς συνεταιρισμούς στο εξωτερικό, μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και της ανάπτυξης μιας βάσης επιχειρηματικών επαφών.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Ελάχιστες επαφές των τοπικών συνεργατικών σχηματισμών ή άλλων επιχειρηματικών συνδέσμων με συνεργατικούς σχηματισμούς άλλων χωρών και χαμηλή συμμετοχή σε διεθνή συνεργασία.
- Υποτίμηση των πλεονεκτημάτων της συνεργασίας με έμπειρους συνεργάτες από πιο ανεπτυγμένες περιφέρειες.

Στόχος 3: Αύξηση της απορρόφησης των καινοτόμων λύσεων εντός των συνεργατικών σχηματισμών.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Περιορισμός των στρατηγικών ανάπτυξης συνεργατικών σχηματισμών σε πολύ καθορισμένους στόχους.

Στόχος 4: Ένταξη και συντονισμός των δραστηριοτήτων των συνεργατικών σχηματισμών, προκειμένου να δημιουργηθεί μια πολιτική για την ενίσχυση του ρόλου τους στην οικονομία.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Λόγω του περιορισμένου διαλόγου και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εκπροσώπων των περιφερειακών και εθνικών συνεργατικών σχηματισμών υπάρχει έλλειψη συντονισμένων μέτρων και έλλειψη ανάληψης πρωτοβουλιών για την ενίσχυση του ρόλου των ομάδων των επιχειρηματιών στην εθνική οικονομία.

Θεματικό Πεδίο VIII: Ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων Έρευνας και Ανάπτυξης και των ΜΜΕ

Στόχος 1: Αξιοποίηση των διατριβών (ιδίως σε διδακτορικό επίπεδο) από τις επιχειρήσεις και εμπορευματοποίηση των καινοτόμων ιδεών που αναπτύσσονται στο πλαίσιο διδακτορικών διατριβών.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Οι επιστημονικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες των πανεπιστημίων

και των ιδρυμάτων E&A συχνά είναι διαχωρισμένες από την επιχειρηματική πραγματικότητα. Ως εκ τούτου, πολλές καινοτόμες ιδέες που έχουν αναπτυχθεί από τους ερευνητές και τους φοιτητές ως μέρος της πτυχιακής τους εργασίας έχουν περιορισμένες δυνατότητες να εμπορευματοποιηθούν. Το πρόβλημα της περιορισμένης διάδοσης των αποτελεσμάτων της έρευνας εμφανίζεται στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στόχος 2: Καθορισμός των πιο αποτελεσματικών μοντέλων συνεργασίας για ερευνητικά ιδρύματα και επιχειρήσεις.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Ο καθορισμός των πιο αποτελεσματικών μοντέλων συνεργασίας για ερευνητικά ιδρύματα και επιχειρήσεις αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες επιτυχίας για την ανάπτυξη της κουλτούρας καινοτομίας στην οικονομία.
- Παρά το γεγονός ότι τα ερευνητικά ιδρύματα υλοποιούν έναν μεγάλο αριθμό ερευνητικών έργων σε καινοτομίες, απουσιάζουν τα αποτελεσματικά μοντέλα συνεργασίας. Επιπλέον, λόγω της περιορισμένης και της μη συντονισμένης ροής πληροφοριών μεταξύ των πανεπιστημίων και της βιομηχανίας, πολλές από αυτές τις λύσεις δεν έχουν καμία πιθανότητα να εμπορευματοποιηθούν.

Στόχος 3: Βελτίωση του πεδίου εφαρμογής της έρευνας και ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων και των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης /ιδρυμάτων Έρευνας & Ανάπτυξης.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Οι επενδύσεις σε συνεργασία με την τριτοβάθμια εκπαίδευση και τα ιδρύματα έρευνας και τεχνολογίας, θα πρέπει να έχουν σαφή οφέλη για τις επιχειρήσεις. Σε πολλές περιφέρειες η υπάρχουσα συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων προκύπτει μόνο από το ισοζύγιο κερδών και ζημιών για τις επιχειρήσεις. Οι περιφερειακές και κρατικές πολιτικές δεν παρουσιάζουν σαφή κίνητρα για μια τέτοια συνεργασία.
- Οι γραφειοκρατικές διαδικασίες που ακολουθούνται από τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά ιδρύματα, καθώς και η γραφειοκρατία σε εθνικό επίπεδο συχνά αποθαρρύνουν τους επιχειρηματίες από τη συνεργασία μαζί τους.

Στόχος 4: Μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση για καινοτόμα έργα που υλοποιούνται από κοινού από ερευνητικούς και επιχειρηματικούς φορείς και μείωση του κινδύνου που συνδέεται με την εμπορευματοποίηση των εν λόγω επενδύσεων.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ανάπτυξη ιδεών, έρευνας, για τον έλεγχο πρωτοτύπων, την τροποποίηση και την εμπορευματοποίηση, οι καινοτόμες πρωτοβουλίες μπορούν να εφαρμοστούν μόνο σε ένα πολύ μεγάλο χρονικό πλαίσιο. Αυτό μειώνει σημαντικά τη διαθεσιμότητα της εμπορικής χρηματοδότησης, δεδομένου ότι τα αποτελέσματα εμφανίζονται σε βάθος χρόνου και αντιμετωπίζουν σημαντικό κίνδυνο.
- Η στρατηγική της Λισαβόνας, που πλέον μετεξελίχθηκε και καλείται Ευρώπη 2020, καθορίζει το επιθυμητό επίπεδο των δαπανών για E&A στο 3% του ΑΕΠ. Σε πολλές χώρες και περιφέρειες οι πραγματικές δαπάνες είναι πολύ πιο χαμηλές.

Θεματικό Πεδίο IX: Δημιουργία και ανάπτυξη επιστημονικών και τεχνολογικών πάρκων, γεφυρώνοντας και επιτρέποντας τη συνεργασία μεταξύ ερευνητικών, επιχειρηματικών και τοπικών αρχών

Στόχος 1: Δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη τεχνολογικών πάρκων και τη συνεργασία μεταξύ των ερευνητικών και επιχειρηματικών φορέων.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Η έλλειψη επιστημονικών και τεχνολογικών πάρκων μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό εμπόδιο για την προώθηση των συνεργατικών σχηματισμών στην περιοχή. Τέτοιοι οργανισμοί θα πρέπει να συγκεντρώνουν κέντρα καινοτομίας, θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων και τεχνολογίας, κέντρα μεταφοράς τεχνολογίας, νεοσυσταθείσες επιχειρήσεις (startups) και επιχειρήσεις έντασης γνώσης – τεχνοβλαστούς (spin-offs). Η ανάπτυξή τους θα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα των περιφερειακών αρχών. Αυτού του είδους η συνεργασία μεταξύ ερευνητικών και επιχειρηματικών εταίρων αποτελεί την πιο αποτελεσματική μορφή μεταφοράς τεχνολογίας προς τις ΜΜΕ.

Στόχος 2: Προετοιμασία των περιφερειακών προγραμμάτων στήριξης για την ανάπτυξη επιστημονικών και τεχνολογικών πάρκων.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Οι επενδύσεις στα επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα απαιτούν μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και ένα σύστημα μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης. Τα πάρκα αυτά συνήθως δεν αποφέρουν κέρδη σε σύντομο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, αφήνοντας τα χωρίς περαιτέρω οικονομική στήριξη περιορίζεται συχνά ο ρόλος τους στην διαχείριση ακίνητης περιουσίας, ενώ τα καθήκοντά τους στην έρευνα για την ανάπτυξη και την καινοτομία μειώνονται σταδιακά με τον χρόνο.
- Πολλές περιφέρειες μεταξύ των οποίων και η Δυτική Μακεδονία, δεν έχουν καμία εμπειρία στο σχεδιασμό διαδικασιών ανάπτυξης για επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα ή την έχουν μόνο σε θεωρητικό επίπεδο.

Στόχος 3: Καθιέρωση ενός συστήματος στήριξης των ταλαντούχων φοιτητών και των ερευνητών, προκειμένου να τους δοθούν επαγγελματικές δυνατότητες εξέλιξης σε τοπικά επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα.

Εντοπισμένα εμπόδια:

- Οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν αναπτύξει αποτελεσματικές λύσεις για τον εντοπισμό και την πρόσληψη ταλαντούχων φοιτητών που βρίσκονται στα πρώτα στάδια της εκπαίδευσής τους. Αυτό οδηγεί στη μετανάστευση εξειδικευμένων επαγγελματιών (brain drain), οδηγώντας τις τοπικές ΜΜΕ σε έλλειψη πολύτιμων και καινοτόμων εργαζομένων. Ως αποτέλεσμα, η θέση τους στην αγορά αποδυναμώνεται όταν ανταγωνίζονται με τις μεγάλες εταιρείες.

Τα εντοπισμένα εμπόδια των ανωτέρω στόχων ανά θεματικό πεδίο ισχύουν σε πολύ μεγάλο βαθμό για τη Δυτική Μακεδονία και οι αρνητικές συνέπειες τους μπορεί να αντισταθμιστούν ελάχιστα από τις θετικές αξίες της περιφέρειας (που χαρακτηρίζουν συχνά και τις περισσότερες από τις περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Αυτές περιλαμβάνουν κυρίως το υφιστάμενο επιστημονικό δυναμικό, καθώς και ενδογενείς, περιφερειακούς πόρους, όπως η παράδοση, ο πολιτισμός, οι φυσικές αξίες και οι υφιστάμενες οικονομικές δομές.

Η βέλτιστη στρατηγική που στοχεύει στην εξισορρόπηση των αμοιβαίων επιδράσεων των εμποδίων και επικεντρώνεται στην εξομάλυνση των ανισοτήτων στην περιφερειακή ανάπτυξη της οικονομίας που βασίζεται στην καινοτομία, θα πρέπει να επικεντρωθεί στην υλοποίηση των κοινών και συντονισμένων μέτρων στόχους ακόλουθους τρεις τομείς:

- 👉 στήριξη για την ανάπτυξη των καινοτόμων επιχειρήσεων,
- 👉 στήριξη για την ανάπτυξη των συνεργατικών σχηματισμών (clusters),
- 👉 στήριξη για την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των τομέων έρευνας και των ΜΜΕ.

Σχήμα 1 Εμπόδια και κίνητρα για την ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας – βασισμένη στην καινοτομία.

Πηγή: ΠΔΜ

Για ανάπτυξη στη Δυτική Μακεδονία βασισμένη και στην καινοτομία τίθεται εξαρχής ως προαπαιτούμενο η κάλυψη των εξής συνθηκών, με στόχο όχι μόνο να σχεδιαστεί πολυκλαδικά η εξειδίκευση, αλλά η υλοποίηση των σχεδίων δράσης του σχεδιασμού να οδηγήσει σε βιώσιμα αποτελέσματα:

- ✎ Ύπαρξη κεντρικού περιφερειακού φορέα συντονισμού προς την κατεύθυνση της ενεργοποίησης (με σύγχρονους όρους) δομής στήριξης της επιχειρηματικότητας.
- ✎ Απευθείας συμμετοχή εκπροσώπων της επιχειρηματικής κοινότητας στον σχεδιασμό και στη λήψη των σημαντικών αποφάσεων διαχείρισης των διαθέσιμων κονδυλίων.
- ✎ Πολυδιάστατη υποστήριξη στην ενίσχυση πρωτοβουλιών εισαγωγής καινοτομιών και αξιοποίησης του παραγωγικού και περιβαλλοντικού πλεονεκτήματος.
- ✎ Διαμόρφωση περιφερειακής πολιτικής και πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με συναντίληψη των αναγκών και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων της Δυτικής Μακεδονίας.
- ✎ Ενίσχυση και υποστήριξη των δυναμικών κλάδων με στοχευμένα σχέδια δράσης με βάση τις καταγεγραμμένες στοχεύσεις των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων.
- ✎ Διασφάλιση προϋποθέσεων διαρκούς εξειδίκευσης και επιμόρφωσης του ανθρώπινου δυναμικού και δράσεις σύζευξης πανεπιστημιακών και ερευνητικών δομών με την επιχειρηματική κοινότητα.
- ✎ Ανάλυση πρωτοβουλιών για την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων και την ανάπτυξη ιδιωτικών πρωτοβουλιών.
- ✎ Πρόσβαση των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση για να υποστηριχθεί η χρήση δράσεων ΕΤΑΚ στις επενδύσεις ή τα επιχειρηματικά τους σχέδια.

Τη δυνατότητα βιώσιμης εξειδίκευσης καθορίζουν επίσης με ιδιαίτερα χαρακτηριστικό τρόπο:

- ✎ Η φέρουσα ικανότητα και το δυναμικό συμβολής στις δράσεις ΕΤΑΚ του Πανεπιστημίου, ΤΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων Δ. Μακεδονίας για να προσφέρουν τεχνολογική στήριξη στους επιλεγμένους κλάδους της έξυπνης εξειδίκευσης. Κατά περίπτωση κλάδου, η στήριξη αυτή μπορεί να παρασχεθεί και από άλλους φορείς (Εθνικό – Διεθνές επίπεδο).
- ✎ Οι δομές και οι εταίροι των εμπλεκόμενων στην επιχειρηματική στήριξη.
- ✎ Το σύστημα αξιολόγησης που θα αναπτυχθεί και θα περιορίζει τον κίνδυνο επενδύσεων σε σχέδια καινοτομίας, συμβάλλοντας στη μείωση της ανασφάλειας των ιδιωτών επενδυτών σε ΕΤΑΚ.
- ✎ Η χρηματοδότηση δράσεων ΕΤΑΚ, κυρίως εφόσον συνδέεται με τη δημιουργία νέων προϊόντων/υπηρεσιών.
- ✎ Το design προϊόντων να αποτελέσει πεδίο υποστήριξης στο πλαίσιο μη τεχνολογικών καινοτομιών, όπως η ποιότητα και το marketing.

Τη δυνατότητα βιώσιμης εξειδίκευσης καθορίζει τέλος ο βαθμός ποιοτικής συμμετοχής των δυνητικά εμπλεκόμενων:

- ✎ Επιχειρήσεις (κυρίως οι χαρακτηριζόμενες ως μεγάλες για την ΠΔΜ)
- ✎ Ερευνητικά κέντρα, Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ
- ✎ Clusters και επιχειρηματικά δίκτυα
- ✎ Περιφερειακοί φορείς ανάπτυξης, πάροχοι καινοτομίας, θερμοκοιτίδες, επενδυτές
- ✎ Εθνικοί και περιφερειακοί φορείς, διοικητικοί φορείς
- ✎ ΜΚΟ, καταναλωτές, χρήστες

1.3 ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Αυτό το τμήμα του Σχεδίου αφορά στην τελική διατύπωση ενός κοινού οράματος για τη δυνατότητα οικονομικής ανάπτυξης της περιφέρειας και τη βασική κατεύθυνση για τη εθνική και κυρίως διεθνή τοποθέτησή της. Η σύνθεση του οράματος είναι ένα ιδιαίτερο βήμα με έντονα πολιτικά χαρακτηριστικά. Βασικά, η αξία του έγκειται στη λήψη της πολιτικής έγκρισης για τα επακόλουθα βήματα, ειδικά για την εφαρμογή της στρατηγικής. Το βασικό ποιοτικό χαρακτηριστικό ενός οράματος είναι η δύναμη που διαθέτει για να κινητοποιεί τους ενδιαφερόμενους. Θα πρέπει να προσελκύει τους φορείς και τους πολίτες της περιφέρειας γύρω από το πρόγραμμα που σχεδιάζεται και εν τέλει υλοποιείται, στο οποίο πολλοί να νιώθουν και ότι συμβάλλουν και ότι επωφελούνται από αυτό.

Οι εποχές κρίσεων δίνουν συχνά μια καλή ευκαιρία για τη γέννηση νέων οραμάτων, ξεκινώντας από την αδήριτη ανάγκη για διέξοδο από την κρίση. Η βασική δυσκολία για την διατύπωση ενός οράματος είναι το να είναι ταυτόχρονα φιλόδοξο και αξιόπιστο. Οι υπέρ-φιλόδοξοι ισχυρισμοί μπορεί να υπονομεύσουν την διαδικασία της RIS3 από την αρχή, εάν το όραμα δεν μπορεί να ληφθεί σοβαρά υπόψη από τους ενδιαφερόμενους φορείς. Σε αυτό το στάδιο σχεδιασμού το ζητούμενο είναι η επιβεβαίωση της θέλησης για δράση με σκοπό την προσπάθεια για σταδιακή μεταμόρφωση της περιφέρειας και την υποστήριξη της περιφερειακής συναίνεσης, που είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των υπόλοιπων βημάτων του σχεδιασμού.

Το όραμα οφείλει να είναι τολμηρό, ευρύ και ρεαλιστικό. Πρέπει να οριοθετεί το πλήρες πλαίσιο εντοπισμού των διεξόδων και εν συνεχεία προγραμματισμού για την οικονομική ανανέωση και μετεξέλιξη της περιφέρειας. Πρέπει να τονίζει τη δυνατότητα να καταστεί η περιφέρεια κεντρικός κόμβος στη διασυνοριακή περιοχή της και να δώσει έμφαση στα πλεονεκτήματα συνδεσιμότητας της. Πρέπει να διασυνδέει τους φυσικούς πόρους με την προοπτική για ανοικτή καινοτομία. Τέλος, πρέπει να επενδύει σε ένα σύνολο ικανοτήτων του πληθυσμού ως τη βασική κινητήρια δύναμη για μελλοντική ανάπτυξη. Το όραμα θα πρέπει, επίσης, να περικλείει μέσα από την διατύπωση του την πρόθεση για αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων της περιφέρειας (μείωση της αποστολής μεταναστευτικού δυναμικού, την παροχή νέων ευκαιριών εργασίας σε συγκεκριμένες κατηγορίες του πληθυσμού κ.α.). Αυτές οι έννοιες προχωρούν οραματικά πολύ περισσότερο από τα θεωρητικά κλασικά οφέλη της καινοτομίας για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ενίσχυση των οικονομικών μεγεθών.

Η επεξεργασία των χαρακτηριστικών που οδηγούν στη διατύπωση του οράματος για την επόμενη προγραμματική περίοδο σαφέστατα απαιτεί την αναγνώριση όλων των ειδικών χαρακτηριστικών της περιφέρειας. Το στρατηγικό πλαίσιο ανάπτυξης μέσα από τις επενδυτικές προτεραιότητες που θα περιλαμβάνει το Επιχειρησιακό Σχέδιο για το παραγωγικό περιβάλλον με δεδομένη τη μεγάλη ανεργία και την συνεχιζόμενη ύφεση θα λαμβάνει υπ' όψη την απόλυτη ανάγκη για ενίσχυση της απασχόλησης και νέων ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων, οι οποίες θα εμπλουτίζουν τα παραγόμενα προϊόντα και υπηρεσίες με ορθολογική σχέση τιμής/ποιότητας και με δυναμικό εξαγωγικό προσανατολισμό.

1.4 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Ως προς την τυπολογία της «Βιώσιμης Ανάπτυξης» της «Ευρώπης 2020», το σύστημα ταξινόμησης που καλύπτει συνοπτικά τους διαφορετικούς συνδυασμούς των περιβαλλοντικών και ενεργειακών προκλήσεων είναι βασισμένο στη σχέση ανάμεσα στο τεχνητό και το φυσικό περιβάλλον. Στο πιο θεμελιώδες επίπεδο,

αυτό μας προτείνει τέσσερα είδη περιφερειών, δηλαδή:

- αγροτικές περιφέρειες πλησίον αστικών περιφερειών,
- αστικές περιφέρειες και
- αστικές-παράκτιες περιφέρειες.

Η Δυτική Μακεδονία εκτιμάται πως προσομοιάζει περισσότερο στα χαρακτηριστικά της δεύτερης κατηγορίας. Επίσης ως προς την τυπολογία «Έξυπνης Ανάπτυξης» της «Ευρώπης 2020», το πιο συνοπτικό πλαίσιο παρέχεται από την τυπολογία της περιφερειακής καινοτομίας του ΟΟΣΑ (2011) στην οποία οι περιφέρειες ομαδοποιούνται σε τρεις γενικές κατηγορίες, δηλαδή τις:

- περιφέρειες γνώσης,
- τις ζώνες βιομηχανικής παραγωγής και τις
- περιφέρειες που δεν καθοδηγούνται από την Επιστήμη και την Τεχνολογία, (οι οποίες χωρίζονται σε πολλές υπό-κατηγορίες).

Αυτές οι τρεις γενικές κατηγορίες αντανακλούν τις σημαντικές διαφορές που έχουν παρατηρηθεί από τη σκοπιά των σχέσεων ανάμεσα στη γνώση, την καινοτομία και τα περιφερειακά χαρακτηριστικά. Οι Ευρωπαϊκές περιφέρειες προτείνεται να ταξινομηθούν σε κάποια από αυτές τις γενικές ομαδοποιήσεις έξυπνης ανάπτυξης στη βάση του ρόλου που παίζει η γνώση στην ενίσχυση των τοπικών διαδικασιών καινοτομίας. Η Δυτική Μακεδονία εκτιμάται πως προσομοιάζει περισσότερο στα χαρακτηριστικά της τελευταίας κατηγορίας. Ο Οδηγός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την RIS3 προτείνει ένα σύστημα ταξινόμησης τριών διαστάσεων μέσα στο οποίο μπορεί να «τοποθετηθεί» η κάθε Περιφέρεια. Οι 3 διαστάσεις αντιπροσωπεύουν τις αντίστοιχες προτεραιότητες για την «Ευρώπη 2020».

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ «ΕΥΡΩΠΗ 2020»

Ολοκληρώνοντας την αντιστοίχιση της ΠΔΜ ως προς την τυπολογία «Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς», το σύστημα ταξινόμησης που περιγράφει συνοπτικά τα πολύ διαφορετικά ζητήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης που αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες, είναι αυτό που έχει ενσωματωθεί από το πρόγραμμα ESPON DEMIFER. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δύο ευρείες κατηγορίες περιφερειών, δηλαδή αυτές που αντιμετωπίζουν μείωση και εκροή πληθυσμού και αυτές που αντιμετωπίζουν αύξηση και εισροή πληθυσμού. Με βάση τα τέσσερα σενάρια που επεξεργάστηκε το συγκεκριμένο έργο (Ευρώπη των προκλήσεων στις αγορές – Challenged Market Europe, Ευρώπη με επεκτατική αγορά – Expanding Market Europe, Αναπτυσσόμενη κοινωνικά Ευρώπη – Growing Social Europe και Ευρώπη με κοινωνικούς περιορισμούς – Limited Social Europe, βλ. επόμενο σχήμα), η ΠΔΜ φαίνεται να είναι μέτρια τοποθετημένη σε σχέση με τις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες καθώς οι προβλέψεις για μείωση της τάξης του 10% αφορούν στο τρίτο σχήμα (Αναπτυσσόμενη κοινωνικά Ευρώπη – Growing Social Europe), για μείωση της τάξης από -10% έως 30% αφορούν στο πρώτο και στο τέταρτο σχήμα (Ευρώπη των προκλήσεων στις αγορές – Challenged Market Europe και Ευρώπη με κοινωνικούς περιορισμούς – Limited Social Europe) και για αύξηση έως 10% αφορά στο δεύτερο σχήμα (Ευρώπη με επεκτατική αγορά – Expanding Market Europe).

Οι Θεματικοί Στόχοι και οι Άξονες Προτεραιότητας ακολουθούν σε πλήρη ανάλυση στην επόμενη ενότητα προσδιορίζονται και από την αντιστοίχιση της ΠΔΜ στις ανωτέρω κατηγορίες της τριπλής τυπολογίας της «Ευρώπης 2020». Η ταξινόμηση βρίσκεται σε συμφωνία τόσο με το ΠΕΠ της ΠΔΜ, όσο και με το ΣΕΣ 2014–2020. Ακολουθούνται δύο βασικές Ενότητες Ενδεικτικών Πολιτικών και οι αντίστοιχες Ενότητες Δράσεων (οι οποίες καλύπτονται για την ΠΔΜ κατά τον σχεδιασμό που παρουσιάζεται στην επόμενη ενότητα):

1η Ενότητα Ενδεικτικών Πολιτικών

Αναβάθμιση και διατήρηση του ανθρώπινου κεφαλαίου – δημιουργία κρίσιμης μάζας και ενίσχυση των δεσμών με παγκόσμιες αλυσίδες γνώσης και αξίας

- Προγράμματα υποστήριξης της καινοτομίας: διαμεσολαβητές καινοτομίας, υποστήριξη επιχειρηματικής ανάπτυξης με αντένες εθνικών φορέων, σύνδεση με δομές υποστήριξης εξαγωγικού εμπορίου.
- Προώθηση σχημάτων δια βίου μάθησης για επιχειρήσεις και εργαζόμενους.
- Σύνδεση των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας με παγκόσμιες αλυσίδες αξίας και γνώσης.
- Εξασφάλιση περιφερειακών επενδύσεων για υποδομές με στόχο την ενίσχυση της συνδεσιμότητας με γειτονικές περιφέρειες.

2η Ενότητα Ενδεικτικών Πολιτικών

Διέγερση – ενίσχυση της απορρόφησης γνώσης και του επιχειρηματικού δυναμισμού

- Δράσεις για ενίσχυση τοπικών αλυσίδων εφοδιασμού με στόχο την ελαχιστοποίηση του κατακερματισμού τους. Δημόσιες συμβάσεις προσανατολισμένες στην καινοτομία. Δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας βασισμένης στην καινοτομία.
- Ανάπτυξη λανθάνουσας ζήτησης για την καινοτομία (κουπόνια καινοτομίας, τοποθέτηση φοιτητών στις ΜΜΕ, ανάπτυξη και προώθηση της χρήσης κοινών υποδομών πειραματισμού).
- Προσανατολισμός των σχολών τεχνολογικής κατεύθυνσης προς νέα προσόντα και δεξιότητες.
- Εκπαίδευση για εργαζόμενους χαμηλής ειδίκευσης και άνεργους.
- Υποστήριξη των συνεταιριστικών σχηματισμών τα οποία παρουσιάζουν δυνατότητες καινοτομίας.
- Υποστήριξη της ένταξης της Περιφέρειας σε διεθνή δίκτυα παραγωγής. Έχοντας αναλυθεί, διευκρινισθεί και εντοπισθεί τα προηγούμενα σημεία, περιγράφονται κατωτέρω μερικές από τις συνθήκες που επίσης λήφθηκαν υπόψη για να ολοκληρωθεί το Περιφερειακό Σχέδιο της Δυτικής Μακεδονίας συμπεριλαμβανομένων και των επομένων ενοτήτων 5 έως 8.

Κατανόηση της αναγκαιότητας του Περιφερειακού Στρατηγικού Σχεδιασμού

Σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης και πλήρους ανοίγματος των αγορών εκείνο που προέχει για την περιφέρεια είναι να προχωρήσει στον Στρατηγικό Αναπτυξιακό Σχεδιασμό, εντοπίζοντας, καταρχήν, τα συγκριτικά οικονομικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που εμφανίζει ως περιοχή, στην οποία υπάρχουν πολυάριθμοι πόροι: τοπικές επιχειρήσεις, ανθρώπινο δυναμικό, διοικητικές υπηρεσίες κλπ. Το βήμα αυτό υλοποιήθηκε με τις διαδικασίες διαβούλευσης που προηγήθηκαν και την εκπόνηση εν τέλει του παρόντος σχεδίου για την έξυπνη εξειδίκευση.

Αυτή η «οικονομική αυτογνωσία» επιτρέπει πλέον και έχουν ήδη εντοπισθεί όλοι εκείνοι οι θετικοί και αρνητικοί παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις των επενδυτών πριν προχωρήσουν στην απόφαση πραγματοποίησης μιας μεγάλης επένδυσης που συνεπάγεται διάφορους επιχειρηματικούς και άλλους κινδύνους. Έτσι έγινε μια προσπάθεια καταγραφής όλων εκείνων των παραγόντων που δίνουν απαντήσεις στα ακόλουθα βασικά ερωτήματα:

1. Πού βρισκόμαστε τώρα;
2. Ποιες είναι οι προοπτικές μας στο μέλλον με βάση τα σημερινά δεδομένα;
3. Ποιο είναι το όραμά μας για το μέλλον της περιφέρειας, τους κατοίκους της και τις επιχειρήσεις;

4. **Τι πρέπει να κάνουμε για να γίνει πραγματικότητα το όραμά μας για την περιφέρεια μέσα στα επόμενα χρόνια;**
5. **Οι απαντήσεις στα ανωτέρω ερωτήματα αποτέλεσαν στην πράξη τις διαδικασίες για να θέσουμε τις βάσεις κατάρτισης του Περιφερειακού Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Έξυπνη Εξειδίκευση.**

1. Τι ζητούν σήμερα οι επενδυτές;

Είναι προφανές ότι οι ιδιώτες επενδυτές ενδιαφέρονται για το εξωτερικό περιβάλλον δραστηριοποίησης μιας επιχείρησης και τις σχετικές απαντήσεις, για το πώς είναι δυνατόν να γίνει πιο ελκυστικό, τι μπορεί να τους δώσει ένας ολοκληρωμένος Περιφερειακός Στρατηγικός Σχεδιασμός.

Επομένως όλοι οι εμπλεκόμενοι οφείλουν να κατανοήσουν ότι:

- Ο ανταγωνισμός για την προσέλκυση επενδύτων σε παγκόσμιο επίπεδο είναι οξύτατος και υπάρχει «πληθώρα περιφερειών» που προσφέρει πολύ ισχυρά επενδυτικά «κίνητρα», εξειδικευμένο προσωπικό, διευκολύνσεις και ταχύτερες διαδικασίες έγκρισης επενδυτικών σχεδίων, κ.λπ.
- Ο βαθμός διεθνούς αξιοπιστίας μιας χώρας (δημοσιονομική κατάσταση, σταθερότητα φορολογικού περιβάλλοντος, θεσμικό περιβάλλον κ.λπ.) και η παγκόσμια κατάταξή της με βάση τη «φιλικότητα» προς τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες επενδυτές (προσασία των επενδύσεων, κ.λπ.) αποτελούν το πρωταρχικό κριτήριο για την καταρχήν επιλογή μιας χώρας για πραγματοποίηση επενδύσεων, ανεξάρτητα από το εάν αυτή διαθέτει περιφέρειες που παρουσιάζουν από επενδυτικής πλευράς μεγάλη ελκυστικότητα και πλεονεκτήματα.
- Κανένας επενδυτής δεν θα ενδιαφερθεί να πραγματοποιήσει κάποια επένδυση εάν δεν έχει μια απολύτως σαφή εικόνα της σημερινής κατάστασης (οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής) που επικρατεί στην περιφέρεια.
- Οι μεγάλοι διεθνείς επενδυτές χρησιμοποιούν εξειδικευμένες εταιρείες – συμβούλους για την προεπιλογή περιφερειών για επενδύσεις.
- Χρειάζεται μια ολοκληρωμένη ανάλυση σειράς διαφορετικών οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και λοιπών παραγόντων που δίνουν μια ακριβή «εικόνα του επενδυτικού περιβάλλοντος» και η οποία τελικά επηρεάζει τις επενδυτικές αποφάσεις.
- Οι επενδυτές πέρα από τις διάφορες αναλύσεις και προτάσεις που θα τους υποβληθούν χρειάζονται να έχουν απέναντι τους ένα συγκεκριμένο και εξειδικευμένο δημόσιο φορέα που να γνωρίζει σε βάθος όλες τις απαντήσεις που θα θέσουν με ερωτήσεις τους οι υποψήφιοι επενδυτές.
- Ο βαθμός ικανοποίησης των επιχειρήσεων που ήδη δραστηριοποιούνται στην περιφέρεια ή και σε άλλες περιφέρειες στην Ελλάδα, αποτελεί καθοριστικό κριτήριο για την προσέλκυση διεθνών ή άλλων εγχώριων επενδυτών: Οι καλύτεροι «διαφημιστές» προσέλκυσης επενδύσεων είναι οι ήδη λειτουργούσες σε μια περιφέρεια.
- Κανένα Περιφερειακό Στρατηγικό Σχέδιο δεν μπορεί να είναι πειστικό εάν δεν παρουσιάζει με αντικειμενικό τρόπο τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιφέρειας σε σχέση με άλλες περιφέρειες ή άλλες χώρες που μπορούν να αξιοποιήσουν οι υποψήφιοι επενδυτές.

2. Προτεινόμενες δράσεις – Ιεράρχηση προτεραιτήτων

Οι εμπειρίες των χωρών που εφαρμόζουν με επιτυχία τους κανόνες της σύγχρονης οικονομίας καταδεικνύουν ότι η αυτόνομη περιφερειακή ανάπτυξη με βάση το εσωτερικό δυναμικό της περιφέρειας, συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην οικονομική ανάπτυξη στο σύνολο μιας χώρας. Η αναγνώριση των ενδογενών,

καινοτόμων πλεονεκτημάτων των περιφερειακών οικονομιών και η υποστήριξη της ανάπτυξής τους αποτελούν βασικές αρχές στη χάραξη των περιφερειακών πολιτικών για την οικονομική πρόοδο.

Σύμφωνα με οικονομικούς εμπειρογνώμονες, η εταιρική καινοτομία αποτελεί στις σύγχρονες οικονομίες έναν από τους κυριότερους παράγοντες που συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα, σε περιφερειακό επίπεδο. Είναι σημαντική, κυρίως κατά τη διάρκεια μιας οικονομικής κρίσης που συνεχώς επιδεινώνεται (και η οποία είναι ιδιαίτερα επιζήμια για τις επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν την απαραίτητη ευελιξία και δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στις απαιτητικά και δυναμικά μεταβαλλόμενες συνθήκες αγοράς). Από την άλλη πλευρά, αυτές οι δύσκολες συνθήκες ωφελούν τις επιχειρήσεις που προσφέρουν μη τυποποιημένες λύσεις, ανεξάρτητα από την κατάσταση της αγοράς. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η οικονομική σταθερότητα σε περιφερειακό επίπεδο, οι φορείς που είναι υπεύθυνοι για την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης της περιφέρειας θα πρέπει να επικεντρωθούν στην τόνωση των διαδικασιών που στοχεύουν στην αύξηση της εταιρικής καινοτομίας και την αξιοποίηση της E&TA.

Η πραγματική βελτίωση της εταιρικής καινοτομίας εξαρτάται από πολλές πτυχές, οι οποίες περιλαμβάνουν: εσωτερικούς παράγοντες, που σχετίζονται δηλαδή με τις επιχειρήσεις (προσόντα των στελεχών, διοικητική κουλτούρα, οικονομικοί πόροι, στρατηγική ανάπτυξης), καθώς και εξωτερικούς, που αφορούν δηλαδή στο οικονομικό υπόβαθρο και τις πολιτικές της περιοχής (διαθεσιμότητα των διαφόρων μορφών χρηματοδότησης, δραστηριότητες που εκτελούνται από φορείς του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, διαθεσιμότητα ειδικευμένου εργατικού δυναμικού καθώς και κέντρα E&TA, πρόσβαση σε μοντέλο λύσεων). Οι πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην τόνωση των διαδικασιών καινοτομίας μπορεί να εξαρτώνται από διάφορους μηχανισμούς.

Οι εμπειρίες των περιφερειών που έχουν επιτύχει στον τομέα αυτό δείχνουν ότι οι πιο αποτελεσματικοί μηχανισμοί περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

- την υποστήριξη σε διαδικασίες επιχειρηματικών συνεργατικών σχηματισμών (Clusters), δηλαδή τη δημιουργία σχέσεων μεταξύ εταιρειών, με βάση τη συνεργασία, προκειμένου να αυξήσουν το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα
- την ανάπτυξη νέων μηχανισμών χρηματοδότησης καινοτόμων σχεδίων και τη βελτίωση των υπαρχόντων
- την υποστήριξη στις διαδικασίες που παροτρύνουν και ενισχύουν την συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων και των φορέων E & A.

Ζητήματα σχετικά με την ανάπτυξη της συνεργασίας και τη δημιουργία στέρεων σχέσεων μεταξύ των ΜΜΕ καθώς και μεταξύ των ΜΜΕ και της ανώτερης εκπαίδευσης ή φορέων του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι ζωτικής σημασίας, προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες σε περιφερειακό επίπεδο.

Οι σχέσεις δικτύωσης ξεκινούν όχι μόνο για να διευκολύνουν την εύκολη μεταφορά γνώσεων και τεχνολογιών, αλλά και για να δημιουργήσουν άμεσους δίαυλους για την πρόσληψη εξειδικευμένων εργαζομένων, οι οποίοι συνδυάζουν επιστημονικές, ερευνητικές, και επιχειρηματικές δεξιότητες. Η διάσταση αυτή είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στους φορείς που είναι αρμόδιοι για την εποπτεία των περιφερειακών οικονομιών, ιδιαίτερα λόγω των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της αυξανόμενης ανεργίας των νέων στις χώρες κράτη μέλη της ΕΕ. Η διασφάλιση της μεταφοράς των επιστημονικών γνώσεων στον επιχειρηματικό τομέα, καθώς και η στήριξη του ακαδημαϊκού κύκλου στην ανάπτυξη των επιχειρηματικών τους προσόντων, αποτελούν τη βάση για την ανάπτυξη μιας πολύπλευρης πλατφόρμας όπου διάφοροι εμπλεκόμενοι, που διαμορφώνουν το οικονομικό κλίμα σε περιφερειακό επίπεδο, μπορούν να ανταλλάσσουν εμπειρίες.

Για να αναπτυχθούν αυτοί οι μηχανισμοί αποτελεσματικά, συνήθως θα πρέπει να συνοδεύονται από έναν ευέλικτο χρηματοδοτικό μηχανισμό για επιχειρηματικές πρωτοβουλίες βασισμένες σε καινοτόμες λύσεις.

2.1 Ιεράρχηση Προτεραιοτήτων σε τομεακά και χωρικό επίπεδο

Η έννοια της έξυπνης εξειδίκευσης περιλαμβάνει τη δυνατότητα έξυπνων επιλογών. Στην πραγματικότητα η έξυπνη εξειδίκευση αφορά σε ότι έχει να κάνει με τη διευκόλυνση αυτής της επιλογής, με τον ορισμό των σωστών προτεραιοτήτων και τη διοχέτευση πόρων προς τις επενδύσεις εκείνες που έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή επίδραση στην τοπική οικονομία. Ο καθορισμός των προτεραιοτήτων για τις στρατηγικές έρευνας και καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση θα πρέπει να συνίσταται στον προσδιορισμό ενός περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων καινοτομίας και - βασισμένης στη γνώση - ανάπτυξης σε συμφωνία με υπάρχοντες ή πιθανούς τομείς για έξυπνη εξειδίκευση, στη βάση των στοιχείων και των βημάτων που περιλαμβάνουν οι συστάσεις προετοιμασίας των περιφερειακών σχεδίων.

Οι συστάσεις αυτές προσδιορίζουν και τις εξής προτεραιότητες στις στρατηγικές έρευνας και καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση (RIS3), οι οποίες:

- Θα πρέπει να προσδιορίζουν συμπαγείς και εφικτούς στόχους. Αυτοί οι στόχοι θα πρέπει να βασίζονται στο τρέχον και μελλοντικό συγκριτικό πλεονέκτημα και στη δυνατότητα αριστείας, όπως προκύπτει από την ανάλυση του περιφερειακού δυναμικού για διαφοροποίηση μέσω της καινοτομίας.
- Μαζί με τις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας, πρέπει να καθοριστούν οριζόντιες προτεραιότητες. Αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν τη διάχυση ή/και την ενεργοποίηση τεχνολογιών γενικής εφαρμογής, τις πτυχές που σχετίζονται με την κοινωνική καινοτομία, ή τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης νεοσύστατων εταιριών, που συχνά αποτελεί κώλυμα σε πολλές περιφέρειες που έχουν θέσει σε προτεραιότητα τη δημιουργία νέων -βασισμένων στην τεχνολογία- επιχειρήσεων, αλλά δεν επιτυγχάνουν τη συνεπακόλουθη ανάπτυξη τους και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Όπως έχει περιγραφεί σε προηγούμενες ενότητες, η διαδικασία επιλογής πρέπει να βασιστεί τόσο σε ποσοτικές όσο και ποιοτικές πληροφορίες αναφορικά με τους διαφορετικούς πιθανούς τομείς για μια περιφερειακή έξυπνη εξειδίκευση. Τα βασικά κριτήρια για το φιλτράρισμα του εύρους των πιθανών περιοχών προτεραιότητας σε λίγες μόνο προτεραιότητες είναι:

- Η ύπαρξη πλεονεκτημάτων και δυνατοτήτων (συμπεριλαμβανομένων των εξειδικευμένων δεξιοτήτων και του διαθέσιμου ειδικευμένου εργατικού δυναμικού) για τις προτεινόμενες περιοχές
- Η δυνατότητα διαφοροποίησης αυτών των τομέων, των διατομεακών χώρων ή πεδίων
- Η κρίσιμη μάζα ή/και το κρίσιμο δυναμικό σε κάθε τομέα
- Η θέση της περιφέρειας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, ως τοπικός κόμβος στις παγκόσμιες αλυσίδες προστιθέμενης αξίας.
- Όλες αυτές οι σχετικές πληροφορίες εξετάζονται κατά την υλοποίηση του παρόντος σχεδιασμού και θα πρέπει να υιοθετηθούν από τους φορείς λήψης αποφάσεων και χάραξης πολιτικής, έτσι ώστε να επιλεγούν οι προτεραιότητες που επικεντρώνονται στις υπάρχουσες δυνάμεις της περιφερειακής οικονομίας, αλλά και στις πιθανές αναδυόμενες ευκαιρίες.

Πώς, όμως, πρέπει να παρουσιαστούν στο στάδιο του σχεδιασμού οι τομείς υψηλής προτεραιότητας; Αν οι τομείς προβληθούν με ένα πολύ γενικό τρόπο, όπως οικολογική καινοτομία, πράσινη ενέργεια κ.λπ., τότε η περιφέρεια δε θα

επιτύχει να αναδείξει τα όποια συγκριτικά της πλεονεκτήματα στο στάδιο του σχεδιασμού. Για να είναι αξιόπιστος, αποτελεσματικός και κατάλληλος για ένα συμπαγές σχέδιο δράσης, επιλέγεται οι προτεραιότητες να εκφραστούν με περισσότερο συγκεκριμένο τρόπο, ακολουθώντας προσαρμοσμένα και τη φιλοσοφία σχεδιασμού που εφαρμόζει η ΓΓΕΤ για τον αντίστοιχο σχεδιασμό εθνικού επιπέδου. Η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων πάντοτε ενέχει ρίσκο για αυτούς που πρέπει να επιλέξουν τους συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι θα έχουν τελικά καταρχήν προνομιακή πρόσβαση στη δημόσια χρηματοδότηση.

Η στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση στη Δυτική Μακεδονία αντιμετωπίζει το δύσκολο πρόβλημα της ιεράρχησης των προτεραιοτήτων με βάση τη συμμετοχή όλων των μετόχων σε μια διαδικασία ανακάλυψης της επιχειρηματικότητας, η οποία εξασφαλίζει μία περιεκτική και ανοιχτή διαδικασία προσδιορισμού των προτεραιοτήτων που καθορίζεται από τις ανάγκες της περιφέρειας και των επιχειρήσεων.

Οι τομείς προτεραιότητας και ανά κλάδο που περιλαμβάνονται στο σχέδιο RIS3 της ΠΔΜ και με αναφορά στη χωρική τους διάσταση που επιλέγονται μετά την αποτίμηση όλων των ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων και παρουσιάζονται συνοπτικά και στο παράρτημα είναι:

- Ο κλάδος Ενέργειας/ΑΠΕ-Τηλεθέρμανσης (κυρίως στις ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας).
- Ο κλάδος της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Απορριμμάτων (σε όλες τις ΠΕ)
- Οι παραδοσιακοί κλάδοι Αγροτικής Ανάπτυξης και Μεταποίησης:
 - ➔ μεταποίηση – τυποποίηση χαρακτηριστικών αγροτικών προϊόντων (σε όλες τις ΠΕ)
 - ➔ εκτροφή γουνοφόρων ζώων – δερμάτινα προϊόντα (στις ΠΕ Καστοριάς και Κοζάνης)
 - ➔ τρόφιμα, ποτά, μεταλλικές κατασκευές (σε όλες τις ΠΕ)
- Ο κλάδος του Τουρισμού (σε όλες τις ΠΕ).

Συντίθεται ένα μίγμα τομέων και κλάδων 4 ουσιαστικά ενοτήτων προτεραιότητας, ως εξής:

- 1. T-Κ.Π1 Αγροδιατροφή (Μεταποίηση – τυποποίηση χαρακτηριστικών αγροτικών προϊόντων/Τρόφιμα, ποτά)**
- 2. T-Κ.Π2 Περιβάλλον (Ενέργεια/ΑΠΕ-Τηλεθέρμανσεις – Μεταλλικές κατασκευές – Ολοκληρωμένη Διαχείριση Απορριμμάτων)**
- 3. T-Κ.Π3 Εκτροφή γουνοφόρων ζώων – δερμάτινα προϊόντα**
- 4. T-Κ.Π4 Τουρισμός**

Οι επιμέρους τομείς – κλάδοι πληρούν τα κρίσιμα απαραίτητα χαρακτηριστικά που έχουν τεθεί (σημαντικά ποσοστά συμμετοχής στο περιφερειακό ΑΕΠ αλλά και στον βαθμό της διασύνδεσης του με άλλους τομείς, όπως και στην απασχόληση στη Δυτική Μακεδονία). Οι δύο πρώτες ενότητες φαίνεται ότι μπορεί να συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο επενδυτικό αλλά και ερευνητικό ενδιαφέρον για μόχλευση πόρων από τις ΜΜΕ της περιφέρειας, ωστόσο η πλήρης εικόνα από την πλευρά των 4 μερών της τετραπλής έλικας, θα είναι διαμορφωμένη με την ολοκλήρωση των αναλυτικών διαδικασιών της επιχειρηματικής ανακάλυψης.

Διερεύνηση των προοπτικών ανάπτυξης της διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας σε επίπεδο πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων στη Μακεδονία και Θράκη

 Κωνσταντίνος Τζάνας

Οι προοπτικές ανάπτυξης της διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας σε επίπεδο πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων στη Μακεδονία και Θράκη παρουσιάζουν μεγάλη δυσκολία, ειδικότερα αυτήν την εποχή. Ανεξάρτητα με το αβέβαιο οικονομικό και πολιτικό παγκόσμιο και τοπικό περιβάλλον, τα οποία είναι επιβαρυντικά στοιχεία, οι όμορες περιφέρειες των κρατών με την Β. Ελλάδα συνιστούν ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού των όμορων κρατών με κυρίως ορεινή μορφολογία, χαμηλότερο οικονομικό επίπεδο σε σχέση με το αντίστοιχο της Βόρειας Ελλάδας και μέχρι στιγμής αναποτελεσματικό σε επίπεδο διασυνοριακών και εν μέρει διακρατικών συνεργασιών και συνεργειών. Η ύπαρξη μη οργανωμένων φορέων για συνέργειες με τα κράτη, αποτελούν μεγάλα εμπόδια για τη δυνατότητα συνεργασιών σε διασυνοριακό επίπεδο. Η προσπάθεια για συνέργειες πρέπει επεκταθεί πέρα από το διακρατικό που μέχρι τώρα υφίσταται, σε διασυνοριακό επίπεδο.